

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DEVLET KONSERVATUVARI
SAHNE SANATLARI BÖLÜMÜ
TİYATRO ANA SANAT DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SHAKESPEARE'DE AŞK

**ROMEO VE JULIET – ANTONIUS VE
KLEOPATRA KARŞILAŞTIRMASI**

ZİYA KÜRKÜT

2501917833

TEZ DANIŞMANI

PROF. SUAT NAZMİ ÖZTURNA

İSTANBUL – 2015

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : ZIYA KÜRKÜT Numarası : 2501917833
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : SAHNE SANATLARI ANASANAT DALI/TİYATRO SANAT DALI/YÜKSEK LİSANS Danışmanı : PROF. NAZMİ SUAT ÖZTURNA
Tez Savunma Tarihi : 28.12.2015 Saati : 11.00
Tez Başlığı : SHAKESPEARE'DE AŞK ROMEO VE JULIET - ANTONIUS VE KLEOPATRA KARŞILAŞTIRMASI

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, soruların sorularına alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. NAZMİ SUAT ÖZTURNA		Kabul
2- PROF. DR. A. MÜFİT BAYRAŞA		Kaba!
3- YRD. DOÇ. DR. AYŞEGÜL ARAL ALTIK		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- YRD. DOÇ. ASLI YILMAZ DAVUTOĞLU		
2- YRD. DOÇ. DR. SİNEM ÖZDEMİR		

ÖZ

SHAKESPEARE'DE AŞK:ROMEO VE JULIET – ANTONIUS VE KLEOPATRAKARŞILAŞTIRMASI

ZİYA KÜRKÜT

Sevginin hoşgörünün iyiden iyiye azaldığı bir çağda yaşıyoruz. Herkes kendi koruganlarına çekilip sadece soluk almak, bir iki lokma yemek, kısaca gününü hatta anını yaşamak için; nedenini sonucunu ve neyin nereye kadar olduğunu bilmeden para için, sosyal ve bireysel reyting için çalışıyor, çabalıyor.

İnsanlar Sosyal paylaşım sitelerinde, sanal dünyada, rumuzlar kullanarak yada sanal röntgencilik ile kendi eksikliğini gidermeye kendini saklamaya çalışıyor. Her geçen gün yalnızlaşıyor, depresyona girip antideprasan ilaçları ile donuk; yaşayan ölümler konumuna geliyor. Kimileri de kaybolmaya yüz tutmuş duyarlılığı yakalamak için, gerek izleyici gerek uygulayıcı olarak kendini Sanat'a veriyor. Ruhunu Sanat ile besliyor.

Ben de kendi adıma Shakespeare'e sığındım. Güncelliğini hala koruyan küresel bir yazın adamına. Gözlerimi kapayıp, hayal kurmaya başladığım zaman; Shakespeare karakterlerinde zihnimi arındırıyor, rahatlıyorum.

Bunun içindir ki yazar olarak, Shakespeare'i; konu olarak da yaşadığımız yüzyılda eksikliğini hissettiğimiz Aşk'ı seçtim. Beni en çok etkileyen iki trajik aşk: Romeo ve Juliet; Antonius ve Kleopatra'yı ele aldım. Antonius ve Kleopatra da Sabahattin Eyüboğlu'nun, Romeo ve Juliet'te Özdemir Nutku'nun çevirilerini kılavuz edindim.

Özetle bir aşk yolculuğuna çıkmaya karar verdim. Mitolojiden günümüze yapacağım bu yolculuk da umarım karşılaştığım sürprizler Aşk'a -Sevgi'ye bakışıma Işık tutar.

Anahtar Kelimeler: Aşk,Zehir,Ölüm.

ABSTRACT
SHAKESPEARE IN LOVE:ROMEO AND JULIET –
ANTONIUS AND CLEOPATRACOMPARASION

ZİYA KÜRKÜT

We live in an age where love and tolerance keep fading away completely. Everyone works for their moments where they get to retire to their private sanctuary, grab something to eat or just have a rest. In other words they live for the moment or day to day while they work for money and strive for their personal and social branding. Figuratively speaking, people try to hide themselves or they try to cover up their deficiencies by virtual voyeurism or by using aliases on social networking sites. Every passing day they get lonelier and depressed then they turn into the dull and antidepressant-using living dead. Some devote themselves to art, either as audience or as artists, to capture the sensibility that faces being part of the abyss. They feed their souls with art. And I, myself, found refuge in Shakespeare, a still up-to-date, world-renowned literary persona. When I close my eyes and start dreaming I clear my mind with his characters and then I let go. For that reason I chose Shakespeare as the author and love - which we miss the lack of so much - as the subject. I picked the two tragic love stories influenced me the most; Romeo & Juliet and Antonius & Kleopatra. I used the translation of Sabahattin Eyüboğlu on "Antonius ve Kleopatra" and of Özdemir Nutku on "Romeo ve Juliet" as a guide to me.

In short, I decided to go on a journey of love. Hopefully the surprises I will come across through my journey of love starting from mythology to present day can shed Light on my view of Love.

Keywords: Love, Poison, Death.

ÖNSÖZ

Aşk sahibindedir.

Kelime anlamı ‘Sarmaşık’ olan Aşk; toprağa düşen bir sarmaşık tohumu yeşerip bütün bahçeyi sardığı gibi kalbimize düşen sevda tohumları da bizi sarar. Vücudumuza, sosyal dünyamıza, ruhsal dünyamıza yayılır. Bazen bizi sarıp sarmalar ve bizi görünmez kılar. Ruhun bizi kemirir hatta zaman zaman kurutur, sona götürür. Yok eder.

Aşk da insanı sarıp sarmalayınca, onu içten içe kemirip, eritip yok eder. Dışarıdan bakıldığında tanım olarak yalnızca Aşk’tır. İnsan Aşk’ı da çevresini görmez, göremez olur. Dışarıdan bakanlar, onun sarılıp sarmalandığını görür ama insan, sarmaşıktan fırsat bulup çevresini göremez.

Tarihten buyana yaşanan, yaşatılan, edebiyatadökülen Aşk, sarmaşık anlamına gelen ‘‘Işk’’ kelimesinden türemiştir. Nerede ne zaman karşımıza çıkacağı bilinmez. İhtiyarladığımızda değil birini sevemediğimizde ölmeye başlarız.

Ben de bu tezi yazarken karşılaştığım sürprizler, bilinmezler, sihirli cümleler ile sarıp sarmalandım. Bir anlam da edebi bir Aşk’ın Işk’ın aydınlığında kaldım. Hayallerimizdeki ve yeteneğimizde oluşturduğumuz aşkları bencilliğimiz ile yitiririz.

Hem mesleki hem de sosyal hayatımda, fikirleri ve sohbetleri ile her zaman bana ışık tutanyolumu aydınlatan tez danışmanım Sayın Prof. Suat Nazmi Öztürna’ya teşekkürü bir borç bilirim.

Ziya Kürküt

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MİTOLOJİDE AŞK

1.1 APHRODİTE (VENÜS).....	3
----------------------------	---

İKİNCİ BÖLÜM

RÖNESANS

2.1 RÖNESANS.....	6
2.2 RÖNESANS'DA TİYATRO DÜŞÜNCESİ.....	7
2.3 ELISABETH ÇAĞI TİYATROSU.....	12
2.4 ELISABETH ÇAĞINDA SAHNE.....	15
2.5 ELISABETH ÇAĞINDA TRAGEDYA.....	15
2.6 ANTİK YUNAN TRAGEDYALARI İLE SHAKESPEARE TRAGEDYALARI ARASINDAKİ FARK.....	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
WILLIAM SHAKESPEARE

3.1 HAYATI.....	21
3.2 SHAKESPEARE OYUNLARININ KAYNAKLARI.....	23
3.3 SHAKESPEARE'İN OYUNLARI.....	25
3.4 SHAKESPEARE'DE DİL.....	26

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SHAKESPEARE'DE AŞK ÜZERİNE ÖNEMLİ OYUNLAR

4.1 ROMEO VE JULIET.....	27
4.1.1 KAYNAK.....	27
4.1.2 KONU.....	27
4.1.3 BİÇİM.....	28
4.1.4 DEĞERLENDİRME.....	30
4.1.5 SEVGİNİN GÜCÜ VE BİZ.....	31
4.2 ANONİUS VE KLEOPATRA	35
4.2.1 KAYNAK.....	35
4.2.2 KONU.....	36
4.2.3 BİÇİM.....	36
4.2.4 DEĞERLENDİRME.....	37

BEŞİNCİ BÖLÜM

IŞIK

5.1 ROMEO VE JULIET’TE IŞIK.....44

5.2 ANTONIUS VE KLEOPATRA’DA IŞIK.....46

ALTINCI BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMA

6.1 ROMEO VE JULIET – ANTONIUS VE KLEOPATRA
KARŞILAŞTIRMASI.....47

YEDİNCİ BÖLÜM

AŞK

7.1 GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE AŞK ÜZERİNE
SÖYLEMLER.....88

7.2 BİLİMSEL AŞK.....97

SONUÇ.....99

KAYNAKÇA.....101

GİRİŞ

Aşk bir hissetmedir. Yürekten hissedilengüçlü duyguların toplamıdır. Dış dünyanın tesirleri ile insanda duygu merkezi kalp olarak algılanır. Tüm duygu yankılarının verdiği ızdırap da insanın vücudunu, ruhunu rahat bırakmaz..

“Aşk denen şey bazen yürür, bazen uçar; bazen koşar biriyle birlikte; bir başkasıyla ölümcül yürüyüşe çıkar; üçüncüyü buzdan heykele çevirir; dördüncüyü atar alevlerin içine. Birini yaralar; öldürür ötekini. Aynı anda çakıp sönen bir şimşek benzer. Geceleyin saklar şafakta zapt edilecek olan kaleyi. Çünkü dayanacak güç yoktur karşısında.”

Karşılıksız aşkı için intihar eden kadınlar ve erkekler, Magripli gibi içini kemirirerek yiyip bitiren kıskançlık atakları sonucunda aşık olduğu eşini elleriyle boğarak öldürenler, hapishaneye düşenler, katliam yapanlar, güzel Helena uğuruna çıkan uzun süren büyük savaşta yok olanlar, düelloda ölenler, işkencede sevgilisinin adını açığa çıkartmamak için dişlerini kullanarak dillerini parçalayıp atanlar, çıldıranlar, akıl hastahanesine yolu düşenler, ününü, şanını ayaklar altına alanlar, aşk uğruna sıfırlanan servetler. İntiharlar, cana kıymalar, aşk yüzünden İngiltere Kralı Edward gibi taht'tan vazgeçenler, Puşkin gibi düelloda öldürülenler, Oscar Wilde gibi hapse düşenler, ufak bir macera için Bill Clinton gibi başkanlığını tehlikeye atanlar.

Tüm insanlara o çılgınlıkları yaptıran duygunun adı :AŞK.

Karasevda ile aşk birbirinden farklıdır. Tehlikeli olan da karasevdadır. Araplar buna garâm der. Derinden aşık olmayan insanlar kendilerini kıskançlığa kaptırır; sevdiğinin, bir başka bedenden zevk almasını istemez ama bu, aşk ile sahip olmanın birbirine karışmış halidir. Efendi, sevdiği insanın mutlu olacağını bilse bile bunu bir başkasıyla yapmasını istemez. Hatta bu durumda sevdiğinin yok olmasını yeğler.

Anna Karenina da; Madam Bovary de intiharlar hep aşk yüzünden; Werther, o da

aynı şekilde; Othello, aşk yüzünden cinayet; Fuzuli'den Leyla ile Mecnun.

Günümüzde ise hayat'ı, aşk'ı, ölüm'ü, felsefe'yi, edebiyat'ı 140 karakterlik tweet'lerle ifade edilebilmeyi isteyen bir salgın var.

" Akıl almaz son dakika: İstanbul'da cinayet.Yasak aşk!

Karşılıksız aşk cinayetnde3 ölü Bağcılar.

Aşkına karşılık alamayan genç dehşet saçtı;İzmir,.

Katili, sevgilisi çıktı.

Aşkına karşılık göremeyen adamsevdiği kızı 10 yerinden bıçakladı.

Aşkı uğuruna cinnet geçirdi, intihar etti.

Aşk intiharları: Konya,Adana, Samsundan'dan intihar haberleri.

Sevdiği kadın evlenmek istemeyincePolis memuru, silahını kalbine dayayıp ateşledi.

“

Aşk haberleriyle, cinayet ve intihar; günümüzde de birlikte anılıyor. İnsanlığın tarihinde kim bilir ne kadar kişi aşk delirmesinden öldü.Aşk aniden çarpar, onsuz yaşayamaz olursunuz, onu görmediğiniz an çıldırırsınız. Aynı yerde nefes alıyor oluşunuz bile bir mutluluk kaynağıdır. Her an yüzü gözünüzün önünden hiç gitmez. Yaşamınızın amacı: Onasımsıkı sarılmak, onu dünyanın tüm kötülüklerinden korumak, o saf ve naif,ince ruhunu kimsenin zedelemesine izin vermemek olur. Birbirine karışma, birbirinin içinde kaynaşıp yok olma ihtiyacı.Aşktan korkarak, çekinerek, uzak kalarak geçen onca buz gibi yılların birikmişbütün yağmurları yüreğinizden, gözlerinizden sessizce boşalır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MİTOLOJİDE AŞK

1.1 APHRODİTE (VENÜS)

İnsanların, tanrıların,tanrıçaların gönüllerini çelen güzellik ve aşk tanrıçası; Zihinlerine girdiği kişilerle alay eder, onlara güler, kakhaha tanrıçasıdır.Öyle bir tanrıça ki ona asla karşı konulamaz.

Babası Zeus annesi Dione'dir. Şiirlerde denizlerin köpüklerinden doğduğusöylenir. (Aphros'un, Yunanca karşılığı köpük demektir.)Aphrodite, Kythera yakınlarında doğmuş, ardından Kıpros yani Kıbrıs'ın sahillerine ulaşmıştır. Doğduğu ada ve sahillerine ulaştığı ada sonraları kutsal bilinmiştir.Aşk Tanrıçasına da Kıpris Kythergia denilmiş.

‘‘Güzellikler Aphrodite ile gelir. Fırtınanın kara bulutları,rüzgarlar, o göründümü dağılır, çiçeklerintümü onun için toprak zemini süsle kaplar, denizinlerdeki dalgalar kakhahalarla güler. O olmadan mutluluk ve sevinç olamaz. Demirci ve ateşin tanrısı topal,çirkin Hephaistos'un eşidir. Kumrunun, kuğunun, serçenin, mersin ağacınının koruyucusudur.’’¹

Aphrodite, Yunan ve Roma'nın en eski tanrıçalarından biri ve en güzelidir. Işık tanrısı olarak da kabul edilen Aphrodite, gülü açtıran, ormanları yeşillendiren bir ışıktı.

Daha sonraları dünya güzellik kraliçesi şeklini almıştır. Her güzel aşk duygularını uyandırdığından, yaşayan her şeye güzellik veren tanrıça da insanlara güzel görünen her şeyi sevdiren, güzelliğin de tanrıçası olmuştur. Değişik rivayetlere göre o, gökte ve denizde güzellik, zevk tanrıçası olarak tanınmıştır. Bir rivayete göre de içinde inci bulunan bir sedefte doğmuştur.

‘‘Harikulade vücutlu, güzel yüzlü ve güzel gülüşlüdür. Gökte tanrılar arasında hüküm sürmeyi kafi bulmayan Aphrodite, insanların kalbine de hükmederdi.Alevlendirdiği arzu hisleriyle aşkı doğuruyor, saadete eriştiriyor, yahut

---

¹ Edith HAMILTON, MİTOLOGYA, Çev: Ülkü TAMER, Varlık Yayınları, 1994, ss:15-16.

onlara tahammül edilmez acılar çektiriyordu. Aşk her zaman karşılıklı olmadığından saadet kadar felaket de getiriyordu. Hayatta mevcut her türlü güzel ve neşeli şeylerin kraliçesi olan Aphrodite, altın kanatlı güzel bir çocuğun annesidir. Bu çocuğun adı Eros ya da Amour'dur. O da annesi gibi yeryüzünde hayat, neşe ve bereket dağıtırdı. Her tarafa uçarak gider, yolu üzerindeki çiçekleri açtırırdı. O da Aphrodite gibi insanların ve tanrıların kalbindeydi. Vahşi hayvanlar bile onun hükmü altındaydı. Çok defa arabasına aslan veya kaplan koşardı. İnsanlar onun sayesinde dostluk zevkini, şevkatin hazzını ve hakiki bir aşkın arkadaşı olan zevk kadar ızdırabı da tanırdı. Daima bir ok ya da kızgın bir meşale ile gezen Eros gözyaşını kahkahalara, acıyı saadete karıştırmaktan hoşlanırdı.’’²

Yunanistan'da bireysel mükemmeliyetçilik kaçınılmaz olarak öyle bir sınırdaki saygı görüyordu ki aşk (Eros) ilke ve gücü, yalnız tanrı olarak değil ama herşeye bilgi veren tanrı olarak tanımlıyordu. Çünkü hiç kimse onu sevmeden kendisi için veya evini sevmeden ailesi için yaşam görevinde mükemmellik kazanamaz. Aşk herşeye çiçek getirir. Herşeye kendi gizil gücünde açıklık getirir. Özgür toplumun gerçek pedagoğudur. Dünya tarihindeki büyük şölende -Agathon-un ziyaret konuşmasında- Eflatun'un ölümsüzleştirdiği gibi “*Sevgi ne yaparsa yapsın zorla yapmaz; Çünkü her insan gönül isteğiyle onun emrine girer. Devletin Kraliçelere olan kanunların doğru bulunduğu da isteye isteye yapılan anlaşmalardır.*”³

Hesiod'un Thegony'sinde (İ.Ö. 750) aşk tanrısı Eros özgün adıyla anılan dört tanrıdan biri olmuştur. Hesiod bu tanrı hakkında başka birşey söylemez. Eros, Homeros'ta hiç görülmez. Eros mitolojik düşüncenin eski Hellen öncesi tabakalarından kaynaklanır. Kesinlikle ve sıkı biçimde çocuğu olduğu Aphrodite'ye bağlıdır. Daha sonra alegorik mitolojiler (Venüs'ün çocuğu Cupid) yay ve zehirli oku, iyi yüreği kadar acımasız da olabilmesi; Zevkle öldürebilmesi kadar sağaltması söz konusudur. ⁴

²M. Tahsin KOZANOĞLU, **YUNAN MİTOLOJİSİ**, Mitologya Yayınları, 1992, ss:22-26

³ Eflatun Şölen, **PLATO SIMPOSIUM**, Çev: Azra ERHAT S. EYÜBOĞLU, Remzi Kitabevi, s.192

⁴Hesiod, **THEGONY**, ss:120 – 122

Alegori yerinde ve çekicidir. Sözel biçimde aşkın, aşkın birey üstündeki etkisini dile getirmiş. Fakat Ege tarih öncesi araştırmalarının gösterdiği gibi tanrıça Aphrodite ve oğlu kesinlikle ulu kozmik anne ve ölümsüz, hep yaşayacak oğludur. Eros mitoslarının değişkenliğinin kaynağı ana baba noktasıdır. Bu değişkenlik ayrımsız, bu tür bir geçmişi gösterir. O kaos'un eseridir. Gecenin yumurtasından çıkmıştır. "Mitolojik kökenin sürekli değişmesi ayrımsız, şimdi tanık olduğumuz zamansız temalar kataloğunu gösterir. Bu gönüllü kurbanın ölümü bizim yaşamımız, gövdesi etimiz, kanı içkimizdir. Kurban ilkel aşk-ölüm ritüelinin vecd anında öldürülen kutsanmış genç çiftin kızartılmasında ve yenilmesinde mevcuttur. Eros'un (Cupid) ve kurbanın daha sonraki alegorilerinde tanrı karanlık düşman rolündedir. Saldıran domuz, kara kardeş Sth, Titan takımı ve aşık, vücut bulmuş ölen tanrıdır. Çok iyi bilindiği gibi onlar aşkın yaşam-tüketim, yaşam kurtuluş yaratan ve doğrulayan karanlık izidir."⁵

---

⁵ Joseph CAMPBELL, **BATI MİTOLOJİSİ**, Çev: Kudret EMİROĞLU, İmge Kitabevi, 1995 ss:197-198 .

İKİNCİ BÖLÜM

RÖNESANS

2.1 RÖNESANS

“Rönesans kelime anlamı olarak “Güzel”in sevdalılarına yeni bir sanatın gelmekte olduğunu, hayal gücünün özgürce coşkusunu hatırlatır. Bilge insan için Rönesans, eski çağ öğretilerinin modernleşmesi, adalet insanları için de eski karanlıkta kalmış kuralların üzerini bir ışık gibi aydınlatmasıdır.”⁶

Onaltıncı yüzyıl doğal ilerleyişi ve büyük gelişimi içinde Galilee’den Colomb’tan, Copernic’e, gökyüzünden yere kadar olan keşif sürecindedir. İnsan bu yüzyılda kendi benliğini tekrar bulmuştur. İnsan dünyevi nimetlerin tadını çıkarırken bir yandan da Luther, Dumoulin, Calvin, Rabellais, Cujaş, Cervantes, Montaigne, Shakespeare, ile maneviyatın dermine ulaşmıştır. “Doğanın özünü algılamaya çalışmış, akılla, bilimle, adaletle varlığını korumaya çalışmıştır. Şüpheliler inançlarını oluşturmaya çalışmış ve içlerindeki en cesaretlisi kendi arzu mabedinin kapısına “İçeri girin ki gerçek iman kurulsun” cümlesini yazmış. Yeni imanın dayandığı temel, gerçekte derindir. Çünkü tekrar meydana çıkarılan eski çağ, kendini duygu bakımından yeni çağa benzetmekte, yeni yeni anlamaya başlayan doğu, bizim batıya elini uzatmakta, nihayet zamanda ve mekanda insanlık ailesini teşkil eden azaların mutlu kaynaşması başlamaktadır.”⁷

“Yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans’ın insan zihnindeki yansımaları ilk kez İsviçreli bilimci Jacop Burkhardt tespit etti. Rönesans Burkhardt’a göre, eski çağ kültürünün yenilenmesi çağa uygun hale getirilmesiydi. İnsan insanla algılanması ve maddi hayatın çekiciliği, zevki vurgulanıyordu. Rönesans’ın düşünce seviyesi Orta

---

⁶ J. MICHELET, RÖNESANS, Çev: Kazım BERKER, M.E.B. Yayınları, 1996, s.3.

⁷ A.e., s. 4.

Çağ insanının ahlak yoksunu ve manevialemine yanında maddialemiyoksulkabul eden düşünce değerine bir isyandı.”⁸

İtalya’da başlayanRönesans’ın amacı hem düşünce hemde kültürseviyesinde her türlü bağımlılıktan temizlenmekti. Devlet de İnsan da kendine dayanmalıydı. Hümanist yazarlar alem ve insan sorunlarıyla ilgilenmeye başladı. İnsanın manevi varlığı ile bu dünyadaki yerinin ne olduğunu sorgulayanaraştırmalarabaşladılar. Tüm araştırmalarınçıktığı yerdeney ve akıldı. Rönesans insanı doğruyusadededeney ve akılla bulabilirdi. Çağıninsanı arzu olduğu zaman insanın herşeyi başarabileceğine inanıyordu. Sonraki düşünürlereyol açan Montaigne,temel olarak insanın yaşantısını ve insanın özelliklerini esas alıyordu. “*Ben kendimi araştırıyorum. Benim fiziğim de metafiziğim de bu.*”diyordu.⁹

“Tarihsel süreçteki üç büyük dünya görüşünden ikinciMontaigne ile meydana çıktı. Bireyci dünya görüşünün,Orta Çağdaki Hristiyan dünya görüşüne karşıbir tepkisi oldu. Hristiyan dünya görüşünde ise kıymetlerin,çabaların,varlıkların, şekillerin ve bireylerin sabit bir düzen içinde varolduğu savunuluyordu. Bu sıralamanın doruğunda da Tanrı vardı. Bireyci dünya görüşü Rönesans’ta ortaya çıktı, bireyi bir düzen içinde değil, tek bir gerçek olarak görüyordu. Evrensellik ile birey olma arasında bir ahenk vardı. Dünya görüşü bireycilik olaninsan ile onun insana aityaptıklarının doğal ahengini temel alan anlayış iyimser bir düşünce seviyesine çıktı. Burjuva sınıfının ve Liberalizmin gelişmesinebu dünya görüşü sebeptir.”¹⁰

2.2 RÖNESANS’DA TİYATRO DÜŞÜNCESİ

“Bu zamandaki tiyatro düşüncesi Latin ve antik Yunan tiyatro anlayışını izler. Antik tiyatro kuralları Orta Çağ İtalyan yazarları tarafından öğrenilmişti.Bunlar yaşayan tiyatro oyunlarından bağımsız olarak kabul ediliyordu.”¹¹

---

⁸ Özdemir NUTKU,**DÜNYA TİYATROSU TARİHİ 1**, Remzi Kitabevi,1985, s. 131.

⁹ A.e., s. 132.

¹⁰ A.e., s.133.

¹¹ Sevda ŞENER,**DÜNDEEN BUGÜNE TİYATRO DÜŞÜNCESİ**, Adam Yayıncılık , 1995, s. 63.

15. ve 16. Yüzyılda Avrupa’da tiyatro hareketi çok canlıdır. Bu zamanda tiyatro, varlıklı orta sınıfın da küçük esnafın da soyluların da ilgisini çekiyordu. Toplumun sınıfının isteğine cevap veren tiyatrodan farklı farklı sanat disiplinlerinden başarılı bir ölçü ve sentez yapmış, anlamlı, eğlenceli ve hareketli bir sanat dalı olarak kabul görmüştür.’’¹²

‘‘Rönesans dönemi tiyatrosu Orta Çağ tiyatrosundan ilk olarak sahne biçimi açısından ayrıdır. Kilise oyunlarındaki eş görünüm (simultane) yan yana dizilmiş olan sahne şeklinin yerine ilgiyi, vurguyu tek bir alana çeken sahne biçimi gelmiştir. Oyunculuk gösterişli ve etkileyicidir. Birkısımlı rollerde biçimsellik şekilcilik ağır basarken birtakımlı rollerin gerçekçi oynandığı görülür.’’¹³

Değişik millet ve kültürlerine göre oyunlar her ülkede birbirine benzeyen toplum şartlarının izleri vardır. Kentlere yerleşerek derebeylik düzeninden çıkan, ticaretle zenginleşen lonca esnafının izlediği sahiplendiği bu tiyatro, takipçisinin değerlendirmelerini akıl ve gerçeğe dayalı dünya görüşünü, bir çıkar, bir yarar’a yönelik gayretlerini aktarır. Bu tiyatro anlayışı aynı zamanda toplumda hala varlığını sürdüren orta sınıfın da beğenmekten çekinmediği geleneksel derebeylik niteliklerine saygısını sürdürmektedir. Bunlar sadakat, cesaret, kahramanlık, mertlik, gibi, kişiyi yüce duruma getiren asillere özgü değerlerdir. ‘‘Buna seçilmiş saygın aydın sınıfın Yunan ve Latin sevdalılığıyla kabullendiği idealizmi ve insan sevgisini, ölçü, uyum ve denge bilincini de ekleyince Elisabeth dönemi tiyatrosunda dinamik sentez meydana gelir. Shakespeare’ın eserlerindeki güçlü olmak, öğrenmek ve sahip olmak isteyen orta sınıfın amaçları ile sadakat, fedakarlığın ağır bastığı geleneksel fazilet değerleri çatışma içindedir.’’¹⁴

Rönesans da güçlenen bireyin atılım gücü, yeni bir edim alanı bulmuştur sahnede. Yanılsama da olsa, gücünü sınıma, tutkularını gerçekleştirme olanağı yaratılmıştır. Orta sınıfın zenginlik ve güçlülük tutkusu, oyunların ateşleyici gücünü oluşturur. Artık önemini yitirmeye başlasa da çekiciliğini koruyan geleneksel ahlak değerleri

---

¹² A.e., s. 63.

¹³ A.e., ss: 63-64

¹⁴ A.e., s 64.

boşuna direnir. Bu yıkıcı tutkuya karşı karşıt güçler bir ölüm kalım savaşına girmişlerdir. Güçlülük hayranlık uyandırır. Acımasızlık ise korku. Seyirci acıma ve korku duyguları arasında yalpalanır. Bu oyunlarda düşünle gerçek, heyecanla sağduyu, coşku ile pratik düşünce iç içedir. Çağın en tipik oyunları olan Traji – Komedilerde gerilim güldürücü etkilerle rahatlatılır. Tragedyalarda ise sağduyu ve akıl ölçüsü karşıtları dengelemeye, aşırılıkları törpülemeye çalışır. Aydınların salık verdiği orta yol, erdem yoludur.¹⁵

Rönesans tiyatrosunun gelişimi Shakespeare’de doruğuna ulaşmıştır. Onun oyunlarında tiyatroyu besleyen toplum güçlerinin anatomisi yapılmış, özeleştirisine gidilmiş, ilişkileri yeni gereksinmelere göre düzenleyecek değerler aranmıştır. Kısaca bu tiyatro değişmekte ve gelişmekte olan toplum bünyesinin gizli gücünü yansıtmaktadır. Kent orta sınıfa açıktır ve seyircisi boldur. Rönesans döneminde bir tiyatro anlayışına daha tanıklık ederiz. Saray ve akademik çevrelerde antik dönem tiyatro eserleri ya da bu eserlerin taklitleri çok ilgi görmekteydi. Ne var ki ilgiyatmin eden, özenli fakat yapay bir tiyatro doğdu. Çağın hareketli tiyatrosundan çok farklıdır bu tiyatrosunun oyunları. Antik tiyatrosunun bilinen öyküleri kullanılır. Yazarlar biçim bakımından da antik yazarların oyunlarına öykünürler. Amaç antik tiyatro sanatını yeniden canlandırmaktır.¹⁶

Rönesans tiyatro kuramcıları ve eleştirmenleri tiyatro sanatı konusunda özgün görüşlü değildiler. Antik dönem kuramcılarının saptadığı tiyatro kuramlarını benimsemişlerdi. Rönesans da filizlenen özgür düşünce kendini İlk Çağ kültürünün temel yasalarıyla sınırlama eğilimindedir. Ortaya Aristocu, Platon’cu okullar gibi eski düşünörlere bağlı çeşitli okullar çıkmıştır. Bu uygulama pekişik bir düşün ve sanat kuramı oluşturmaya elverişli değildir.¹⁷

Rönesans tiyatro düşünörleri Diomedes, Donatus gibi Orta Çağ yazarlarının Aristoteles, Theophratus, Oratius, Çiçero, Quintilian gibi antik çağ düşünörlülerinin

---

¹⁵ A.e.

¹⁶ A.e., s 65

¹⁷ A.e.

görüşlerini açıklamakla ve savunmakla yetinmişlerdir. İngiliz, Fransız, İspanyol yazarlarının öncelikle İtalyan kuramcılardan etkilendikleri, onların aracılığı ile antik yazarları tanıdıkları görülür.¹⁸

Rönesans tiyatro kuramcı ve eleştiricilerini en çok etkileyen iki büyük yazarın Aristoteles ve Horatius olduğunu görüyoruz. Bu konuda öteki Avrupa ülkelerinin kuramcılarına öncülük etmiş olan İtalyan yazarları önce Horatius'un Epistola Ad Disones (Ars Poetika) adlı eserini, sonra da Aristoteles'in Poetika'sını tanıdılar. Plato'nun Rönesans tiyatro kuramcıları üzerindeki etkisi az oldu. Öte yandan Çiçero'nun komedyaya tanımı Çiçero ve Quintillian'ın kurgu özellikleri hakkındaki görüşleri Donatus'un komedyaya ile ilgili açıklamaları benimsendi.¹⁹

Aristoteles'in oyun türleri olarak saptadığı tragedya, komedyaya ve satirik dram ayrımı Rönesans da da benimsenmiştir. Tragedyanın ve komedyanın ayrı ayrı tanımları yapılıyor. Bu türlerin, öykü, oyun kişileri, olay gelişimi ve seyirci üzerindeki etkisi bakımından farklılıklarına değiniliyordu. Trajik ve komik öğeleri yan yana kullanan halk oyunlarını eleştiren yazarlar türlerin birbirlerinden ayrılmasını zorunlu saydılar.

Ciddi olanla hafif olanı, soytarılıkla ağır başlılığı birbirine karıştırarak sunan trajik komedyalar doğa dışı yaratıklara benzetiliyor; Halkı bu çeşit oyunlarla eğlendiren popüler yazarlar sağbeğeniye ters düşmekle suçlanıyordu.²⁰

Tragedya ve komedyaya tanımlarında şunlar belirtildi: Tragedya konusunu tarihten ya da mitolojiden aldığı halde komedyaya konusunu günlük yaşamdan alır. Tragedya kişileri bilinen, tanınmış kişilerdir. Komedyada ise uydurma insanlar bulunur. Tragedya öyküsü mutlu başlayıp yıkımla sonuçlanır. Oysa komedyada olaylar bunun tam tersi yönünde gelişir. Karışık başlayan öykü, mutlulukla biter. Tragedya oyun kişilerinin soylu ve erdemli olmasına karşın komedyaya ortalamadan aşağı kişileri, kusurlu ve eksikli olanları ele alır. Tragedya, seyircide korku ve merhamet duyguları

---

¹⁸ A.e.

¹⁹ A.e., s 68.

²⁰ A.e., s. 71.

uyandırarak seyirciyi bu duygulardan arıtır. Oysa komedyaya güldürerek seyircinin bu gibi kusurlardan kaçınmasını sağlar.²¹

Giangiorgio Trissino tragedyada oyun kişinin ahlak niteliklerinin daha iyi gösterildiğini belirtir. Korku ve acıma ilkeleri üzerinde durarak tehlike olasılığının ve acı verici bir yıkımın korku, hak edilmeyen yıkımın ise acıma uyandırdığını söyler. Yazara göre komedyaya kötü erdemleri taklit eder. Fakat bu kötülük aşırı olmamalı, sadece çirkin olan, acı vermeyen, ölümü içermeyen ve gülüncü doğuran bir kötülük veya kusur ele alınmalıdır. Komedyaya ahlak eğitimi, yapısal düzeni ve anlatımı bakımından tragedyaya benzese de olayları ve kişilerin adlarını gerçek yaşamdan almayıp uydurduğu için tragedyadan farklıdır. Daniello tragedyanın üstün kralların ölümünü, büyük imparatorlukların yıkımını ele almasına karşın komedyanın günlük ve sıradan olayları yansıttığını, Minturno tragedyanın soylu kişileri ilgilendiren ciddi işleri, komedyanın ise köy ve kentin sıradan insanlarını ele aldığını söylemiştir.²²

Rönesans kuramcılarının antik tiyatroyun biçim kalıplarını benimsediler. Denge, orantı ilkeleri, uzunluk ve yazı ile üç birlik kuralları, biçimsel düzenleme için gereklidir. Olayların gelişiminde neden sonuç ilişkisi gözetiliyordu. Oyunlarda simetrik bölümler, beş perde kuralı üzerinde duruldu.²³

UZUNLUK: Bir tragedyaya uzunluğu hakkında Aristoteles'in esnek bir ölçü tanıdığını anımsıyoruz. Aristoteles'e göre bir tragedyanın belli bir uzunluğu olmalıydı. Oyunda büyüklük seyircinin algılama gücü dikkate alınarak saptanıyor, ne fark edilmeyecek kadar küçük ne algılanamayacak kadar büyük olana yer verilmiyordu. Ayrıca bir tragedyada olayların mutluluktan mutsuzluğa dönüşmesi ya da ters yönde bir değişime uğraması gerekiyordu.²⁴

---

²¹ A.e.

²² A.e., ss: 71-72.

²³ A.e., s. 72.

²⁴ A.e.

ÜÇ BİRLİK: Aristoteles'in eylem birliği üzerinde önemle durmuş olduğunu anımsıyoruz. Aristoteles öykünün zaman sürecine ilişkin bir öneride de bulunmuş, olayların güneşin doğuşu ve batışıyla sınırlanması gerektiğini söylemiştir. Rönesans da eylem birliği kuralı olduğu gibi benimsendikten başka, zaman birliğine de kesinlik kazandırıldı ve bu iki kurala Aristoteles'in hiç değinmemiş olduğu yer birliği kuralı eklendi. Böylece ortaya üç birlik dediğimiz ve uzun süre oyun yazarlarını baskı altında tutan bir kural çıkmış oldu. Üç birlik kuralının önericisi Lodvico Castelvetro'dur. Castelvetro bir tragedya konusunu sınırlı bir alan ve sınırlı bir zaman süreci içinde ele alınması gerektiğini ileri sürdü. Sir Philip Sidney yerli oyunları Latin tragedyalarıyla karşılaştırmış ve İngiliz yazarlarını ustalık kurallarına uymadıkları için kınamıştır.²⁵

2.3 ELISABETH ÇAĞI TİYATROSU

“Shakespeare'in dahil olduğu Elisabeth Çağı, İngiliz Rönesansının gerçekleştiği, uyanıp yenileme, güçlenip büyüme, canlanıp değişme zamanıdır.”²⁶

“Yüzlerce saraylının ortasındaki Kraliçe Elisabeth oyun seyrederken çağın ozanı Shakespeare hemen çevresinde binlerce yıldızın dans ettiği yıldızı düşleyebilir; akli göklerin sistemi üzerindeyken biranda toplum sisteminin geri dönebilir. Elisabeth çağı insanın zengin vedolu yaşayışını bunlarla açıklayabiliriz.”²⁷

Montaigne kişiye kendini inceleyerek kendini buldurur, “Tanrı ve evren bir tutan Bruno bununla birlikte evrende evrenin parçası olan insana kattığı tanrısallıktır. Erasmus aklın ruhtaki yerini kralın toplumdaki yerine benzeterek kişiye bağımsızlık yolunu gösterir, Machiavelli otoritenin amaca ulaşmak için her türlü yolu kullanabileceğini dile getirince, düşüncesi yorumlanınca,

---

²⁵ A.e., s. 73.

²⁶ Turan OFLAZOĞLU, **SHAKESPEARE**, Cem Yayınevi, 1999 s. 5

²⁷ A.e., s. 8.

kişisınrlarını zorlamayabılıyor; Erkli ve arzulu her birey kendini otoriteye layık görür ve Elisabeth Çağı sahnesi Machiavelli’cilerle dolar.III.Richard, Macbeth, Othello da Iago, Kral Lear da Edmund,Julius Caesar’da Antonius, Roma’yı yönetenlerden biri için “*Eşeğe yükü taşır, işi bitince dehleriz*” der.’’²⁸

‘‘Büyük Britanya adasında yaşamını sürdüren İngilizler güçlendikçe adadan dışarı çıkmak istiyorlar, ezeli düşmanları İspanya’nın ünlü filosuise İngilizleribuldukları yerde baskı altında tutuyor; İspanyolların her daim adaya çıkabileceği her zaman var olan ortak bir korku; Lakin toplum dinç, genç ve sağlıklı olduğu için bu endişe ve korku onların daha da kuvvetlenmesineneden oluyor ve nihayeto yenilmez sanılan, büyükdonanmayı darma duman ediyorlar. İngilizlerin kendine güvenleri öyle büyüyor ki neredeyse her İngiliz kendini bir kahraman olarak görmeye başlıyor. Timurlenk misalitarihe geçmiş kişileri kendi kahramanlarının,rol modellerinin bir sözcüsü, sembolü sayıyorlar.’’²⁹

‘‘Önceleri insan özgür davranışının tadına doyamıyor. Hareketin en güçlü hissedileni, benliği en doyuranı, bilincin en uyarıcısı kural dışı olan şeylerdir. Kuralları hiçe sayıp, sınırları zorlamak. İzleyici yapamadığı ama yapmak istediği şeyleri oyundaki kahramanların yaptığını görünce, onlarıkendi yapmış gibi hissediyor. İzleyici oyuncu aracılığıyla haram meyvanın lezzetine varıyor.’’³⁰

İştah azgınlığı, zamanla umutları coşturuyor; İnsanı gücünü aşan şeylere yönlendiriyor ve girdiği dolanbaçlı, tekin olmayan yollarda güçlü engellerle karşılaştırıyor. Hedeflediği zirveye çıksa bile, orada uzun süre kalıcı olamıyor, başı dönüyor başaşağı oluyor. Orta Çağda sınırlanmış boyutlar içinde yaşayan insan, Rönesans ile birlikte dört nala bir açıklasınrlarına yüklenince ve kendini kaybedince fazla geçmeden anlıyor ki, sınırlar ne kadargenişsesınırsızlık ondan çok daha geniş.

---

²⁸ A.e., s. 10.

²⁹ A.e.,s .11.

³⁰ A.e., ss: 11-12.

Kendi dışında ve içinde yakaladığı başarılar ne kadargüçlü ve büyükse her taraftankuşatan sınırsızlık onu sıfır noktasına indirecek kadar güçlü.Tabiatın en ücrayerlerine sığınmış gizleri bilimiyle yakalayabilir, varlığın en zirve yerlerine felsefesi ile birlikte ulaşabilir.

‘‘Irmak selden sonra yerinegeri çekilmek zorunda kalıyor, her daim denize akmak mecburiyetinde bulunduğunu ve hiçbir zaman denizleşemeyeceğini idrak etmektenkazandığı hüznle.’’³¹

‘‘Elisabeth Çağı insanı, eksiklik barındıran varlığının farkındadır. İdeal görüntüsünün eksikliğini taze bir akılla duyumsaması, ona motive eden, hareketlendiren, coşkulandıran bir güç üretir; O güç ile ideal görüntüsüne doğru yükselir. Onun potansiyelini mümkün olduğunca arttıranbu gerilimdir. Sahnede büyük özelemleriyle,tutkularıylaoy gösteren; düşlerine gündelik gerçekliğininandırıclığını sağlayan, günlük gerçeğine düşlerinin zenginliğini kazandıran o göz kamaştırıcı kişilerin varlıkları başka türlü nasıl açıklanabilir ki?’’³²

‘‘Orta Çağ tiyatrosunun etkisi kadar Roma tiyatrosunun katkısı da 16. yüzyılda Elisabeth Çağı tiyatrosunun oluşmasında büyük önem taşıyor. Bir yanda Morality’ler Mystery’ler ve daha sonra oluşan yemek ya da dans aralarında oynanan Inter Lude’lar. Diğer tarafdaSeneca’nın tragedyaları ise Plautus ile Terentius’un komedyaları. Temel unsurların böyle zengin bulunması, gençlerle yaşlılara, soylularla soylu olmayanlara, okumuşlarla okumamışlara, kadınlarla erkeklere, topluma açık bir tiyatronun doğmasına yol açıyor.’’³³

Elisabeth Çağında Seneca, Terentius, Plautusyabancı ve oldukları için ilgi, eskiden kalma oldukları için de saygı uyandırıyorlardı. Onlar bu yüzden, örnek alınıyor.‘‘Romalı yazarların sınırlı sahneleri, bu çağın genel tutkularına,

---

³¹ A.e., s. 12.

³² A.e., s. 14.

³³ A.e., s. 18.

arzularınaeksik geliyor, çünkü Elisabeth Çağı seyircisi Orta Çağ oyunlarının görkemli zamanlarına görkemli mekanlarına alışmış, Roma tiyatrosunun kendi kendine yeten oyun anlayışı, Orta Çağ'ın zamanla mekanı özgürce kullanmasıyla tamamlanınca Elisabeth Çağı tiyatrosu doğuyor. Kurucular ise üniversite zekaları diye tanınan, Kyd, Lyly, Marlowe ve Green. Bu çağın ve daha sonraki çağın en büyük oyun yazarı Shakespeare, kuruculara en öncede Marlowe'a çok şey borçlu.''34

2.4 ELISABETH ÇAĞINDA SAHNE

''Elisabeth Çağı tiyatrosu içindegerçek anlamda bir dekor bulunmadığı için perde de bulunmaz. Her bir sahne ara olmadan, birbirinin ardısına oynanıyordu; oyun kesintisiz bir akış ile ilerliyordu. Shakespeare Antonius ve Kleopatra'yı kırkiki sahne olarak tasarlamıştı. Bu sahnelerden bazıları on, altı hatta dört satırlıktı. Bugün pek çok kişi bunu yadırgasada Shakespeare'in çağdaşlarınca bu son derece olağan bir şeydi. Onlar tiyatroda her şeyin varsayıma dayandığını biliyordu. Kleopatra konuşuyorsa Mısır'da, Ceasar konuşuyorsaRoma'ya geçildiği anlaşılabilirdi. Zaman, yer, durumlar, davranışlarbunların tümünü belirleyen, kişilere can veren, onlardaki anlamı yansıtan kısacası oyunun tümünü sırtlanan dildir. Bu şiirsel bir tiyatroydu. Akılla, duyularla, sezgiyle ve düş gücüyle izlenebilen bir tiyatro; Yaşananları sadece dış özellikleri ile değil, iç zenginliğiyle, lezzetiyle,özüyle veren, bütün varlığıyla seyircinin oyuna katılmasını sağlayan, içdünyasında oyunu hissetmesini yaşamasına imkan veren bir tiyatro.''35

2.5 ELISABETH ÇAĞINDA TRAGEDYA

Eski Yunandan sonra büyük tragedyaaların ilk kez Elisabeth Çağı İngiltere'sinde yazılmış olması ilginçtir. Çağların dinamizmi kendinden önceki çağların yerleşik

---

³⁴ A.e.

³⁵ A.e., s. 19.

değerlerine karşı oluşan bir tepkiyle oluşur ve bu muhakeme sırasında geçmişten alınan şeyler yeni olanın kurulmasında kullanılır.

‘‘Montaigne, Bruno, Machiavelli, Erasmus gibi düşünürler kuşkuculuk akımını başlatır bu da Orta Çağ’ın yok olma noktasına gelen, adeta donan varlığını buzlarından arındırarak canlandırıyor. Geçmişten geleceğe olduğu gibi aktarılan dogmalardan her birinin karşısında bir ‘‘soru işareti’’ bulunuyor ve bu sorgulamalar gerginliklere sebep oluyor, tragedyanın aniden tomurcuklanıp yeşermesine uygun bir atmosfer hazırlanıyor. Sadece inancın hakim olduğu bir yerde tragedya oluşamaz. İnanca takılan, onu sorgulayan kuşkunun varlığı da gereklidir. Sadece kuşkunun hakim olduğu alan da tragedya için elverişli değildir. Her güç durumunda Tanrı’ya güvenen bir İsa trajik olamaz, ama çarmıha gerildiğinde yardıma hiç kimsenin gelmediğini görünce ‘‘Neden bıraktın beni Tanrım?’’ diye Golgotha gecesine kuyruklu yıldız gibi çığlık atan İsa, trajik bir kahraman olarak o atmosfere bürünmüş olacaktır.’’³⁶

2.6 ANTİK YUNAN TRAGEDYALARI İLE SHAKESPEARE TRAGEDYALARI ARASINDAKİ FARK

‘‘Fransa’da da yazılan kuralcı tragedya ile Elisabeth Çağı tragedyası arasında çok büyük bir ayrım var. İngiliz yazarlar şekillendirecekleri yaşantıya önceden belirlenmiş kural ve ilkelerle yaklaşmıyor, kuralları adeta yaşantının kendi şekillendirirken yaratıcıya fısıldıyor. Shakespeare ile Marlowe’un yazdığı tragedyaların, Corneille ile Racine’in yazdıklarından daha etkileyici, canlı ve daha zengin olması belki de bundandır. Hayatın kuralları baskı altında sınırlanmıyor. Kurallar hayatında daha açık, daha coşkulu dile gelmesi için kullanılan bir araç. Elisabeth Çağı tragedyasında kurallar neticesinde gelişip büyürken Fransız tragedyası kurallar sayesinde sönük ve ilgisiz kalıyor.’’³⁷

---

³⁶ A.e., ss: 19-21.

³⁷ A.e. s. 20.

‘‘Shakespeare’in eserlerindehayali bir atmosferde gerçek insanları görürüz; Dşselortamkarakterlere geniş, ferahlatıcı bir perspektif sunarken kişilerin gerçekçi ve düşselin gündelik yaşayışında tüm bozukluklar, uyumsuzluklar düşsel bir atmosferde tamir edilir. Bütün sıkıntılar,tasalar, sorunlar, belalar sanatın büyüsüyle çözümlenir.

Maldan mlkden olma,sürgünlük, saltanatını tahtını kaybetme, arka planda ölüm tehlikesi gibi olaylaryer alırken ön planda sevişenler birlikte olmaya çalışan çiftler göze çarpar. Onların birleşmesiyle kaybolanlar elden gidenlere kavuşulur, ayrılıklar biter; çok güzel,çok iyi, çok sağlıklı geleceğemitle bakanbir iyimserlik hüküm sürer. Güneş kara bulutlardan kurtulur, kiş bahara dönüşür. Kederyerini neşeye bırakır. Kent hayatı aksayan, kentte konaklama olanaklarını yitiren kişiler genellikle doğaya sığınır; başlarına geleni her bir şeyi orada düşünür hesaplaşır. Fazlalıklarını sivriliklerini orada giderip orada arındırıp, tamamlanır ve geldikleri yere arınmış, sağlıklı,güçlü ve yenilenmiş olarak dönerler.’’³⁸

Antik Yunan tragedyalarında baş oyun karakterininıradanlıktan üstün, soylu ve erdemli kişi olması ve büyük işlere atılması onlara kahraman denilmesine neden olmuştur.’’³⁹

‘‘Shakespeare gibi karmaşık karakter portreleri yaratmayı başaran yazarlar ise karakterlerinde meydana gelen değişimi, bu değişimin nedenlerini göstererek sahici ve inandırıcı olmayı başarmışlardır.’’⁴⁰

‘‘Klasik kurgulamada oyun kişilerinin ilişkisi olaylarla; serim, düğüm, çatışma, çözüm aşamaları biçiminde gelişir. Oyunun kahramanı oyun başında sahnelenen duruma tepki göstererek harekete geçer. Genelde oyunun başında bazen de olayın

---

³⁸ A.e., s. 23.

³⁹ Sevda şENER, YAşAMIN KIRILMA NOKTASINDA DRAM SANATI , Yapı Kredi Yayınları, 1997, s. 15.

⁴⁰ A.e., s. 16.

gelişme aşamaları sırasında içinde bulunduğu durumu hazırlayan koşullar ile olay başlamadan önce geçmiş olan olaylar anlatılır.’’⁴¹

‘‘Shakespeare de tragedyaalar da güçler dengelidir. Savaş, çatışma,haklı ile haksız, iyi ile kötü, arasında geçer. Antik tragedyalarda ki karşı durma hali, Shakespeare tragedyaalarında karşı atakşeklindedunulur.’’⁴²

‘‘Olayların gelişimi Antik oyunlarda da Shakespeare oyunlarında da dram yapısının iskeletini oluşturur, iç ve dış aksiyon seyircinin bu akışa duygu ve düşüncesiyle katılmasını sağlar.’’⁴³

Aristoteles klasik dramaturji kuramının baş mimarıdır.OlaylarAntik tragedyalarda güneşin doğuşuyla batışı arasında yer alır.Ünlü zaman birliği kuramına öncülük eder. Klasik dönem düşünürleri eylem ve yer birliği kurallarıyla birlikte üç birlik kuralı adı verilen bu sınırlamayıgeçerli saymışlar, tüm uygulamalarda bu kurala uyum göstermişler. Shakespeare’in, romantik dönem yazarlarının oyunlarında ne zaman ne de yer birliğine önem vermediği açıkça görülür.⁴⁴

‘‘Kahraman;Shakespeare tragedyaalarında seçimi ve eylemiyle toplumda var olan bir değeri değil, bir değer bunalımını aktaran anlatan kişidir. Antik tragedya kahramanı toplumun onayladığı bir seçim doğrultusunda davranırken yok olur.

Shakespeare tragedyasının kahramanı ise değerler karmaşası içinde kalakalmıştır. Seçiminidoğru yapamadığı için hezimete uğrar.Ne kendilerini ne de içinde buldukları çevreyi iyi tanıyamamışlardır. Onların davranış biçimi durumu değiştirmez ya da çok az değiştirir. Onları yücelten ise iyi niyetli,doğru değerlere

---

⁴¹ A.e., s. 17.

⁴² A.e., s. 18.

⁴³ A.e., s. 24.

⁴⁴ A.e., s. 27.

inanmış kişiler olmalarıdır. Fakat bu onları hata yapmaktan tuzağa düşmekten koruyamaz.”⁴⁵

“Shakespeare’in kahramanları seçimleri ve davranış biçimleri ile değil eylemlerinin nedenleri ve sonuçlarıyla onları uyaran,seyircinin gözünü açan kahramanlardır.”⁴⁶

“Shakespeare tragedyalarında toplumun zayıf yanıkahramanın hatası olarak karşımıza çıkar. İçinde buldukları ortam tarafından zehirlenmiş kişilerdir.Klasik tragedyada yıkımını hazırlayan trajik hatakahramanamal edilmiştir. Kahraman saygın bir kişi olduğu için bu hatanın ahlak açısından bir zayıflık olmamasına önem verilir, olmamalıdır.”⁴⁷

“Shakespeare’in tragedyalarında dramatik olan toplumda bir değerler karmaşasına düşülmüş, adalet duygusunun yitirilmiş olmasından kaynaklanır.Bu ortamın insanı olan kahraman üstün nitelikler taşımasına rağmen yanılıya düşmekten, haksızlık etmekten, bu değer karmaşasını kendi içinde yaşamaktan kurtulamaz. Olayları istediği gibi yönlendiremez. Düş kırıklığına ve yıkıma uğrar. Yıkımını karşısındaki güçler kadar kendi de hazırlamış olur. Çünkü tragedyanın kahramanı hem moral bir değer taşıyıcısı, hem tutkulu bir varlık olarak ele alınmıştır. İçinde bulunduğu duruma tepkisi, razı olmama, kabullenmeme ve karşı saldırıya geçme biçiminde ortaya çıkar. Yıkımı hem değerini, hem yanılığını kanıtlar.”⁴⁸

“ Shakespeare, oyunlarında dramatik anlamı üretmek için klasik dram yapısından yararlanmakla beraber, malzemesini saptanmış kurallara uydurmak için zorlamamıştır. Oyunlarında eyleme, sürükleyici harekete ağırlık verdiğiinden klasik

---

⁴⁵ A.e., s. 28.

⁴⁶ A.e., s. 29.

⁴⁷ A.e.

⁴⁸ A.e., ss: 44-45.

dram yapısının yer ve zaman birliği kuralını dikkate almamış, sırasında çift olay zinciri geliştirerek eylem birliği kuralının da dışına çıkmıştır.’’⁴⁹

15. ve 16. yüzyıllarda gelişen Elisabeth dönemi oyunlarında Shakespeare tragedyalarında mantıklı bir olay kurgusu yanında anlaşılmaz güçlere, fantastik olaylara da yer verildiği görülür. Antik tiyatro anlayışının öngördüğü biçimsel birlik ve yalınlık ölçülerine uyulmamış, trajik olanın yanında komik olan yer almış, bazen çift olay zinciri birarada geliştirilmiştir.

‘‘Şiirsellik ve gerilim yaratan olay kurgusu,yapı sağlamlığı yöntemi,Shakespeare tragedyalarının en önemli özelliğidir. Yazar bir yandan insanın sosyal kişiliğine damga vuran kişilik nitelikleriniince ince işler, kahramanlarına kişilik derinliği kazandırır, insanın tutkularını,arzularını, hırslarını, karışık ruh halini, ve fazlalıklarını onun doğal vasıfları olarak aktarırken, diğer yandasadakat, adalet, sevgi gibi toplum ilişkilerini sağlıklı kılan değerlerin önemi üzerinde durmuştur.Shakespeare, tragedyalarında özel bireylerin büyüklüğüne, soyluluğuna, sorumluluk duygusuna olan inancını belirtirken insan doğasının tutkulu, kötücül, şeytani yanına da dikkati çekti.’’⁵⁰

---

⁴⁹ A.e., ss: 47-48.

⁵⁰ A.e., ss: 106-107.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

WILLIAM SHAKESPEARE

3.1 HAYATI

26 Nisan1564 Stratford upon Avon 23 Nisan1616. İngiliz oyun yazarı, şairWilliam, tüccar John Shakespeare ile Mary Arden'ın en büyük oğlu, sekiz çocuğun üçüncüsüydü (iki ablası vardı) Shakespeare'ler saygın bir aileydi. William doğduktan bir yıl sonra John (eldiven yapar ve deri ticaretiyle uğraşrdı) Stratford-upon-Avon'ın meclis üyelerinden biri, dört yıl sonra da kentin belediye başkanı oldu.

William'ın çocukluğu hakkında az şey biliniyor. Okuma yazmayı yerel ilkokulda öğrendiğine, daha sonra yerel liseye gittiğine ve burada Latin ve ingiliz Edebiyatı okuduğuna inanılır.1582'de,on sekiz yaşındayken bir çiftçi kızıyla,Anne Hathaway'le evlendi.Anne ondan sekiz yaş büyük ve üç aylık hamileydi.Evlilikleri boyunca üç çocukları daha oldu: 26 Mart 1583'te doğan Susanna, 2 Şubat 1585'te doğan ikizler, Hamnet ve Judith.Hamnet (William'ın tek oğlu) 1596 yılında, on bir yaşındayken hıyarcıklı vebadan öldü.

Evlendikten beş yıl sonra, 1587'de, William karısı ile çocuklarını Stratford'da bırakarak Londra'ya gitti. The Theatre/Tiyatro'da (ingiltere'nin ilk kalıcı tiyatrosu) aktör olarak sahneye çıkıp halka kendi şiirlerinden resitaller sundu;ama en fazla ilgi toplayan yanı oyun yazarlığıydı.

Ünü çok geçmeden her tarafa yayıldı. 1603'te Kraliçe Elizabeth ölünce yeni Kral 1. James (ki zaten İskoçya Kralı 6. James'ti) Shakespeare'in Mabeyinci Başının Adamları adını taşıyan oyunculuk kumpanyasına, sarayı eğlendirmeleri karşılığında Kralın Adamları diye anılma izni verdi. Bu ilişki, İskoçya Kralı'nı hoşnut etmek için yazılan Macbeth gibi birkaç oyunun ortaya çıkmasına yol açacaktı.

William Shakespeare'in 38 oyun, 154 sone ve 5 şiir'i, sadece yirmi üç yılda, 1590 ile 1613 arasında yazdığına ve katkıda bulunduğu inanılır. Oyunları için hiçbir özgün metin bulunmayışı, onları doğru bir şekilde tarihlemeyi zorlaştırır. O tarihlerde matbaacılık henüz çocukluk dönemindeydi, üstelik oyunları sahneye konduklarında değiştirme eğilimi vardı. Shakespeare oyuncular için metni yazar ve birkaç performans boyunca üzerinde rötuş yapardı. Şimdi bildiğimiz oyunlar, her birinin çeşitli aşamalarında yazılmış nüshalardan kalmıştır, çoğunlukla da oyuncular tarafından ezberden yazılmıştır.

‘‘Shakespeare'in meşhur Globe Tiyatrosu ile sıkı bağları vardı. Kumpanyası tarafından 1599'da inşa edilen ve her performansta küçücük yere binlerce insanın sıkıştığı bu tiyatro, onun "ruhsal yuvası" haline gelmişti. 1613'te VIII. Henry performansında bir top ateşi saz damı ateşe verdiği ve bütün tiyatro yanıp kül olduğunda içeride 3,000 kişi vardı. Gerçi bir yıl sonra yeniden inşa edildi ama bu Shakespeare'in yazışının ve Londra'da kalışının sonu oldu. Globe'daki 1613 kazasından kısa süre sonra Shakespeare baş kenti bırakarak ailesiyle yaşamak üzere Stratford upon Avon'a döndü. 23 Nisan 1616'da öldü, iki gün sonra da Baba Oğul ve Kutsal Ruh Kilisesi'nde (elli iki yıl önce vaftiz edildiği kilise de) gömüldü. Ölüm nedeni bilinmiyor. Shakespeare öldüğünde ailesine ve tiyatrodaki arkadaşlarına bırakacak hatırı sayılır bir mal mülkü vardı. Servetinin varisi olacak oğlu yoktu, elindekilerin büyük kısmını büyük kızı Susanna'ya bıraktı. Tuhaftır ki, karısı Anne'e bıraktığı tek şey, ikinci en iyi yatağı oldu ama Anne, onun ölümünden sonra aile evinde kalmayı sürdürdü. Shakespeare'in soyundan gelen tek kişi, 1670'te öldü. Bu kişi, torunu, Elisabeth'ti.’’⁵¹

---

⁵¹William SHAKESPEARE, **ROMEO VE JULIET**, Çev: Sevin Okyay, NTV Yayınları, 2011.

Elisabeth dönemi İngiliz tiyatrosunun önde gelenlerindenolmasının yanı sıra dünyada adından en çok söz ettiren, en çok sahnelenen ve yorumlanan, yabancı dillere en çok çevrilen oyun yazarı olarak tarihe geçti.Bu önemi çağının toplumsal, kültürel bileşimini çok yönlü yansıtabilmiş, yapıtlarıyla ulusal tiyatronun kuruculuğunu yapmış, kendinden önceki kültürel mirası özümleyen Rönesansinsancıl felsefede ürünler vermiş ve bütün bunların bir sonucu olarak çok yönlü bir sunum dilini zenginleştirmiştir.

Oyunlarında Orta Çağ ve halk tiyatrosu özelliklerini taşıyan açık oyun biçimi ile Rönesans klasik burjuva tiyatrosu özellikleri taşıyan kapalı oyun biçimi birlikte varoldu. Tragedya ve komedyanın birbirini tamamlayan bir şekil alması ile birlikte, oyun dili hem manzume hem de düz yazı şekliile birlikte kullanılır.Bu da çok yönlü ve çok zengin bir sunumun gerçekleştirilmesinde önemli rol oynar.

‘‘Kişilerin çok yönlü karmaşık bireysel yapısı, gerek komedyaya gerekse tragedya yapısının çok boyutlu hale gelmesine, bu arada karakter komedyası ve karakter tragedyasının gelişmesine yol açtı. Tümünde alındığından ulusal bilinci yoğunlaştıran tarih oyunlarının sarayla bütünleşmesinin yanı sıra halk geleneğinin canlılığı ve oluşumunun gelişmesinde katkı sağladı.Rönesansın evrensel değerleriyle de bütünleşmesi sonucunda yepyeni bir ulusal halk tiyatrosunu oluşturdu. Oyunları genelinde üç öbekte toplanır. Ülke tarihi (önemli olayları ele alan tarih oyunları, farsları, romantik komedyaları, pastoral romansları), sorunsal komedyaları içeren komedyalar ve tragedyalar.’’⁵²

3.2 SHAKESPEARE OYUNLARININ KAYNAKLARI

---

⁵²Aziz ÇALIŞLAR, **TİYATRO ADAMLARI SÖZLÜĞÜ**, Mitos Boyut yayımları, 1993. ss: 240-241.

1)**HOLINSHED CRONICLE:** Günlük olayları kaydeden belge.İngiliz ve İskoç tarihini içeren oyunlar.

2)**PLUTARKHOS:** Koşuş, paralel yaşamlar. Roma ve Yunanlıları karşılaştırıyor. Bunlar birer biyografi gibi. Edebiyatın ilk biyografisini veren kitap.

Plutarkhos: Yunanlı yazar. Varlıklı bir ailenin çocuğuydu. Atina'da retorik, felsefe ve fen bilimleri okudu. Mısır ve Roma'yı dolaştı. Roma edebiyat çevrelerinde konuşmalar yaptı ve Delphoi Rahipler Kuruluna katıldı. Ancak daha çok Khaironeia'da yaşadı ve yapıtlarının çoğunu orada yazdı. Bunlar geleneksel olarak iki guruba ayrılır.

Ethika (çok değişik konularda ve farklı dönemlerde yazılan 78 inceleme, derleme ve yaşam öyküsü) ve yurtseverliği, ahlaki amaçları, kişilikleri ortaya koyan fıkralara karşı duyduğu eğilim, bilgisinin çeşitliliği ve tarihsel ya da efsanevi olayların pitorest betimlemesi sayesinde ona ün kazandıran Hayatlar (Bioparelleloi). Dört ayrı yaşam öyküsü dışında ikişer ikişer guruplandırılmış 46 almaşık Yunanlı ve Romalı yaşam öyküsü. Filozof ya da tarihçiden çok ahlakçı olan Plutarkhos Helenizmin son günlerini yaşadığı bir dönemde bu akımın son büyük temsilcilerinden biriydi.

Bioparelleloi:Putarkhos'un yapıtı (İ.S. I. yy.). 42 tanesi ikişer ikişer ve bir Romalı karşısında bir Yunanlı olacak şekilde. 4 tanesi iki Romalı karşısında iki Yunanlı ve dördü tek başına olmak üzere 50 kişiyi içeren bir yaşam öyküleri derlemesidir.Antik çağ, Yunan Latin uygarlığının önemli kişilerinin tanınmasında değerli bir kaynak oluşturan yapıt, edebi açıdan da şanslıydı ve özellikle Fransa'da Amyot'un çevirisiyle (1559) ün kazandı. Ahlaksal ve yurtsever bir bakışla kaleme alınmış olan yapıt bir yandan bir gelenek yaratmaya, öte yandan Yunanlılar ile Romalıların aynı ölçüde değerli olduklarını göstermeye çalışır.

Küçük gerçek olayların, ruhun belirtilerinin en anlamlı olaylar gibi değerlendirildiği psikolojik yaşam öyküsünü amaçlar, türün yapaylığına rağmen, Plutarkhos

ayrıntılıların bolluğu ve anlatı yetenekleri sayesinde şaşırtıcı derecede canlı portreler çizmeyi başarmıştır.

3) İTALYAN ROMANSLARI: Rönesans İtalya’da başladı, İngiltere’ye çeviri şeklinde geldi. Shakespeare, Plutarkhos’tan bir çok oyunun kaynağını almıştır.

3.3 SHAKESPEARE’İN OYUNLARI

İLK KOMEDYALARI

YANLIŞLIKLAR KOMEDYASI

VERONA’LI İKİ CENTİLMEN

AŞKIN BOŞA GİDEN EMEĞİ

HIRÇIN KIZ

BİR YAZ DÖNEMİ GECESİ RÜYASI

OLGUN DÖNEMİNİN KOMEDYALARI

VENEDİK TACİRİ

WINDSOR’UN ŞEN KADINLARI

KURU GÜRÜLTÜ

ONİKİNİCİ GECE

NASIL HOŞUNUZA GİDERSE

İYİ BİTEN HERŞEY İYİDİR

KISASA KISAS

İNGİLİZ TARİHİ İLE İLGİLİ OYUNLARI

KRAL JOHN

RICHARD II

HENRY IV

HENRY V

HENRY VI

RICHARD III

HENRY VIII

TRAGEDYALARI

TITUS ANDRONICUS
ROMEO VE JULIET
OTHELLO
KRAL LEAR
MACBETH

ESKİ YUNANİSTAN VE ROMA TARİHİ İLE İLGİLİ OYUNLARI

JULIUS CAESAR
ATİNALI TIMON
CORIOLANUS
TROLIUS VE CRESSIDA
ANTONIUS VE KLEOPATRA

SON OYUNLARI

PERICLES
CYMBELINE
KIŞ MASALI
FIRTINA

3.4 SHAKESPEARE'DE DİL

“1557’de Henry Howard(Surrey kontu)Shakespeare’ineserlerindeilk defa Aeneidtercümesinde kullandığı ve Marlowe’un dram dilinigelştirip olgun bir hale getirdiği Blank Verse (Onlu) ismini koyduğuölçüyü kullanmıştır. Gerçi oyunlarında zaman zaman şiir dilini kullandığı gibi, düz yazı kullandığı da olmuştur. Ancak soyluların manzum, soylu olmayanlarınsa düz konuştuğunu söylemek yanlış bir gözlem olur. Soylu olmayanlar da manzum konuştuğu gibi, soylular da bazan düz konuşur. Shakespeare’de bunu belirleyen kişinin hangi toplum katına bağlı olduğu değil, o anda nasıl bir ruh durumunda olduğudur.”⁵³

---

⁵³William SHAKESPEARE, **ROMEO VE JULIET**, Çev: Özdemir NUTKU, Remzi Kitabevi, 1993. ss: 10,11.

‘‘Shakespeare oyunlarının Őiirle yazdığı bölümlerde; Blank Verse: Beş vurgulu ve on heceden oluşan uyaksız ölçüyü kullanmıştır. Genellikle tarihsel oyunlarında ve trajedilerinde Şiir daha hakimdir.Düzyazısında da ritim,esneklik ve kapsadığı değişik stiller açısından neredeyse Őiiri kadar ilginçtir.’’⁵⁴

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SHAKESPEARE’DE AŞK ÜZERİNE ÖNEMLİ OYUNLAR

4.1 ROMEO VE JULIET

4.1.1 KAYNAK

Shakespeare1563’te boğularak ölen (Arthur Broke) ozanın 1562 de kaleme aldığı ‘‘ Romeus and Juliet ‘’adlı ŐiiridenesinlenmiŐ. Arthur Broke da Őiire kaynak olarak Boisteau’nun Fransızca öyküsünü almış. Boisteau ise bu öyküyü Bandello’nun İtalyanca öyküsünden aktarmıŐ. Oyununun Luigi Grotto’nun La Hadriana oyununa benzer özelliği de bulunur. Broke’un Őiirinden esinlenenShakespeare olay kurgusunda birçok yeri kendine göre deęiŐtirmıŐ; Broke’un Őiirinde Mercutio diye bir karakteryoktur. Romeo hırçın ve agresiftir. Tybalt’ı öldürür. Shakespeare deRomeo dövüŐmek istemez, arkadaşı Mercutio’yu, Tybalt öldürüro da dövüŐmek zorunda kavga sonucu Tybalt’ı öldürür.

‘‘Romeo Broke’un Őiirinde, sabit fikirlisevimli bir gencin çılgınlığa varan davranışlarını sergilerken, Shakespeare de Romeo karakteri daha insancıl ve nesnel olarak görülür.Juliet Broke’un Őiirinde ailesini ve dadısını aldatan, günahkar bir genç kız. Shakespeare, Juliet’ikurgu içinde mantıklı bir yere oturtmuŐtur.’’⁵⁵

4.1.2 KONU

---

⁵⁴ A.e., ss: 10-11.

⁵⁵ A.e.

Verona’da iki önde gelen aile olan Montague’ler ile Capulet’ler arasında “*ezeli düşmanlık*” sürmektedir. Bu nedenle, Prens Escalus, kentte güçlkle sağladığı barışı bozacak eylemleri ağır cezalandırma kararı almıştır. Bir Montague olan Romeo, arkadaşı Mercutio ile birlikte Capulet’lerin verdiği bir maskeli baloya gider. Ancak Romeo orada Capulet’lerin kızı olan ve Prens Paris’le evlendirilmek istenen Juliet’le karşılaşır.

İki genç birbirlerine aşık olurlar. Birbirlerini sonsuzca seveceklerine ant veren iki genç, ailelerine karşın evlenmeye karar verirler ve bir Frasisken papazı olan Peder Lorenzo, iki aileyi barıştırabilme umuduyla, iki genci gizlice evlendirir. Sokakta Romeo, Juliet’in kuzeni Tybalt’la karşılaşır. Tybalt, Romeo’ya hakaret ederek kışkırtır. Romeo’nun alttan alması karşısında Mercutio kılıcına davranır. Ancak Romeo’nun araya girerek bir hata işlemesiyle öldürücü bir darbe yer. Öfkeye kapılan Romeo da Tybalt’ı yaralar. Olayı öğrenen Verona Prensi, Romeo’yu Verona’dan sürer. Romeo Montova’ya gitmeden önce son geceyi, evlilik gecesini Juliet’le geçirir. Bu arada Juliet, ailesi tarafından Prens Paris’le evlenmeye zorlanmaktadır.

“Kaygıya kapılan Peder Lorenzo bir çözüm bulur. Juliet kendisine vereceği uyutucu ilacı içtikten sonra ölü uykusuna dalacak, kabirde uyandıktan sonra Romeo’yla birlikte Mantua’ya kaçacaklardır. Ancak Peder Lorenzo’nun yazdığı mektup Romeo’ya ulaşmaz. Romeo, Juliet’in ölüm haberini alır almaz Verona’ya gelir. Juliet’in kabri yanındaki zehri içerek Juliet’in ayakları dibinde can verir. Uyanan Juliet, sevgilisini ölmüş görünce kendisini izler. Çocuklarının ölü bedenleri başında biraraya gelen aile babalarına Peder Lorenzo’nun gerçeği açıklaması sonunda bütün bu ölümlere iki aile arasındaki düşmanlığın neden olduğu anlatılır.”⁵⁶

4.1.3 BİÇİM

Tipik bir Rönesans oyunu olan Romeo ve Juliet deuyum, denge, simetri anlayışı hüküm sürer ki bu özellikler, Rönesans sanatçılarının, düşünürlerinin, resim, yontu,

⁵⁶Aziz ÇALIŞLAR, TİYATRO OYUNLARI SÖZLÜĞÜ, Mitos Boyut Yayınları, 1993, s. 248.

mimarlıkta ve felsefede ortak özelliği olarak karşımıza çıkar. Shakespeare, derin bir perspektif ile karakterlerindünyasını hem tiyatral hem de psikolojik açıdan inandırıcı bir biçimde kurabilmiştir. Sahneler insani ve inandırıcıdır.Mekanik bir perspektifle odaklanmaz.Şiirsel bir tükenmişlik ile tıpkı gözden uzakta dağların bulutlardan ayırt edilemeyişi gibi şeyleri küçük ve sisli biratmosfere sokar.

Rönesans perspektifi kesin ve yapay bir tekniğe sahip değildir, dünyada olmanın ayrıcalığının bilinciyle dramatik bir biçimde yaşatılan insanlık yazgısıdır. Shakespeare oyunlarının kendine özgü bir havası ve atmosferi, hakim ve perspektif bilinciyle tekrarlanan simgeleri vardır.Bu da bir kıvılcımı gibi yanıp sönerek kendine özgü dramatik anlam taşır.

Romeo ile Juliet'te ölçülünetsınırlarla belli olan az sayıda sahneye orantılanmış mekanik bir sınırlama gözlenir. Rönesansın başlangıcında görülen geometrik oran oyunun çevre tasarımında dahissedilir.Verona'nınsokakları, alanları, evleri,bahçeleri, şekilseldengelerleorantılanmış, İtalyan ressamların resimlerindeki derinlik gibi ölçülü ve biçilidir.

Hikayeninakişındaki karşıt hareketler ölçülüdür.Dramatik atmosfer ise oldukça saf bir biçimde perspektifi irdeyerek ve dolayısıyla orta alanı zayıflatarak kurulmuştur. Romeo, Mercutio veParis ve ile oranlanmış.“Juliet, Dadı ve Lady Capulet,Rosalindeile,Benvolio,Tybaltille ölçümlendirilmiştir. Geometrik oranlamadailişkilربولunur.

Romeo'nun aşkı ve yarı kahramanduruşu, Paris'in aristokratik sevgi sunumu ile karşıtlanmıştır; Romeo'nun aşırı talepleri Rahip'in sağduyusu ve bir saray adamının dingin çabalarıyla dengelenmiştir. Mantua'ya sürülenRomeoRönesans resimlerindeki bir tablonun manzarayıansıtması gibidir. Zaman kırkiki saatin içine sıkıştırılmıştır.”⁵⁷

---

⁵⁷ William SHAKESPEARE,**ROMEO VE JULIET**, Çev: Özdemir NUTKU,Remzi Kitabevi, 1993, ss: 5,6,7 .

4.1.4 DEĞERLENDİRME

Romeo ve Juliet Shakespeare'in ilk ünlü tragedyası olmakla birlikte daha sonraları yazdığı Hamlet, Machbeth, Othello, Kral Lear, Julius Caesar, Antonius ve Kleopatra gibi büyük tragedyelerinin değerinde değildir elbet.

‘‘Bunun başlıca nedeni 1595 ya da 1596’da yazılan bu gençlik oyununda tragedya öğelerinin kişilerden değil, kişilerin içinde buldukları dış koşullardan kaynaklanmasıdır. Romeo ile Juliet’in kendi ruhsal yapılarında hiçbir çelişki yoktur; Birbirleriyle de çatışma halinde değildirler. Hatta ansızın kapıldıkları sevdaya bile karşı koymazlar. Onları ölüme sürükleyen olaylar kişiliklerinden değil, ancak ailelerinin öteden beri düşman olmalarından, yani bir rastlantıya bağlı dış koşullardan doğar. Motegue ve Capulet aileleri iyi geçinse Romeo ve Juliet tragedyası diye bir şey olmayacaktı. İşte bu yüzden kimi eleştirmenler gerçekten trajik bir oyun olarak değil, acıklı bir oyun olarak tanımlarlar Romeo ve Juliet’i. Oysa gene bir aşk öyküsünü ele alan Antonius ve Kleopatra’da tragedya sadece dış koşullardan yani Antonius’nin bir Romalı general, Kleopatra’nın da Mısır kraliçesi olmalarından değil, bu aşıkların kendi benliklerindeki çelişkilerden, kişiliklerinin karmaşıklığından ve birbirleriyle kıyasıya çatışmalarından kaynaklanır. Bu sayede de çok daha ilginç ve çok daha derin bir anlam kazanır. Gerçekten trajik boyutlara varır.’’⁵⁸

‘‘Romeo ve Juliet’i Shakespeare’in daha sonraları yazdığı tragedyelerle aynı düzeyde saymamamızın başka bir nedeni, yatsınmaz şiirsel güzelliğine karşın, bu oyunun dilinin doğal ve sade olacağına zaman zaman gereğinden fazla süslü oluşu,

---

⁵⁸ Prof. Dr. Mina URGAN, **SHAKESPEARE VE HAMLET**, Altın Kitaplar , 1984, ss: 198,199.

sözcüklerle fazlasıyla oynanarak yer yer yapmacık izlenimini vermesidir. Oyunun en acıklı ve gergin anlarında bile sözcüklerle aşırıya kaçan cambazlıklar yapılmaktan vazgeçilmez. Örneğin Juliet, Romeo'nun öldüğünü sandığı sırada bile “Ay” sedasının üç ayrı anlamıyla “Aye” (Evet), “I” (Ben), “Eye” (Göz) sözcük oyunları yapar. Zamanla bu gençlik kusurundan kurtulmuştur.”⁵⁹

4.1.5 SEVGİNİN GÜCÜ VE BİZ

Romeo ile Juliet'in eninde sonunda onları felakete sürükleyecek olan belirli kusurları yoktur. Çektikleri tüm acılar birbirini izleyen kötü rastlantılardan kaynaklanır. Ailelerinin arasındaki düşmanlık yetmiyormuş gibi rastlantılar her zaman bu genç aşıklara kötü oyunlar oynar. Örneğin Romeo ile Juliet'in gizlice nikahlarını kıyan Rahip Lawrence bu evlilik sayesinde düşman ailelerin zamanla barışacaklarını umar.

“Ne var ki Romeo yakın arkadaşı Mercutio ile Juliet'in akrabası Tybalt'ın kavga ettikleri yere salt bir rastlantı sonucu gelir ve istemeyerek Tybalt'ı öldürüp Verona'dan Mantua'ya sürülür. Juliet başka bir delikanlıyla, yani Paris ile evlendirilmemek için düğünden bir gece önce kendisini kırkiki saat süreyle sanki ölmüş gibi uyutacak olan bir ilaç içer. Kızlarını gerçekten ölmüş sanan ailesi onu aile mezarlığına koyacaktır. Rahip bir haberci gönderip durumu Romeo'ya bildirecek, Romeo da Verona'ya gece gizlice geri dönecek, Juliet'i alıp kaçacaklardır. Bu plan kusursuzdur aslında. Gelgelelim Rahibin habercisi bir veba salgınından ötürü karantinaya alınıp bir eve kapatılır. Juliet'in ölmediği haberini Romeo'ya iletmez. Verona'ya gelen Romeo, ölü sandığı sevgilisinin mezarında zehir içip canına kıydıktan bir iki dakika sonra Juliet uzun uykusundan uyanır ve ölen Romeo'sunu öptükten sonra kendi yüreğine bir hançer saplar. Bu bir iki dakikalık gecikme kaderin genç sevdalılara oynadığı kötü oyunların en acımasızıdır; Juliet biraz önce uyansaydı ya da Rahip Lawrence mezara bir iki dakika daha önce gelseydi bu gençler ölümden kurtulacaklardı.”⁶⁰

---

⁵⁹ A.e., s. 199.

⁶⁰ A.e., ss: 199-200.

Tragedyanın başındaki prologun bildirdiği gibi kader yani ölümden başka çıkar yol yoktur Romeo ve Juliet için. Gerçi iş işten geçtikten, onlar yok olduktan sonra Capulet ile Montague'ler barışacaklardır.

Ama Romeo ile Juliet nedeni çoktan unutulmuş eski kan davaları ve gereksiz kinler üzerine kurulu sevgiyi yatsıyan bir düzende yaşamışlardır.

Onları evlendiren yaşlı rahip bir yana hiç kimse sevgiye inanmıyordur. Varlıklı Capulet'lerin gözünde kızları en iyi alıcıya verilmesi gereken bir maldan başka bir şey değildir. Evlilik duygularla ilişkisi olmayan, sadece ailenin çıkarları uğruna yapılar bir iş kontratıdır. Onun için Juliet'in annesiyle babası uygun buldukları bir talip ortaya çıkar çıkmaz kızlarını ona vermeye kararlıdır.

“Juliet'in yalvarıp yakarması, canına kıyacağını söylemesi boşunadır. Annesiyle babası salt kendi istedikleri olsun diye kızlarını sokağa atmaya hatta öldürmeye razıdırlar. Juliet'i bebekliğinden beri büyüten kendi evladı gibi seven dadısı da sevda söz konusu olunca kaskatı bir duyarsızlık içindedir. Juliet'in Romeo ile evlendiğini, geceyi birlikte geçirdiklerini bildiği halde bu ikinci kocayı birincisinden de daha parlak bulur. Romeo artık sürüldüğüne, koca olarak bir işe yaramayacağına göre Juliet'in Paris'le evlenmesini salık verir hiç utanmadan.”⁶¹

Yoğun bir şiirsellikte dile getirilen acıklı olayların ağır bastığı bu tragedyada Juliet'in dadısı başarıyla canlandırılmış bir güldürü kişisidir. Aynı şeyi her sözü nükteli, ölümlük bile şakalaşan pırıl pırıl bir Rönesans adamı olan Mercutio için de söyleyebiliriz.”⁶²

Aşıklara gelince, onları, kişilikten yoksun, sadece birer sevda simgesi olarak görmek çok yanlış olur. Romeo, Juliet ile karşılaşınca dek belirli bir kadından çok aşk kavramına tutkun olduğu için oyunda hiçbir zaman görülmeyen Rosaline isimli bir kıza aşık sanır kendini.

---

⁶¹ A.e., ss: 200-201.

⁶² A.e., ss: 201.

O çağın geleneksel aşık davranışlarını benimseyip basmakalıp sözler söyler. Ama gerçek aşkın ne olduğu anlayınca Romeo'nun tüm tutumu değişir. Hele Juliet'in öldüğü yanlış haberini aldıktan sonra Romeo birden bire olgunlaşır daha bir gün önce evlendiği karısından ayrılmak zorunda kaldığı için bir çocuk gibi kendini yere atıp hüngür hüngür ağlayan genç, bu haber üzerine acısını gizleyerek büyük bir sessizlik içinde kendini öldürmeye karar verir.

Juliet ise insan olarak Romeo'dan kat kat daha ilginçtir. Shakespeare, oyunlarındaki kişilerin yaşlarını genellikle söylemediği halde, Juliet'in ondört yaşını bitirmediğini özenle belirtir. Ne var ki bu kız çocuğu Romeo'yu sever sevmez olgun bir kadına dönüşür.

Romeo'yu ilk gördüğü sırada onun kimliğini, evli mi yoksa bekar mı olduğunu bilmez. Bu gencin kim olduğunu öğrenmesini dadısından isterken, "*Eğer evliyse benim düğün döşeğim mezarım olacaktır her halde*" der. Boşuna söylenen bir söz değildir bu. Nitekim daha sonraları Romeo'yu yitirince hiç duraksamadan kendi canına kıyacaktır. Bir çocuk olan ve bir çocuk gibi her zaman doğal davranan Juliet'te geleneklere uygun genç kız tutumlarının, aşığına nazlanmak gibi yapmacık tavırların en küçük bir izi görülmez. O kadar ki birbirlerini sevdiklerine göre hemen evlenmelerini öneren Romeo değil Juliet'dir. Romeo aşık olmasına aşıktır ama Juliet'in sevgisinde bu sevgiden kaynaklanan tüm davranışlarında, tüm sözlerinde insanı gerçekten saygı ve hayranlık içinde bırakan bir içtenlik ve kesinlik vardır.⁶³

"Romeo ile Juliet, dram diliyle bir övgüdür sevgiye. Gençlik oyunudur. Gençlerin oyunudur daha çok; ama sanki yaşlılar için yazılmıştır. Gençlere neler yaptıklarını görsünler de katı görüşleri allak bullak olsun, duyguların şaşmaz bildirisi ta yüreklerine işlesin diye."⁶⁴

Romeo ile Juliet Baudelaire'in sözleriyle

---

⁶³ A.e., ss: 201-202.

⁶⁴ Turan OFLAZOĞLU, **SHAKESPEARE**, Cem Yayınevi, 1999, s. 46 .

“*Hiçe sayan şahane gönüller gerçeği*”öyle kişilerle çevrilidirler ki, bunlardan Juliet’in babası Capulet için kız dediğiniz ancak babanın istediği erkekle evlenmelidir; annesi de babası gibi düşününce, büsbütün yalnız kalır Juliet; Önce sevgilisiyle kendisi arasında habercilik eden, Romeo’yu öylesine öven dadısı bile koşullarla birlikte ağız değiştirip, sağ duyunun soğuk bir sözcüsü olup çıkar. Romeo’ya gelince, delikanlının biricik dayanağı Rahip Lawnence bile ona “*Ölçülü sev de uzun sürsün sevgin*” demektedir, kuru bir bilgelik sunmaktadır. Oysa Romeo için, seven için hiçbir önemi yoktur sürenin; Önemli olan uzun sevmek değil, yoğun sevmektir. Çünkü yüreğin gücü uzun severken değil yoğun severken büyür ölümden öte.

“*Ne dert gelirse gelsin başıma, onu gördüğüm kısacık bir anın sevincine denk olamaz. O aşk yutan ölüm elinden geleni geri komasın. Yeter ki benim diyebileyim ona.*”⁶⁵

Romeo daha başlarda oyunun bildirisini dile getirir. İki aile arasında patlak veren sokak kavgasının geçtiği yere geldiğinde arkadaşı Benvolio ile konuşurken:

“*Nefretten neler doğuyor, ama daha çoktur sevgiden doğan*”der.

Daha sonra kendi yaşayışıyla ispatlayacaktır bunu. İki ailenin o kuşaktan kuşağa aktarılan kini, nice kavgalara, nice ölümlere yol açmıştır. Ama daha ince çalışan sevgi, kavgaları doğuran nefreti kökünden söküp atacaktır. Büyüklerin kinini toprağa gömecektir iki gencin sevgisi. Evet daha ince çalışan sevgi hem dışarıda etkilidir (büyüklerin kinini silahsızlandırıp barışa yol açar) hem de içeride, sevenlerin öz varlığında. Juliet, Romeo’yu tanıdığı anda ondört yaşında bir kızdır daha. Düşünde bile görmediği bir şereftir evlenmek. Ama evlerindeki eğlencede kime gönül verdiğini anlayınca “*Biricik sevgim doğdu biricik nefretimden*” der.

---

⁶⁵ A.e., s. 47.

Körpe ruhu trajik bir adım atarak olgunluk katına yükselir birden. Gözünü kırpmadan benimser yazgısını. Romeo, Juliet'i tanımadan da aşıktır. Onun olağanüstü sevme yetisi tuhaf, yadırganacak tavırlar takınmasına yol açacaktır. Henüz oynamaktadır aşkı. Ama daha Juliet'lerin evindeki eğlenceye giderken neler olacağını sezer ruhu

*“İçimde bir önsezi var: Sanki daha yıldızlara asılı bir olay, bu gecenin cümbüşleriyle başlayacak o korkunç mevsimine.”*Trajik uyanışın başlangıcıdır bu. Romeo, Juliet'i görür görmez, *“Gönlüm hiç sevdi mi şimdiye dek!”* der. Bir tapınağa yaklaşır gibi yaklaşır ona. Kızın kim olduğunu öğrenince de *“Düşmanıma borçluyum yaşamımı”* der. Bu birden parlayan sevgiyle kabuğunu kırar ruhu. Eski dar benliğinin çerçevesinden taşarak, boyutları daha büyük bir benliğe yükseltir genci.

“Aşk de bana, yeniden vaftiz edileyim, ben Romeo değilim bundan böyle.” Juliet kendisine *“Nasıl geldin buraya? Bahçenin duvarları yüksek, bir de kim olduğunu düşün, bizden biri görürse bu yer mezar olur sana.”* dediğinde *“Aşkın hafif kanatlarıyla aştım bu duvarları. Aşkın girişip de başaramadığı ne var ki?”* diye karşılık verir Romeo. Sevgiyle öyle korkusuzlaşır ki hiçe sayar başına gelecek belaları. Sevgiyle öyle güçlenir ki yazgısını alteder.

“Dünyanın yorduğu bedenini yıldızların boyunduruğundan kurtarabilecek” duruma yükselir; Sevgiyle öyle olgunlaşır ki Juliet'le, öz karısıyla evlenmek isteyen Paris'in dileğini yerine getirir, onun ölüsünü Juliet'in yanına yatırır.⁶⁶

4.2 ANONIUS VE KLEOPATRA

4.2.1 KAYNAK

“Konularını Roma'nın tarihinden alan üç oyun Julius Caesar, Coriolanus ve Antonius ve Kleopatra tragediyaları; Sir Thomas North'un Plutarhos'un Hayatlar

---

⁶⁶ A.e., ss: 47-49.

çevirisinden esinlenerek yazılmıştır. Antonius ve Kleopatra tarihi olayları sırasına göre Julius Caesar'ın devamıdır. Ama havası Coriolanus'unkinden farklı olduğu gibi Julius Caesar'ınkiyle de her hangi bir alakası yoktur. İki oyuna hakim olan siyasal olaylar Antonius ve Kleopatra da ikinci plana düşmüştür, ön plana geçen Mısır Kraliçesi ile Romalı generalin büyük aşkıdır.”⁶⁷

4.2.2 KONU

“Julius Caesar'ın yeğeni ve varisi Octavius Caesar' ve Mark Antonius Pompey tarafından tehdit altındadır. Romalı general, Mısır'dan ve, Kleopatra'dan ayrılarak Octavius Caesar ile barışmak zorundadır. Antonius, Octavius Caesar'ın kız kardeşi Octavia ile barışmayı pekiştirmek için evlenmek durumundadır. Nevar ki bir müddet sonra yeni eşini bırakıp Kleopatra'ya Mısır'a döner. Octavius Caesar da Antonius'asavaş açar ve Antonius yenilgiye düşer. Antonius ve Kleopatra intihar ederler. Shakespeare öyküyü anlatırken ana temadan uzaklaşmamaya özen göstererek aktarmıştır. Oyunda bulunan tüm kişiler, söylenen her dize Granville–Barker'in dediği gibi sadece ve sadece bu konuyla ilgilidir.”⁶⁸

4.2.3 BİÇİM

Olayların geçtiği yerler sürekli değişir. Beş perdelik oyun kırkiki sahnedir. Kırkiki sahnenin yirmidördü, yetmişbeş dizeden daha azdır. Bazıları dört, altı, dokuz ya da on dizedir. 1623 Folio baskısındaki ilk metninde Antonius ve Kleopatra'nın perde veya sahneye bölünmesi diye birşey yoktu. Nicholas Rowe 18. Yüzyılın başlarında Shakespeare'in derli toplu ve bilimsel bir edisyon kritik'ini hazırlamak

---

⁶⁷ Willam SHAKESPEARE, ANTONIUS VE KLEOPATRA, Çev: Sabahattin EYÜBOĞLU, Remzi Kitabevi, 2002, s. 5.

⁶⁸ Prof. Dr. Mina URGAN, SHAKESPEARE VE HAMLET, Altın Kitaplar, 1984. s. 339.

isteyerek kendi zevkine uygun bölünmeler yaptı ve Rowe'den sonra gelen düzeltmenler de bu planlamayı benimsediler.

“Antonius ve Kleopatra kırkiki kere dekor değişimli kırkiki perdeli kısa ya da uzun aralarla sahneye konulsaydı oyun tiyatro tekniği bakımından fiyasko olacaktı. Elisabeth çağı tiyatrosunda bilindik bir dekor olmadığı gibi perde diye de bir şey yoktu. Sahneler hiçbir ara olmadan hızla birbirinin peşi sıra oynanıyordu.”⁶⁹

4.2.4 DEĞERLENDİRME

“Öyküsünün geçtiği yer, bir tek kent, bir tek ülke değil Akdeniz’i tüm kıyılarıyla tamamen kaplayan Roma İmparatorluğu; yani M.Ö. I. yüzyılda bilinen tüm dünyadır. Mutsuz aşk öyküsünde Shakespeare sürekli sahne değişimleri ile seyircilerine sadece Roma’yı ve İskenderiye’yi değil Missenum’u, Messina’yı, Actium’u, Atina’yı, Suriye’de bulunan çöl, Tyrrhene denizinde bir kalyon, projeksiyon makinesi sunumunda olduğu gibi gibi birbirinin sırasıyla ve baş döndürücü bir süratle göstermek durumundadır.”⁷⁰

Antonius and Kleopatra’nın tarihsel bir tragedya mı yoksa bir aşk tragedyası mı olduğu sürekli tartışılmıştır. Julius Caesar’ı devam ettiren siyasal bir konu işleyen bir oyun olduğu söylenebilir. Burada ki tarihsel olaylar Antonius ile Kleopatra’nın kişiliklerini iyice belirtmeye yarayan bir fondan başka bir şey değildir. Oyun Roma’nın tragedyası değil Antonius ile Kleopatra’nın tragedyasıdır. Antonius ve Kleopatra hem aşk tragedyasıdır hem de tarihsel tragedyadır. Mısır Kraliçesi ile Romalı generalin tutkusu Romeo ve Juliet de ki aşk tragedyalarında olduğu gibi yalnız iki aşığı mahvetmekle kalmaz koskocaman bir dünyanın yıkılmasına neden olur. Antonius sadece kendini yok eden bir sevdalı değildir. Müthiş bir komutan,

---

⁶⁹Willam SHAKESPEARE, **ANTONIUS VE KLEOPATRA**, Çev: Mina URGAN, Remzi Kitabevi, 1993, s. 6.

⁷⁰ A.e., ss: 319-320.

onurlu bir devlet adamıdır. Kleopatra'ya olan tutkusu görkemli bir imparatorluğun tersi ile itmesi yıkımı getirir.

“Aşkını kucaklarken ülkeleri ve eyaletleri kaybeder ya da ona aşk armağanları verirdesine yeni devletler bağışlar. Bu oyunda aşkla siyaseti ayırmanın bile anlamı yoktur. Siyasal olaylar Antonius ile Kleopatra'nın ilişkisini etkiler ama sevgililerin davranışları da siyasal olayları etkiler. Antonius'un tüm dünyayı kaybettiğini, nasıl bir dünya olduğunu, kimler tarafından nasıl yönetildiğini, Shakespeare bize ayrıntılı olarak sunar.”⁷¹

Kleopatraya duyduğu aşkı için kocaca imparatorluğu yerle bir ettiğine göre bu imparatorluk ne denli yüce olursa gözümüzde aşıkların tutkusu da o denli yüce olacaktır. Shakespeare Antonius'un gücünü, ününü ve şanını, tüm dünyayı kaplayan imparatorluğun görkemini sürekli vurgular.

“Dünyanın en büyük askeri Antonius'tur. Yeryüzünün yarısını iki omuzunda taşır. Dünyayı ayakta tutmakta olan üç sütundan biridir. Gemileriyle okyanusun üzerinde kentler kurmuş, kılıcı ile dünyayı bölmüştür. Sadece Kleopatra'nın değil herkestarafından yeryüzünün tacı, askerliğin bayrağı kabul edilir, kusurları bile karanlıkta ışıldayan yıldızları andırır. Can düşmanı Octavius Caesar bile dünyanın yarısını kaplayan bu insanüstü varlığın ölümünü duyunca yeryüzünde kıyamet kopmayışına şaşar.”⁷²

Kleopatra'nın gözünde Antonius öldükten sonra büsbütün tanrılaşır. Yeryüzünü aydınlatan güneşli ve aylı bir gökyüzüdür, onun yüzü. Bacaklarıyla okyanusları aşabilir, yükselen kolu dünyanın zirvesidir. Sesi doğaüstü uyumuyla öfkelenince gökgürültüsünü andırır. Ülkeler ve adalar onun cebinden düşen gümüş akçeler gibidir.”⁷³

---

⁷¹ A.e., s. 320.

⁷² A.e., ss: 320-321.

⁷³ A.e.

‘‘Kleopatra’nın da Antonius kadar insanüstü olmamakla birlikte eşsiz bir yüceliği vardır. Görkemli prensler soyundan gelen bir kraliçedir. Güneş bile ona tutkundur. O yeryüzünün ayıdır. Doğunun yıldızıdır.

Octavius Caesar’ın gözünde bile Antonius ile Kleopatra dünyanın en ünlü çiftidir. Onların aşkı bu dünyanın sınırlarına sığmayacak kadar uçsuz bucaksızdır.’’⁷⁴

‘‘Shakespeare’in ıııldattığıdünyaAntonius ve Kleopatra’da birbirine tamamen aykırı, birbirine ölesiye düşman iki ayrı uca bölünmüştür. Doğu veBatı. Mısır ve Roma. Roma’da ön planda olan; siyaset ve savaş, yükselme ve güçlü olma hırsı, devlete ve imparatorluğa hizmet etmek görevidir. Roma erkekler dünyasıdır. Mısır kadınlar dünyasıdırön plandaolan aşk ve duygular, keyifle yaşamak, sevmek ve sevmektir. Asıl tragedya bu iki dünyanın çatışmasından, Roma’ya sadık kalması, imparatorluğun emirlerineuyması gereken Antonius’un Mısır Kraliçesine tutkusununesiri olmasından kaynaklanır.’’⁷⁵

Shakespeare, Roma’nın gücünü ve Mısır’ın çekiciliğini vurgularken her ikisinin olumsuz yanlarını, iki ayrı dünyayı sürekli gözlerimizin önüne serer. Aklın ve dürüst bir siyasal düzenin temsilcisi olması gereken Roma, ahlak açısından çürümektedir. Shakespeare, Roma’yı yöneten üçlü yönetimi, yapıyı ayakta tutan üç sütuna benzetir. ‘‘Bu sütunların üçüde, Antonius da Octavius Caesar da Lepidus da gerçek değer ölçülerine göre pek sağlam değildirler.Zerre kadar kişiliği olmayan Lepidus silik bir gölgeyi andırır. Öteki ikisi sadece bir süre bu güçsüz adamı kullanır. Octavius Caesar güçlüdür ama acımasızdır, soğuktur, fazlasıyla hesaplıdır. Tam anlamıyla temsil ettiği imparatorluğun çıkarlarından ve dolayısıyla kendi çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen dümdüz, tatsız bir adamdır. Bir insandan fazla bir politika makinesini benzer. Bradley’nin dediği gibi henüz genç olmasına karşın bir çelik parçası kadar sert ve pürüzsüzdür. Ellisini aşmış Antonius aşk yüzünden yok olup gideken politik bir gücü simgeleyen bu delikanlı önce Antonius’dan yararlanıp Pompey’yi ortadan kaldırır. Sonra Lepidus’u bir kenara atar, ardından da Antonius’u yener. Yücelikten

---

⁷⁴ A.e., s. 322.

⁷⁵ A.e.

tümüyle yoksun olduğu halde mutlak bir başarı elde eder.NihayetindeAugustus unvanını alarak Roma'nın ilk imparatoru olur.''76

Mısır dünyası da erdemli değildir.''Mısırlılar hiç çekinmeden yalan söylerler, çeşitli hilelere başvururlar, başlıca amaçları hoşça vakit geçirmekmiş gibi yaşarlar.

Mısır dünyası Roma'nın yoksun olduğu o sıcak duygularla, coşkuyla, sevgiyle, canlılıkla doludur. Çevresine bereket saçan Nil nehrinin güneşten ılınmış suları bu dünyanın bir simgesi sayılır. Mısır'ın gerçek simgesi ise Kleopatra'nın kendisidir. Kleopatra'nın kişiliğiyle Mısır'ın tüm kusurları, o akıllara sığmaz çekiciliği özdeşleşmiştir. Antonius, sevgilisine Kleopatra demez. Her zaman, ölürken bile ona Mısır diye seslenir.''77

Öldükleri sırada Antonius 53,Kleopatra 38, yaşındadır. Shakespeare bize onların genç olmadıklarını hatırlatır. Antonius sık sık ağaran saçlarına, yaşlılığına değinir. Oyunun en ilginç kişilerinden biri olan arkadaşı Enobarbus onun yaşlanmış bir aslana benzediğini söyler. Kleopatra dabalunduğu yaştan daha ihtiyar gibi konuşur.

Antonius ile Kleopatra yaşamlarında yaşlılıkla ölümün kaçınılmaz bir gerçek olduğunukabul etmişlerdir.Onları birbirine bağlayan tutkunun gücü ve acımasızlığı da bundan kaynaklanabilir.Birbirlerine müthiş keyif verirler, birbirlerinden çok hoşlanırlaraynı zamanda dabirbirlerine sürekli işkence edip ızdırap verirler.Huzur ve anlayış içinde birlikte yaşamak imkanı olmadığı gibi, birbirlerinden kopmaimkanı da yoktur.

Her ikisi de şüphe içindedir ve birbirlerinden şüphelenmekte de haklıdırlar.Antonius Kleopatrayı akıl almaz derecede kurnaz bulur.Her zaman yalan söyleyebilir.Octavius Caesar'ın hizmetkarlarına bile cilveler yapabilir. Bu şüphelerinin yersiz olduğunu savunmanın da herhangi bir yolu yoktur.

---

⁷⁶ A.e., ss: 322-323.

⁷⁷ A.e., s. 323.

Kleopatra, Antonius'un serinkanlı düşününce kendisinden kopmaya, Roma'ya gitmeye can attığını bildiği için onu Mısır'da tutmak amacıyla kurnazca planlar yaparak, çeşitli oyunlar yapmak zorunda kalır. İkisi de birbirinden daha fazla kıskançtır.

“Çeşitli şüpheler onları kemirdikçe onlar da birbirlerini yerler. Ama çılgınca ortaya çıkan öfkeleri kısa sürer. Birbirlerinin günahlarını çabuk bir şekilde bağışlarlar. İlk karısı öldükten sonra sevgilisinden habersiz Roma'da Octavius Caesar'ın kızkardeşiyle evlenen Antonius;hasrete dayanamayıp Mısır'a dönünce, Kleopatra onu hiç bir şey olmamış gibi koynuna alır. Antonius da Kleopatra'nın çeşitli dolapları karşısında en ağır küfürler vehakaretler ettikten sonra Kleopatra'ya aşık olmaya devam eder.”⁷⁸

“Antonius ile Kleopatra'nın ilişkilerizaman zaman öylesine yırtıcı, öylesine huzursuz, neredeyse kin diyebileceğimiz bir duyguya öyle yakındır ki bu tutkunun sadece cinsellikten kaynaklandığı sanılabilir. Romalılar bakışında bu ilişki pis bir şehvet düşkünlüğünden başka bir şey değildir. Bir Romalı oyunun başında, Antonius'u bir çingenenin şehvetinin kurbanı olarak görür. Pompey de şehvetten hiçbir zaman bıkmayan Antonius'dan sözeder.”⁷⁹

Aralarındaki tutkuda cinsel tutkunun önemli bir payı olduğu elbette ki doğrudur. Aralarında cinsel tutkudan bile daha olumsuz nice bencil kaygılar nice garezler vardır. Aslında bu tutku aşkın ta kendidir.

“Shakespeare aşkı burada bir bütün olarak,yani gerçekte olduğu gibi bedeni, yüreği ve dimağı saran bir duygu olarak görüyor. Cinsel isteği kötülemez.Tam tersine tüm kaba ve çirkin sayılabilecek yanlarından temizler. Aşkın sularında tertemiz bir şekilde arındırır, iyice yükseltir.

---

⁷⁸ A.e., s. 324.

⁷⁹ A.e., s. 325.

Eserin bitiminde aşklar ölümle yüzyüze gelince bu yokedici tutkunun bembeyaz ışıltılı bir sevdaya dönüştüğü de net bir şekilde ortaya konur.’’⁸⁰

‘‘Tragedya Roma İmparatorluğu ile aşkın çatışmasından doğmuştur. Çatışmanın asıl kızıştığı yer, savaşın asıl alanı Antonius’un yüreğidir. Tragedyanın Mısır Kraliçesinden çok Romalı Generalin tragedyası olduğu aşikardır. Kleopatra’nın içinde bir ikilik bir bölünme yoktur. Antonius gibi iki tanrıya birden, hem askerlik şerefine hem de sevdaya değil, mutlak aşka tapar. İki ayrı alemin değil, bir tek alemin; Mısır’ın insanıdır artık. Oyunda Antonius’un tragedyası işlendiği halde başlıca kişi Antonius değil Kleopatra’dır.’’⁸¹

Sahnedeki bulunsun ya da bulunmasın kişiliği ile oyuna tamamen hakimdir. Shakespeare’in Kleopatra’yı canlandırırken neredeyse gözle görünür bazı ayrıntılara tek tek değindiği söylenir. Enobarbus Kleopatra’nın sokakta kırk adım hopladuktan sonra soluk soluğa nasıl konuştuğunu anlatır. Kleopatra ile sonelerdeki esmer kadın arasında bir çok bakımdan yakın bir benzerlik vardır. Shakespeare’in bu iki kişiyi aynı kadından esinlenerek dile getirmesi de mümkündür.

‘‘Kleopatra’nın çekiciliğinin bir nedeni etkileyici dişliliği, insanı şaşkınlıklar içinde bırakacak kadar karmaşık benliği, birbirine tümüyle aykırı farklı farklı özelliklerle doludur. Hem dürüst hem de yalancıdır. Özverili ve bencildir. Akıllı ama aynı zamanda mantıksızdır. Hem atılgandır hem de korkaktır. Mahalle karısı kadar bayağı, kraliçelerin en görkemlisi kadar asildir. Cinsel isteklerinin kölesidir ama sevgilerin en gerçeğini de duyabilir. Baştan çıkarıcıdır ama erkeğine ölesiye bağımlıdır.

Antonius ona koca Nil’in yılanı der. Kleopatra’da Zaman zaman yılanlara özgü gizemli hainliğin izleri görülür. Onun tüm olumsuz yanları gözümüzün önüne serilsede Kleopatra aşğını da bizi de büyüleyen o eşsiz çekiciliğinden hiçbir şey

---

⁸⁰ A.e., s. 326.

⁸¹ A.e.

kaybetmez. Antonius'nin onun için '' *Sanki en kötü şeyler bile ona yakışır, onu daha da güzelleştirir bizim gözümüzde.* '' der ''⁸²

''Kleopatra'nın sürekli değişken olması halinde her zamanaynı kalan, sabit bir tek şey vardır: Antonius'a duyduğu sevgi ve aşk. Antonius'un onu sevmediği sevmek istemediği zamanlar olur. Kleopatra ise onu hep sever. Çağının en ünlü en güçlü adamlarıyla büyük Pompey ve Julius Caesar ile ilişkiyegirmiştir. Bununla övünür. Ama Antonius, Kleopatra'nın son ve tek aşkıdır. Erkeklerin erkeğidir. Bu aşkın gerçekliği de gücü tartışılmaz. Kleopatra döne döne renk renk camlardan ışıklar saçan bir fener ise bu fenerin merkezi kaynağı Antonius'a beslediği aşktır. Eserin sonunda aşk yalnız Kleopatra için değil Antonius için de ölümü alt eden bir güç olarak yükselir.''⁸³

---

⁸² A.e., ss: 327-328.

⁸³ A.e., ss: 328-329.

BEŞİNCİ BÖLÜM

IŞIK

5.1 ROMEO VE JULIET’TE IŞIK

Rönesans ressamında olduğu gibi ışık – gölge – düzen, atmosferin nasıl tamamlarsa; Shakespeare’in bu oyununda ışık kullanımını da böyle sunulur. Tragedyada ışık sembolü anlamında iki karşıt yer vardır. İlki Romeo ile Juliet’in birlikte olduğu yarı karanlık yıldızlı gece, ayın yansıttığı ışık, meşalelerle aydınlanan salon, rahibin yarı karanlık hücresi, Capulet’lerin meşaleyle aydınlatılmış mezarı gibi. İkinci de aşıkların birlikte görünmediği Romeo’nun ya da Juliet’in diğer karakterlerle birlikte olduğu mekanlardaki gün ışığı. Bu sahneler aydınlık yerlerde canlanır.

‘‘Romeo, Rosalinde’in sevdası ile kavrulurken, Capulet’lerin balosunda Juliet’i görünce çarpılır ve *“Parıldamayı öğretiyor bütün meşalelere”* der *“Gecenin içinde gün ışığıdır”*. diye sürdürür.

Aşıklar birbirlerini gözlerini kamaştırıran bir ışıkmiş gibi görür. Çünkü onlarsında yarı karanlıkta kalmışlardır. Romeo için Juliet *“Doğudan yükselen güneş”* tir. ‘‘

Juliet'in Romeo'ya bakışı da farklı değildir. Aşıklar ay ışığıyla gümüşlenen bir gecede konuşmalarına devam ederler. Evin balkonunda Juliet, balkonun altında da Romeo bulunur. Aşıklar birbirlerine olan hislerini ışığa duydukları arzuyu dile getirerek sembollerle açığa çıkartırlar. Romeo, Juliet'in her zaman gecesini aydınlatan, onu karanlıklardan aydınlıklara çıkaran biridir. Romeo ile gizli bir şekilde Rahibin loş hücrelerinde evlenen Juliet, aşığını beklerken geceye seslenir.

Juliet, Romeo'yu güneşten daha parlayan bir ışık gibi görür. Dadısını Romeo'ya gönderdikten sonra sabırsızlık içinde beklerken, ışıkla ilgili bir sembollerini sunmaya devam eder.

Sevgililerin birbirlerini rengarenk ışık imgeleriyle tanımlamasıya da ışığa duydukları arzusunun coşkusu içinde olmaları, aşıkların bir anlamda yarı karanlıkta kalmalarının da sonucudur. "Capulet'lerin sarayında bir balo verilmektedir. Romeo, Juliet'i ilk gördüğünde, salon meşalelerle aydınlanmıştır. Meşalelerin titrek ışığı duvara vurur yarı ışık. İkinci karşılaşmaları ise ay ışığındadır yine yarı ışık. Aynı gece Romeo Capulet'lerin bahçesine habersizce girer, Juliet balkonda hava alıyordu.

Ardından karşılaşmaları rahibin yarı ışıklı loş hücrelerinde. Evliliklerinin ilk gecesi Romeo, Juliet'in bulunduğu odaya ip merdiven kullanarak çıkar. Odayı mum ışığı aydınlatır. Pencereden ise ay ışığı süzülür yine yarı ışık. Zaman akar olaylar gelişir ve aşıklar birbirlerinden habersiz olarak Capulet'lerin aile mezarlığında bir meşalenin solgun ışığında tekrar kavuşurlar. Sonsuza kadar. Eser; yarı ışıkta yaşanmış olup ve de geleceklerinde mutlu bir sona ulaşamayan genç sevdalıların tragedyasıdır. Eserin zaman zamanışıldayıp sönen parıltılarına gelince onlar Mercutio, dadı ve rahip'dir. Her karakter kendi dengeleri içinde bu hayatın dolaylı yoldan yorumlayıcılarındandır.

Rahip gerçekçiliği, akliselim ve hassaslığı ile dünyevi alemde, insan olmanın gerçekliğini içeren bir oyun karakteridir. Bulduğu çağın ahlak kriterlerine göre suç işleyerek günaha girmiştir. Evrensel değerleri göz önünde

bulundurursakyapıcı, olumlu ve doğru olanı yapmıştır. Romeo ile Juliet tragedyası, romantik atmosferine, güçlendirilmiş dilinin yanında insan ilişkilerinin son derece gerçekçi bir anlamla ortaya çıkmasına neden olan büyüleyici bir şiir olarak karşımıza çıkıyor.”⁸⁴

5.2 ANTONIUS VE KLEOPATRA’DA IŞIK

Shakespeare’in benzetme ve eğretilemelerini araştıran ve eserlerde hangi imgelerin güçlü olduğunu bulan Caroline Spurgeon’un tespitine göre diğer Roma tragedyalarında: Julius Caesar ile Coriolanus’da on yedi ve ondokuz kez geçen dünya sözcüğü Antonius ve Kleopatra’da kırkiki kez geçer. Gökyüzü, dünya, okyanus ile alakalı ve sonsuzluk gibi büyüklük duygusu veren imgeler, bu oyunda ayrıca belirginleştirilmiştir. Wilson Knight da aşağı yukarı aynı yere dikkat çekerek yıldızları, ayı, güneşi, ele alan bu imgeler sayesinde Antonius ile Kleopatra’nın aşkının büsbütün yüceldiğini ve tüm tragedyayı da ışığa boğduğunu dile getirir.”⁸⁵

Eşi Fulvia’nın ölüm haberini alınca Antonius dizeleri dile getirir. Yaşam ve ışıkla yapılan bir karşılaştırma. Ayrıca diyaloglara karanlık veya aydınlık, gece veya gündüz olduğunu belirten dizeler koyarak ışık sorununu metnin içinde çözdüğü de görülür. Tragedyada da barok üslupta bulduğumuz hemen hemen bütün özellikler vardır: Enerji, yer imgesi, yer kavramı, görkem, coşku ve ten ve ruh ikilemleri, ışık kavramı.

---

⁸⁴ William SHAKESPEARE, **ROMEO VE JULIET**, Çev: Özdemir NUTKU, Remzi Kitabevi, 1993, ss: 7,8,9

⁸⁵ Prof. Dr. Mina URGAN, **SHAKESPEARE VE HAMLET**, Altın Kitaplar, 1984, s. 322.

ALTINCI BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMA

6.1 ROMEO VE JULIET – ANTONIUS VE KLEOPATRAKARŞILAŞTIRMASI

Coleridge Antonius ve Kleopatra'da bulunan ihtiras ve aşırı isteğin, Romeo ve Juliet'te ise saf sevgi ve kirlenmemiş içgüdülerin hüküm sürdüğünü anlamak için farklı iki aşk tragedyasını karşılaştırmalı olarak okunması gerektiğini söyler. Antonius ve Kleopatra'nın anakaynağı, North'un Plutarkhos'un "*Soylu Yunan ve Romaluların Yaşamları*" yapıtından Antonius'un yaşamının çevirisine dayanır. Shakespeare, çeviriyi yakından izlemiş, Plutarkhos'un Antonius'un son yıllarıyla ilgili kaydettiği hemen hemen tüm olayları kullanmıştır.

Plutarkhos'un Antonius'u Shakespeare'inkinden daha acımasız ve sert olmakla birlikte, her ikisinde de benzer yanlar yer alır. Ancak, Shakespeare, kimi eklemeler ve değişiklik de yapmış; örneğin, Enobarbus'u oyun kişisi olarak eklemiş, oyunun son sahnelerinde zaman aralığını kısaltmıştır. Sezar'ın kişiliğine

ilişkin ipuçları, Simon Goulart'ın "Sezar Octavius Augustus'un Yaşamı" (1603) yapıtının North tarafından çevirisine dayanabilir.’’⁸⁶

Romeo ve Juliet:Shakespeare'in bu oyun için anakaynağı Arthur Brooke'un ‘’ The Tragical Historye of Romeus and Juliet‘’(1562, Romeus ve Juliet'in Trajik Öyküsü) adlı anlatısal koşuğu olmuştur. (Brooke'un yapıtı ise, M. Bandello'nun bir novella'sının Fransızca çevirisine dayanır).

*‘‘Kız dikkatle düşündü, hangi yöntemden yararlanmak daha iyidir diye
Adını öğrenmek için, kendisini onca akıllıca oyalayanın,
Kalbini öylesine derinden, boylu boyunca yaralayanın,
Yaşlı bir kadını çağırdı yanına, kulağına fısıldadı.
Bu yaşlı kadın, çocukken ona süt vermişti.
Narin iğnelerle dikmeyi, ipekle dantel örmeyi öğretmişti.
Kim o ikisi (diye sordu) kapı öntüne yığılmış,
Uşakları da ellerinde iki meşale tutuyor hani.
Ve her ikisinin de ailesinin adı ....
Genç ve kurnaz kız da onlann adını yeniden saydı
Ve söyle bana hadi elinde maske olanın adını.
Hani şu bitkinin arkasında saklı, pencere kenarında.
Adı Romeus (dedi kadın) ve o bir Montegew.
Babası ikinizin de dahil olduğu kavgayı ilk başlatandı.
Montegew kelimesini duyunca gözleri yerinden uğradı,
Ve mutlu umut yerine içinde umutsuzluk büyümeye başladı.
Ben ne yaptım, dedi kız, babamın düşmanını sevmek için?
İyi halimden bıktım mı ne, kederi mi özledim?
Ama büyük acısı yumuşak kalbine el koysa da,
Dışından keyifli göründü, hüznünü içine gizledi.
Ve aşkının zarafetle eşlik ettiği zarif hammlardan
Hiçbiri onun bakışının aniden değiştiğini fark etmedi.
Romeus veJuliet'in Trajik Tarihi
ArthurBrooke 1562’’⁸⁷*

⁸⁶ Aziz ÇALIŞLAR, SHAKESPEARE SÖZLÜĞÜ, Mitos Boyut Yayınları, 1994, s. 87.

⁸⁷William SHAKESPEARE,ROMEO VE JULIET, Çev: Sevin Okyay, NTV Yayınları, 2011.s. 123

"Romeo ve Juliet öyküsü", Rönesans İtalya'sında çeşitli biçimler altında yakından biliniyordu: Masuccio'nun *il Novellino* (1476) ve Luigi da Porto'nun *Istoria novellamente ritro vata di due Nobili Amanti* (1530 iki Soylu Aşğın Öyküsü) adlı yapıtları. Shakespeare, Brooke'un yapıtını yakından izlemiş, kimi değıştirmeler dışında, oyunun temel öğelerini, eylem ve kişilerini bu yapıttan almıştır: öte yandan, Brooke,öyküdeki ahlaki yönü öne çıkarırken, Shakespeare, Romeo ve Juliet'in özverili tutkularını öne çıkarmıştır.⁸⁸

Antonius ve Kleopatra'da karşılaştığımız aşk Romeo ve Juliet'te karşılaştığımız aşktan çok başkadır.Çünkü Romeo ile Juliet çok saf, çok sade, pırıl pırıl gencecik iki çocuktur.Acı tecrübelerden geçmemişler, hatta henüz acı olaylar yaşamamışlardır. İki aile arasındaki düşmanlık aşklarına hiçbir huzursuzluk, hiçbir şüphe katmamıştır.

GİRİŞ:

Her iki eserde 'giriş' bölümü olarak kabul edebileceğimiz süre, farklı şekillerde işlenir.

"ROMEO VE JULIET'te

"KORO

*Sahnemizi açtığımız şu güzel Verona'da,
Soylulukta birbirine denk iki aile,
Eski bir düşmanlıktan gelen yeni bir kavgada;
Yurttaş kanı yurttaş elini lekeler burada.
İşte ölümcül döllerinden bu iki ailenin,
Doğar yıldızları sönük iki talihsiz sevgili,
Yürek parçalayan acı yazgılarıyla bu iki genç
Ölümleriyle toprağa gömer büyüklerin kinini.
Ölümlle mühürlenmiş aşklarının izlediği seyir
Ve kimsenin değıştiremeyeceğı, çocuklarının*

⁸⁸ Aziz ÇALIŞLAR, SHAKESPEARE SÖZLÜĞÜ, Mitos Boyut Yayınları, 1994, s. 89.

*Yok olmasıyla son bulan ana babaların öfkesi,
Sahnemizin iki saat sürecek trafiğidir.
Söylediklerimizi dinlerseniz sabırla
Söylemediklerimizi de görürsünüz oyunda.”*

.....

Romeo ve Juliet oyunu kuran Koro ile başlar.Bu durum Shakespeare de pek yeniydi, ve aslında Romeus ve Juliet, Shakespeare'in ilham aldığı şiirin Arthur Brooke'un Trajik Tarihi yapısını yansıtıyor.Koro oyunun bazı anlarında içeriği ve çelişkileri seyirciye tanıtır.Koro, şiirsel bir şekilde konuşuyor.Oyuna Koro ile başlamak Trajedilerin özelliğidir.

*ANTONIUS VE KLEOPATRA da
PHILO*

*Yoo, ama artık fazla ileri gitti
Bizim komutanın bu kadına düşkünlüğü.
Savaşta dizi dizi lejyonlara çevrilince
Mars Tanrının zırhları gibi ışıldayan
O yiğit bakışları Antonius'un
Şimdi, tanrılar önünde eğilir gibi,
Bir esmer yüzünden başka şey görmez oldular.
O kahraman yürek ki, savaşta hızlı atınca
Şişip gevşetirdi göğsündeki zırhları
Şimdi, vazgeçip yitlikten,
Bir yelpaze oldu Mısırlı bir kadının elinde
Ateşli sevgisini soğutmak için.
Boru sesleri.Antonius ve Kleopatra girerler.
Önlerinde, arkalarında yelpazeler tutan kadınlı erkekli saray uşakları vardır.
Bak geliyorlar işte. Aç gözünü de iyi bak;
Dünyanın üç direğinden biri bu gördüğün adam,
Bir fahişenin maskarası olmuş bu adama iyi bak!*

Antonius ve Kleopatra da Antonius'un adamlarından Demetrius ve Philo nun sahneye girişi ile Philo Koronun görevini üstlenerek seyirciye Antonius'un o ana kadar neler yaşadığı ve hangi ruh halinde olduğuna dair bilgi verir.

RÜYA:

Rüya, Romeo ve Juliet'te kapalı bir anlatımla işlenir. Rüyaya dair konuşmalar Juliet'in evinde gerçekleşen maskeli baloya katılan Romeo ile Mercutio arasında gerçekleşir. Romeo, Mercutio'ya ne gördüğünü söylemeden yalnızca rüya gördüğünü dile getirir. Mercutio'nun rüyayapmış olduğu felsefi ve mitolojik anlatımlardan sonra gördüğü rüyanın hala etkisinde kaldığı hissedilen Romeo;

*''Bence henüz erken. İçimde bir önsezi
Yıldızlara asılı bir olay
Başlayacak bu gecenin cümbüşüyle
O ürpertici dönemine sanki;
Zamansız ölmek gibi, alçakça bir cezayla
Durdurup bağırma gömülü yüreğimi
Son verecek aşağılık hayatıma.
Ama ey hayatımın dümenini tutan
Gemime sen yön ver. Gidelim soylu beyler! '' S(27)*

diye gördüğü rüyanın ilerleyen zamanlarda gerçekleşecek şeylerin işareti ve habercisi olduğunu söyler. Romeo, rüyasında adeta ölümünü, görmüştür. Eserde gördükleri rüyalar, başına geleceklerin ve bunların sonucunda karşılaşacağı durumların birer ön habercisidir. Rüyada görülenler Romeo ve Juliet'te açıkça söylenmese de Mercutio'nun yorumlarından anlaşıldığına göre Kraliçe Mab'dir. Shakespeare, Tragedyasında mitolojik öğelerden ve geleneksel öykülerden sıkça faydalanır, zaman içinde göndermeler yapar. *Thispe, O, Titan, Venüs, , Helen, Mab, Hera, Dido, Jüpiter, Phoebus ve Diana, Kraliçe Phaeton* gibi Roma ya da İrlanda mitolojisine ait öğelere yer verir. Romeo ve Juliet'de mitolojik öğeler, daha çok benzetme unsurlarıdır.

''KRALİÇE MAB'ı MERCUTIO NASIL ANLATIYOR:

*''MERCUTIO
Kraliçe Mab girmiş öyleyse düşüne.
Ebesidir o perilerin,
Bir belediye kurul üyesinin
Parmağındaki akik taşından da*

*Küçük bir hale girip
Zerreciklerin çektiği arabasıyla gelir.
Uyuyanların burnu üzerinde gezinir;
Uzun örümcek bacaklarından tekerlekleri,
Körüğü çekirge kanadından;
Minik örümcek ağından dizginleri;
Koşumları ay ışığının nemli ışıltısından;
Cırcır böceği kemiğinden kamçısının sapı
Kamçının kendisi incecik zardan;
Gri üniformalı bir sinektir arabacısı,
Tembel bir kızın parmağından çıkan
Tombul bir kurdun yarısından da küçük bir sinek.
Arabası boş bir fındık kabuğu,
Eskiden beri peri arabaları ustası
Bir sincap ya da kocamış bir tahtakurdu
Yapmıştır büyük bir özenle bunu.
Böyle her gece dörtнала geçer aşıkların kafasından
Onlar da görürler sevda düşleri;
Derken sarayadamlarının gezinir dizlerinde
Diz kırıp eğil me düşü görür onlar da;
Gezinince avukatların parmaklarında
Görürler düşlerinde kaşındığını avuçlarının;
Dudaklarında gezinince güzel bayanların
Öpücüklerde dolar düşleri onların;
Şekerleme kokusu varsa soluklarında eğer
Çoğu kez öfkeli peri, dudaklarını uçuklarla bezer.
Dörtнала burnundan geçti mi bir saraylının
O anda dilekçe kokusu alır burnu adamın;
Bazen bir öşür domuzunun kuyruğuyla gelir,
Bumunu gıdıklar uyuyan bir papazın,
Papaz da sanır yeni bir adak aldığını;
Bir askerin ensesine sürer bazen de arabasını,
Asker de düşünde boyunlarını keser düşmanların,
Görür ya da pusular, palalar, açılmış gedikler
Şerefe kaldırılmış beş kulaçlık kadehler,
Sonra trampeder çalar kulağında,
Birden uyanır asker korkuyla,*

*Bir iki dua okur, yine dalar uykuya.
İşte bu peri Mab'dır: Atların yelesini karıştırır geceleri
Büyülü bağlarla onları düğümler ki
Binbir felaket gelsin diye çözenin başına;
Yine bu korkulu düşlerin perisi,
Abanır üstlerine sırtüstü yararken genç kızlar,
Öğretir onlara ilk kez yük taşımayı,
Doğru dürüst kadın olmalarını sağlar.
Yine bu peri . 'S25-26*

Romeo'nun rüyası aslında kendi ölümünü haber verir. Son ana kadar oşöleninona uğursuzluk getireceğini söyler. Ama ısrarında daha fazla dayanamayıp kaderinin kollarınakendini bırakır ve arkadaşları ile gecenin tadını çıkarmaya çalışır. Rüya, gelecekte yaşanacakların habercisidir. O geceyle Romeo'nun ve onunla beraber birbirine düşman iki ailenin gelecekleri de değişecektir ve bu kadere teslim olanRomeo'nun rolü "ölmek" de olsa. "Rüya sadece, bir önemi yok" deyip olacıklara inanmayarak şölenekatılıyor, o rüyanın uyarılarının dikkati ile, sezgilerinden emin bir şekilde, kaderine boyun eğmiş gözüküyor. Ölmek zorunda olmasaydı, yani yaşamındaki role boyun eğmemiş olsa, düşmanlığı, nefreti yok eden bir aşkyaşanmamış olacaktı ve düşmanlık, nefret fark yaratmadan daha nice nesiller boyu sürüp yitecekti. İşte Shakespeare'in olağanüstü eserlerinin oynadığı rolü, bu oyunda çok güzel canlandırıyor. Daha uygun veyenibir düzenin inşa edilebilmesi için yıkım ve ölüm gereklidir. Romeo da buna cesurca itaat eden bir kahramandır.

Antonius ve Kleopatra da "Rüya" yerini Falcı'ya ve Kahin'e bırakmıştır.

1.Perde sahne 2 de bir falcı gelmiş Kleopatranın hizmetlisi Kharmian'a fal bakar:

.....

"FALCI

Ben hiçbir şeyi güzelleştiremem:

Bakar, ne görürsem onu söylerim.

KHARMIAN

İyi bak öyleyse.

FALCI

Şimdikinden çok güzel olacaksın.

KHARMIAN

Daha şişman mı olacağım acaba?

IRAS

Yok canım, yaşlandıkça, yüzünü boyayacaksın.

KHARMIAN

Eyyvah! Yüzüm buruşacak olmasın sakın!

ALEKSAS

Karıştırmayın adamın falını; dinlesenize!

KHARMIAN

Hişt! Susalım!

FALCI

Çok sevecek, az sevileceksin.

KHARMIAN

Yüreğimi içkiyle kızıştırırım daha iyi.

ALEKSAS

Dur dinle canım.

KHARMIAN

Peki hadi; ama güzel bir fal isterim.

....

FALCI

Sen hanımından daha çok yaşayacaksın.

KHARMIAN

Aman ne iyi; incirden çok severim uzun ömrü.

FALCI

Görüp geçirdiğin günler

Gelecek günlerinden daha iyi.

KHARMIAN

Desene çocuklarımın soyadı olmayacak öyleyse.

Kuzum, kaç kızım, kaç oğlum olacak, onu söyle.

FALCI

Her arzun bir rahim olursa,

Gebe de kalırsa, binlerce.

....

FALCI

İkinizin falı da bir.

IRAS

Nasıl olur? Ne demek? Anlat nasıl...

FALCI

Söyleyeceğimi söyledim. '' S7-9

diyerek olacıklardan haber verircesine yorum yapar. Kahin ise:

''KAHİN girer.

ANTONIUS

Gel bakalım, serseri; Mısır'ı özlemişsin, öyle mi?

KAHİN

Keşke hiç ayrılmısaydık Mısır'dan:

Ne ben, ne de sen.

ANTONIUS

Neden, söyler misin?

KAHİN

İçime öyle doğdu, dilim anlatamaz neden:

Hemen Mısır'a dönmeye bak.

ANTONIUS

Sen şunu söyle bana: Kimin yıldızı daha parlak?

Benimki mi, Caesar'ınki mi?

KAHİN

Caesar'ınki.

Onun için yanında durma, Antonius.

Senin Daemon'un, yani seni koruyan ruh

Caesar'ın bulunmadığı her yerde

Soylu, yiğit, yüksek, eşsiz;

Ama onun yanında bir korku geliyor seninkine,

Gücü üstünde bir güçle karşılaşmış gibi.

Onun için uzaklarda ol Caesar'dan.

ANTONIUS

Bu lafı etme bir daha.

KAHİN

Edersem yalnız sana, yalnız seninle ederim.

Onunla hangi oyuna girersen gir,

Hiç şaşmaz yenilirsin. Bahtı açık olan o,

Sen üstün de olsan yenecek ister istemez.

Onun yıldızı parladıkça seninki sönüyor.

Bir daha söylüyorum: Seni koruyan ruh

Onun yanında korkuyor seni korumaktan.

O yoksa ortada, aslan kesiliyor.’’

.....

İleride başlarına gelecek olaylardan Antonius’u uyarır.

İLK GÖRÜŞME:

Romeo Juliet’i ilk gördüğünde Capulet’lerin evindedir.

.....

’’ROMEO

Parıldamayı öğretiyor bütün meşalelere

Bir Habeşin kulağındaki pırlanta gibi,

Asılmış gecenin yanağına sanki;

El sürülmeyecek kadar güzel,

Dünyaya fazla gelen değerli bir taş bu,

Akranlarından çok değişik ve başka,

Ak bir güvercin kargalar arasında.

Durduğu yeri kaçırmayayım dans bitince,

Şu kaba elim kutsansın onunkine değince.

Gönlüm hiç sevdi mi bugüne dek?

Sevdiyse, yalanlayın gözlerim.Görmedim çünkü

Bu geceye dek gerçek güzelliği.’’S29

Romeo Capulet’lerin evindeki şölene gizlice yüzünde maske ile katılmıştır; ne var ki Juliet’in kuzeni Tybalt; Romeo’nun düşman Montauge olduğunu anlamış ve amcası Capulet’e şikayet etmiştir. Capulet ise Romeo’nun tüm Verona tarafından övülen (erdemli,saygılı,yiğit) özelliklerini sayarak kentın tüm servetini verselerde evinde küçük düşürülmesini istemez. Tybalt ise davetsiz kişinin; şimdi tatlı görünsede, acı bir zehre dönüşeceğini seyircilere duyurur.

.....

’’ROMEO

Saygısızlık edersem bu kutsal tapınağa

Şu değersiz elimle; razıyım çekmeye cezamı:

Dudaklarım, bu iki utangaç hacı, yüz sürüp mihrabına

Hazırdır bu kaba teması nazik bir öpüşle yumuşatmaya.

JULIET

İyi yürekli hacı! Haksızlık ediyorsun eline

Saygılı bir bağlılık var tutuşunda;

Hacıların eline ermişlerin eli değer,

Onlar böyle avuç avuca öpüşürler,

ROMEO

Dudakları yok mudur ermişlerle hacıların?

JULIET

Vardır, ama Tanrı'ya yakarmada kullanırlar.

ROMEO

Öyleyse sevgili ermiş, dudaklar yapısın ellerin yaptığını.

Yakarıyorlar işte, inanç dönmesin n'olur umutsuzluğa.

JULIET

Kımıldamaz ermişler yakaranı dinlerken.

ROMEO

Kımıldama öyleyse yakarım gerçekleşirken,

{Onu öper.}

İşte senin dudaklarınla, dudaklarım arındı

JULIET

Öyleyse şimdi günah dudaklarımda kaldı.

ROMEO

Günah dudaklarımdan mı geçti?

Tatlı bir dürtüyle işlenen bir günah!

Ver bana günahımı geri.

{Tekrar öper.}

JULIET

Kitabına uydurup öpüyorsunuz beni.

.....

JULIET

Dadı, gel buraya. Kim o beyzade?

DADI

İhtiyar Tiberio'nun oğlu ve tek mirasçısı.

JULIET

Ya şu şimdi kapıdan çıkan?

DADI

O mu, bilmem, genç Petruchio'dur belki.

JULIET

Peki, ya onun ardı sıra giden,

Hani şu hiç dans etmeyen?

DADI

Bilmem.

JULIET

Git adını sor hemen. Eğer evliyse

Mezar olacaktır bana gelin döneğim.

DADI

Adı Romeo. Montague'lerden hem de

Biricik oğlu baş düşmanımızın.

JULIET

Biricik sevgim, biricik nefretimden doğdu.

Erken görüp tanımadığım, tanımakta geç kaldığım;

Tiksinilen bir düşmanı birden sevmemle

Harika bir sevgi doğdu böyle. ''S31-34

Antoniüs ve Kleopatranın ilk karşılaşmalarını ENOBARBUS'un söyleminden dinliyoruz.

.....

''ENOBARBUS

''Bakın anlatayım size olanları:

Üstünde yattığı gemi,yaldızlı bir taht gibi

Pırıl pırıl yansıyor sulara.

Döğme altındandı geminin puruvası.

Yelkenler kıpkızıl ve öyle kokuluydu ki

Sarhoş oluyordu esen yeller içlerine doldukça.

Gümüştendi geminin kürekleri:

Flavta sesleriyle batıp çıkıyordu suya,

Su şırıltılarıyla sarhoş olup hızlanarak.

Kendisine gelince,diller anlatamaz onu:

Sırmalı tenteler altındaki köşkte

Gerçekten güzel düşlerin

Yarattığı Venüslerden daha güzeldi.

İki yanında,güler yüzlü Kupidonlar gibi,

Erkek çocuklar vardı gamzeli gamzeli;

Renk renk yelpazeler sallayan çocuklar.

*Yelpazelerin yelleri,serin serin
Bir artırıyor bir azaltıyordu sanki
O güzelim yanakların pembeliğini.*

.....
*Cariyeleri,birer su perisi gibi,
Gözlerinin içine bakıp Kleopatra'nın,
Buyruğunu bekliyorlar önünde iki büklüm.
Arkada,bir denizkızı var sanki dümende;
Çiçek yumuşaklığındaki elleri
Öyle rahatlıkla kullanıyordu ki dümeni
Her dokunuşlarında kabarıyor ipek donatım.
Gemiden yayılan görünmez garip tütsüler
Sarhoş ediyor yanaştığı rıhtım boylarını.
Halk boşaltıp şehri onu görmeye gelmiş:
Antonius,mevdandaki tahtında yalnız kalmış.
Islık savuruyordu havaya karşı,
Ki hava bile,yerini boş bırakabilse
Kleopatra'yı görmeye gidecek,
Bir yokluk yaratıp varlık içinde.*

.....
*Karaya yanaşır yaraşmaz,Antonius'un habercileri
Gelip yemeğe buyur ettiler Kleopatra'yı.
Antonius bizim davetlimiz olacak
Diye dayattı Mısırlı.Bizim aşık Antonius,
Ki hiçbir kadının hayır dediğini duymamıştır,
Tıraş üstüne tıraş olup gitti davete
Ve bu ziyafette,yüreğiyle ödedi
Yalnız gözleriyle yediği yemeği. "S43-44 shn2*

‘Antonius ve Kleopatra karakterlerikarmaşık orta yaşlı insanlardır; yaşamalarını sürdürdükleri iki ayrı dünyanın çarpışması,onları sarmalayan sistem ve ahlak bozukluğu onların aşklarınıkesinlikle etkilemiştir.’⁸⁹

---

⁸⁹ Roland BARTHES,**BİR AŞK SÖYLEMİNDEN PARÇALAR**, Çev: Tahsin YÜCEL, Metis Yayınları, 1993, s. 17.

AİLELER VE SOSYAL ÇEVRE:

Romeo ve Juliet, Verona şehrinin zengin ve asil ailelerine mensuptur. Antonius ise, Romalı bir askerdir. Dolayısıyla hem Romeo ve Juliet'te hem de Antonius ve Kleopatra da kahramanlar; toplumun üst sınıfına mensup tabakadan seçilmişlerdir. İkinci derecede kahramanların da hemen tamamı bu ailelerin mensupları ya da yakınlarıdır. Antonius ve Kleopatra oyunun başında Philo, Antonius'u "Çingenelerin şehveti"nin kurbanı olarak görür; Octavius Caesar, onun "şehvetli sefahat alemlerinden", Pompeus "şehvetten hiçbir zaman bıkmayan" Antonius'dan söz eder; Enobarbus Kleopatra'nın Antonius için vazgeçilmez ve lezzetli bir Mısır yemeği olduğunu söyler.

Romeo ve Juliet de aşıkların ilk görüşmesinin göz göze gerçekleşmesi dikkat çeker. Bu görüşme aslında maskeli baloda ki gibi tam bir görüşme ya da karşılaşma değildir. Gerçekte Juliet'e Romeo'yu dadısı tanıtır. Bundan sonra Romeo kendini tutamaz Capulet'lerin bahçesine girer. Gecenin bitmesinden önce, birbirlerinin düşman iki ailenin çocukları olduklarını başkalarından öğrenirler. Buna gösterdikleri tepki şaşkınlık yarattığı kadar ve sorgulayıcıdır da.

.....

'Balkon sahnesi:

ROMEO:

Dur, şu pencereden süzülen ışık da ne?

Evet, orası doğu, Juliet de güneşi!

Yüksel ey güzel güneş, öldür şu kıskanç ayı,

Bak nasıl da sararıp soluvermiş tanrıça kederden

Sen ondan çok daha güzelsin diye.

Kıskandığı için vazgeç ona bağlılıktan,

Sayrılı ve toydur bakirelik giysisi.

Soytarılar giyer bunları ancak

Sen çıkar bu giysileri, at üzerinden.

Kadınım benim, ah benim sevgilim bu!

Ne olur ah, bilseydi sevgilim olduğunu!

Konuşuyor, ama bir şey de demiyor;

Ne çıkar anlatıyor ya gözleriyle

*Karşılık vereceğim ben de!
Amma da yüzüzüm, konuştuğu ben değilim ki.
Tüm göklerin en güzel yıldızlarından ikisi,
Yalvarıyorlar onun gözlerine işleri olduğundan:
Biz dönünceye dek siz parıldayın, diye.
Gözleri gökte olsaydı, yıldızlar da onun yüzünde;
Utandırırdu yıldızları yanaklarının parlaklığı,
Gün ışığının kandili utandırdığı gibi tıpkı.
Öyle parlak bir ışık çağlayanı olurdu ki gözleri gökte,
Gece bitti sanarak kuşlar Cıvıldaşırdu.
Bak, nasıl da dayamış yanağını eline!
Ah, eline giydiği eİdiven olaydım da
Dokunaydım yanağına.*

JULIET:

Aaah!

ROMEO:

*Konuşuyor. Ey parlak melek, konuş yine!
Sen göz kamaştırın bir parlaklık veriyorsun geceyc;
Cennetin kanatlı ulağısın başımın üstünde,
Tıpkı ölümlülerin hayretle açılan gözlerine
Tembel bulutlara binip uçarken o havanın kucığında,
Onu seyreden insanlar gibi hayranlıkla,
Öylece bakıyorum ben sana.*

JULIET:

Ah, Romeo, Romeo! Neden Romeo'sun sen?

İnkâr et babanı, adını yadsı!

Yapamazsan, yemin et sevdiğine,

Vazgeçeyim Capulet olmaktan ben.

ROMEO:(Kendi kendine:)

Daha dinleyeyim mi, yoksa açılalım mı ona?

JULIET:

Benim düşmanı m olan adındır yalnızca

Sen sensin, Montague olmasan da.

Hem Montague nedir ki? Ne eli bir erkeğın,

Ne ayağı, ne kolu, ne yüzü, ne de başka bir parçası.

N'olur başka bir ad bul kendine.

Adın ne değeri var? Şu gülün adı değışse bile

Kokmaz mı aynı güzellikte?

*Romeo'nun da adı Romeo olmasaydı,
Kusursuzluğundan hiçbir şey kaybolmazdı.*

Romeo, bırak, at bu adı!

Senin parçan olmayan

Bu ada karşılık al bütün varlığımı.

ROMEO:

Alıyorum öyleyse sözünü dinleyerek.

"Sevgilim" de ki, vaftiz olayım yeniden;

Romeo değilim bundan böyle ben.

.....

JULIET:

Neredeyse sabah olacak: Artık gitsen;

Yine de şımarık bir çocuğun kuşu gibi uzağa gitme;

Yaramazın, elinden bir parça saltıverip de

Sonra da verdiği özgürlüğü kısıkanıp

İpek bir iplikle geri çektiği

Bukağıya vurulmuş bir tutsak gibi.

ROMEO:

Keşke kuşun olsaydım!

JULIET:

Ne iyi olurdu, tatlım!

Ama çok seveyim derken öldürürdüm seni.

İyi geceler! Romeo'm elveda!

Ayrılık Öyle tatlı bir keder ki,

Sabaha dek iyi geceler sana!

(Çıkar.)

ROMEO:

Uyku barınsın gözlerinde, barış da gönlünde,

Uyku da ben olsam, barış da, ne tatlı bir dinlenme olur!

Şu bizim kutsal pederin varayım hüccesine

Anlatıp bu mutlu olayı, yardımını dileyeyim. ''S:38-45

Tiyatro tarihinin en ünlü, en şiirsel, en etkili, en romantik sahnelerden biridir. Shakespeare'in genç aşıkların karakterlerini derinliklerinden gün yüzüne çıkarıldığı sahnedir. Shakespeare, balkon sahnesinde, bu oyunun en önemli olduğu kabul edilen tiradın da, Juliet'e düşmanlığı ve nefret'i sorgulatarak; insanın özüne hiç de ait olmayan nefreti, gözümüze, kulağımıza atılması, üstümüze yapışmış bir leke ya da unvan

gibi gösteriyor, dinletiyor. Juliet nefretin isme yapışmış bir leke olarak atılmasını istiyor. Romeo ise bu tiradı gizlice dinliyor ve Romeo olduğunu inkar ediyor. *''Güle gül demeseydik, güzelliği kokusu aynı kalırdı.''* İnsan için nefret sanki sonradan takılmış bir isim gibi, aşk ve sevgi ise zaten özümüzde var ve bizi insan yapan şey. Kokusunun gülü gül yaptığı gibi. İki genç ailelerinin onlara *''öğrettiği''* nefreti bir anda redederler; onlar için sadece güzelliğe duyulan *''aşk''* vardır.

Burada Juliet Romeo'nun neden onun düşmanı olduğunu sorgular. Sahnenin gece geçmesinin ayrıca bir özelliği vardır. Gece herşeyin üstünü gizlediği gibi aşıkların birbirini bir yıldız, bir ay, bir güneş, bir ışık; gibi görmesini sağlar.

Afrodite Aşk tanrıçası aynı zamanda Işık tanrıçasıdır. Antonius ile Kleopatra, ölümün veya yaşlılığın kaçınılmaz bir son olduğunun, yaşamlarını sürdürmek için önlerinde fazla zaman kalmadığının bilincinde olduklarının bir döneme girmişlerdir. Sevgilerindeki gerginliğin ve yoğunluğun nedeni de budur zaten. Antonius ile Kleopatra, hem birbirlerine müthiş bir zevk verir, hem de devamlı olarak birbirlerine karşılıklı acılar çektirip ızdıraplar verir. Anlayışlı bir şekilde yakın ve huzurlu birlikte yaşamaları mümkün olmadığı gibi, birbirlerinden ayrılmaları da mümkün değildir.

''KLEOPATRA

Gerçekten seviyorsan beni,

Söyle ne kadar seviyorsun, ne kadar?

ANTONIUS

Sevgide ölçü mü aranır? Dilencilerin olsun öyle sevgi.

KLEOPATRA

Bilmek istiyorum nereye kadar gidebilir

Beni sevenin sevgisi.

ANTONIUS

Yeni gökler, yeni bir dünya düşün öyleyse.'' s4

Aşıklar birbirlerine yalan söylemeye devam ederlerken de yalan söylediklerinin bilincindedirler. Bununla birlikte çeşitli şüpheler, kıskançlıklar onları yiyip bitirdikçe, sevdalılarda birbirini kemirir. İçinde buldukları durumun farkında olduklarından kızgınlıkları kinleri çabucak geçer, birbirlerinin kusurlarını hemen bağışlarlar.

‘‘ROMEIO

*Ona de ki: Günah çıkartmaya gitmek için
Bir çare düşünsün bugün oğleden sonra;
Orada, hücresinde Rahip Lawrence'ın
Hem günah çıkartacak, hem nikhlanacak.’’*

EVLİLİK:

Aşıkklar birkaç gün içinde Rahip Lawrence tarafından gizlice evlendirilsede de bu toplum tarafından onaylanmış ve duyurulmuş bir evliliğe dönüşmez. Sevgililerin kavuşmasını engelleyen iki faktör vardır. Bunlardan biri ailelerin düşmanlığı.

Bir diğeride, Juliet'in ailesi tarafından bir prens ile evlendirilmek istenmesidir.

Antonius ise Romada ki eşı Fulvia ile resmi olarak evli, Kleopatra ile sevgilidir. Antonius; Kleopatranın sarayında yaşımaktadır. Her iki aşık da sevgililerine hitaplarında onların fiziki unsurlarından gözü ön plana çıkarırlar. Antonius için, sevgilinin gözü ahunun gözlerine benzer. Lakin Antonius karısı öldükten sonra, Roma'ya gidince Kleopatra'ya haber vermeden yeniden evlenir.

.....

‘‘AGRIPPA

İzin verirsen Caesar...

CAESAR

Konuş, Agrippa.

AGRIPPA

Aynı anadan bir kız kardeşin var senin,

Herkesin sayıp sevdiği Octavia.

Yiğit Antonius da bir dul artık şimdi...

CAESAR

Aman sus Agrippa: Kleopatra duyarsa

Hak edersin azarlanmayı bu densizliğin için.

ANTONIUS

Ben evlenmiş değilim, Caesar;

Bırak dinleyelim Agrippa'yı ne syleyecekse.

AGRIPPA

*Hep dost kalmanız, kardeş olmanız için,
Yürekerinizi çözülmaz bağlarla bağlamak için
Octavia 'yla evlenin Antonius.
Güzelliği kocaların en iyisine layık;
Temiz ahlaklı, kibarlığı kimselerde yok.
Bu evlenme kökünden siler süpürür
Bugün büyük görünen küçük kıskançlıkları,
Her şeyi tehlikeli gösteren bütün korkuları.
Bugün masalımsı şeyler gerçek sayılırken
Gerçekler masal olur o zaman.*

.....

ANTONIUS

*Bu kadar güzellikle ortaya konan
Hayırlı bir tasarının önünde durmak
Aklımdan bile geçmez benim. Ver elini, Caesar;
Uğurlu say bu işi. Bu andan sonra da,
Bir kardeş yüreği sevgimizi beslesin
Ve büyük işlerimize ışık tutsun!''*

Romeo için Juliet'in gözleri yıldızlardan daha güzeldir. Hem Antonius hem de Romeo, tabii olarak kendilerini ve aşklarını ifade etmeye çalışırlar.

AYRILIK:

Tybalt Capuletlerin yeğenidir, Romeo ve Mercutio ile karşılaşır. Onları görünce Tybalt; Romeo'ya sataşmaya, tahrik etmeye başlar, Romeo, Juliet'e olan aşkındandolayı cevap vermez hatta duymazdan gelip alttan alır. Mercutio ise bu duruma hiçbir anlam veremez ve bu duruma daha fazla tahammül edemez Tybalt'a bir karşılık

verir. Mercutio ile Tybalt düelloya girerler. Mercutio Tybalt tarafından öldürülür. Romeo bunu kabullenemez ve o da Tybalt ile duello eder ve onu öldürür. Prens olayı duyar ve askerlerine Romeo'nun yakalanmasını emreder. Romeo bir anlamda nefsi müdafaa ile ölüme sebebiyet verdiği için başka bir cezaya

çarpıtılmak yerine bölgenin prensi tarafından Verona dışına Mantua'ya sürgün edilir. Sevgililer gizlice evlenmiştir, hatta Romeo'nun sürgünegideceği günün öncesindeki geceyi Juliet'in odasında birlikte geçirirler.

'JULIET:

Gitmen mi gerekiyor? Daha sabah olmadı.

Ürkek kulaklarının az önce işittiği

Tarlakuşunun değil, bülbülün sesiydi;

Her gece şuradaki nar ağacında öter.

ROMEO:

Öten, sabahın habercisi tarlakuşuydu;

Bülbül değil. Bak sevgilim, doğu bulutlarını

Menevişleyen şu hain ışıklara bak.

Gecenin kandilleri sönmüş, neşeli günse

Parmak uçlarına basmış bekliyor dumanlı tepelerde.

Ya gidip yaşamalı, ya kalıp ölmeliyim. '

.....

Octavius Caesar'ın ısrarlı çağrılarına rağmen, Antonius, aşığı Kleopatra'yı bırakıp Roma'ya dönmeye hiç istemez; lakin karısı Fulvia'nın öldüğü ve Sextus Pompeius'un başkaldırdığı haberi gelince, Roma'ya gitmek zorunda kalacaktır.

....

'ANTONIUS

Beni yalnız bırak.

İkinci haberci çıkar.

Bir yanan ışık söndü gitti,

Bense istiyor, özlüyordum bunu.

Hor görüp başından attığını

Yok olunca yeniden bulmak istiyor insan.

Bugün en çok sevdiğimiz şey dönüp dolaşıp

En az sevdiğimiz şey oluyor yarın.

Fulvia ölünce bilmeye başladım kadrini:

Onu iten ellerim okşamak istiyor onu şimdi.

Bu büyücü kadından ayrılmam gerek

Bildiğim kötülüklerin bin beterini

Getirecek başıma bu aylak düşkünlüğüm.

.....

Çoktan gitmeliydim buradan.”

.....

Antonius ile Kleopatra'nın ilişkisi huzursuzdur ve zaman zaman yırtıcıdır, zaman zaman da kin diyebileceğimiz bir duyguya yakındır, bu tutkunun sevgiden çok şehvetten geldiği zannedilir. Romalılar içinbu, pis bir şehvet tutkusundan başka bir şey değildir. Aşk burada bir bütün olarak, bedeni, yüreği ve dimağı saran bir sarmaşık gibidir. Burada cinselliğe bakış açısı ise Kral Lear'daki gibi değildir. Orada tikslenme, ve bulantı vardır. Shakespeare Antonius ve Kleopatra'da cinsel arzuyu bütün basitlik ve kabalıktanayrı tutarak, aşkın kollarında iyice arındırır, temizler.

Tragedyanın sonunda, aşıklar ölümle karşı karşıya kalınca da , bu yıkıcı tutkunun, tertemiz ıslıl ıslıl bir sevgiye döndüğü de çok saf ve net bir şekilde gözlerimizin önüne sunulur.

AŞK SEVGİLİLERİN KAVUŞMA İSTEĞİ VE ENGELLER:

Juliet ve Kleopatra sevgililerinden ayrılırken benzer endişeler taşırlar; onlar gidecek olan sevgililerinin bir daha kendilerine dönmeyeceklerini düşünürler. Antonius ve Kleopatra da, sevgililerin kavuşmalarının önünde önemli iki engel vardır. Birincisi; Roma da Antonius'un karısı vardır. İkinci engel ise; Roma yönetimidir. Aşk ve cinsellik söz konusu olduğunda Antonius ve Kleopatra da aşk tutku ihtiras cinsellik kavga hep birlikte. Esasında hikayenin anlatıldığı toplumun ahlak anlayışı da bunu gerektirir. Antonius ile Kleopatra'nın ilişkilerinde tutkunun ve şehvetin çok önemli bir payı olduğu kabul görür. Hatta zaman zaman aralarında şehvetten çok daha eksik nice bencilce kaygular, nice kinlergörülmür. Antonius ile Kleopatra'nın sevecenbir tatlılıkla, şefkatle ve rahat değil de, yokedici ve acı bir şehvetle seviştikleri de bir gerçektir. Ama bu tutku aslında aşkın ta kendisidir. Hem Antonius ve Kleopatra da hem de Romeo ve Juliet'te sevgililer arasındaki aşk macerasını aşıkların dışındaki unsurlar belirler. Bu unsurlar; Romeo ve Juliet'te ailelerin düşmanlığı, Antonius ve

Kleopatra'nın Romaya karşı savaş da yenik düşmesidir.

YOL'A ÇIKMA YA DA YAŞANILAN ŞEHİRDEN UZAKLAŞMA; SÜRGÜN:

Her iki eserde de gurbete çıkma ya da yaşanan şehirden uzaklaşma önemli bir yere sahiptir. Romeo'nun yaşadığı şehirden Mantua'ya gitmesinin sebebi işlediği cinayetten (Juliet'in yeğeni Tybalt'ı öldürmüştür) dolayı aldığı sürgün cezasıdır. Romeo'nun sevgilinin bulunduğu yerden ayrılışı çok kısa bir zaman dilimini içerir ve tek bir şehirle sınırlıdır. Her iki eserde de sevgiliden ve yaşanan yerden uzaklaşma, hikayenin dönüm noktalarından biridir. Antonius da ise Roma gerçek evi olduğu halde Mısır da Kleoptra'nın yanında yaşadığı için evi Mısır olmuştur.

Sonunda karısı öldüğü için Roma ya yola çıkar Roma artık onun için gurbettir.

'Antonius girer.

.....

'ANTONIUS

Dinle beni, kraliçem; çok önemli sebepler

Bir süre iş başına dönmemi gerektiriyor.

Ama bütün yüreğim burada, buyruğunda kalacak.

Bir iç savaşın kılıç parıltıları var İtalya'da.

Sextus Pompeius Roma kapılarına dayanmış;

İki karşı gücün birbirine denk oluşu

Halkın ikiye bölünmesine yol açıyor.

Dün sevilmeyenler güçlendikçe

Sevilir olmaya başlamışlar bugün.

Sürgün edilmiş Pompeius,

Babasının şanlı adından yararlanıp

Kalbini kazanıyor günden güne

Bugünkü yönetimden çıkar sağlamayanların.

Korkulacak kadar da çokmuş bunların sayısı.

Durgunluğun paslandırıldığı yürekler

Belalı da olsa bir değişiklik özlüyor.

Ama gitmemi gerektiren daha özel bir sebep

Fulvia'nın ölümü.'

.....

KAYGI:

Aşık özne rastlantıya göre bir tehlike, bir incinme, bir bırakılma, bir değişme korkusuna kapılır. Bu duyguyu kaygı sözcüğüyle dile getirir.

“JULIET:

Ah, Romeo, bir daha görüşebilecek miyiz, dersin?

ROMEO:

Hiç kuşum yok; bu çekilen acılar

İleride konuşacağımız tatlı anılar olacak.

JULIET:

Tanrım, ne kötüye yoran ruhum var benim!

Aşağıya indir ya şimdi,

Mezarın derinliğinde bir ölü gibi görüyorum seni.

Ya gözlerim yanılıyor ya da sen solgun duruyorsun.”

Kleopatra , Romaya gidecek olan Antonius’un başka bir sevgili bulmasından endişe eder:

Her ikisi de şüpheler içindedir ve birbirlerinden şüphelenmekte de haklıdırlar. Antonius’n gözünde, Kleopatra her an yalan söylemeye hazırdır; aklın alamayacağı kadar kurnazdır; öylesine ki, Octavius Caesar’ın uşaklarına karşı cilveler yapabilir..

....

“KLEOPATRA

Hangi kraliçe uğramıştır böyle bir ihanete?

Ama çoktan görmüştüm bu ihanetin tohumlarını.”

.....

Antonius’un serinkanlı düşündüğü zaman kendisinden kopmaya, Roma’ya kaçmaya can attığını sezen Kleopatra, onu tutmak amacı ile sürekli kurnazca planlar kurar, hilelere başvurur, sevgilisinin “Roma’lı düşünceleri karşısında sürekli tedirginlik ve şüphe duyar. Antonius onu ne kadar kıskanıyorsa, o da Antonius’u o derce kıskanır. Genç aşıklardan farklı olarak, Antonius ile Kleopatra birbirleri için herhangi bir hayal kurmazlar; her ikisi de bütün acı gerçekleri olduğu gibi büyük bir cesaretle

kabullenirler.

KISKANÇLIK:

Aşkta doğan ve sevilen kişinin başka birini yeğlemesi korkusunun ürünü olan duygu. Kıskanç dört kez acı çeker: Kıskanç olduğu için, kıskançlığından dolayı kendini suçladığı için, kıskançlığının ötekini incitmesinden korktuğu için, bir bayağılığın onu tutsak etmesine boyun eğdiği için: Dışarıdan bırakıldığında, saldırgan olduğu, deli olduğu ve sıradan olduğu için acı çeker. Antonius Octavius Ceasar ile barışmak zorunda kalır bu barışmayı pekiştirmek için Kleopatrayı terk eder ve Octavius un kardeşi Octavia ile evlenir.

.....

“KLEOPATRA

Cezasını gördüm işte. Götürün beni: Bayılacağım.

Ah Kharmian, İras! Yok, bir şeyim yok.

Canım Aleksas, git haberciyi sorguya çek:

Öğren nasılmış Octavia'nın kaşı, gözü,

Yaşı başı, huyu suyu;

Saçlarının rengini de sor, unutma.

Hemen git, öğren gel.

Aleksas çıkar.

Bırakalım gitsin, hayır bırakmayalım Kharmian.

Bir yüzü Gorgon gibi çirkin gözümde,

Ama öbür yüzü Mars tanrı gibi güzel.

Mardian'la çıkarlar.

Koş söyle Aleksas'a; boyunu bosunu da sorsun.

Acı bana, Kharmian ama bir şey söyleme.

Odama götürün beni.”

.....

YENİLGİ: Antonius Kleopatradan ayrılığa daha fazla dayanamaz ve Mısır'a sevgilisine geri döner. Bunun üzerine Octavius Ceasar ikisinede savaş açar. Kleopatra'nın ordularını geri çekmesiyle Antonius yenilir. Antonius seferden döndükten sonra kendini aldatılmış ve terk edilmiş hisseder.

SAHNE XI

''İskenderiye. Kleopatra'nın sarayı. Antonius adamlarıyla girer.

ANTONIUS

*Kulak verin! Üstüme basma, diyor toprak bana!
Utaniyor beni sırtında taşımaktan. Gelin dostlar;
Ben çok geç kaldım bu dünyada,
Yolumu yitirdim artık bir daha bulmayasıya.
Bir gemim var, altın yüklü; alın, paylaşın;
Gidin anlaşın Caesar'la.*

HEPSİ BİRDEN

Kaçıp gidelim ha? Gitmeyiz!

ANTONIUS

*Ben kendim kaçtım; kendim verdim korkaklara
Tabanları yağlamanın örneğini. Gidin, dostlar!
Ben öyle bir yola gitmeye karar verdim ki
Bir yardımınız olamaz bana o yolda.
Gidin, hazinem limanda; alın gidin.
Ah, ben bakmaktan utandığım bir şeyin ardına düştüm.
Saçlarım bile ayaklandı başımda;
Aklar taşkınlıkla suçluyor karaları;
Karalar akları korkaklık, bunaklıkla.
Gidin, dostlar; beni sevenlere yazacağım
Mektuplar da olur elinizde;
Onlar açar size tutacağınız yolu.
Yalvarırım, bırakın bu yaşlı yüzleri;
Yapamayız der gibi bakmayın bana.
Dinleyin size umutsuzca verdiğim öğüdü;
Ben kendimi bırakmışım, bırakın siz de beni;
Koşun deniz kıyısına: Gemim de altınlarım da sizin.
Bırakın beni, ne olur, biraz yalnız bırakın beni.
Haydi, yalvarırım size; ne olur, yapın dediğimi;
Komutan değilim artık ben, değilim gerçekten;
Onun için dinleyin beni: Gün gelir görüşürüz yine.
Oturur.''*

ÖLÜM HABERİ ROMEO VE JULIET:

Romeo sürgündeyken, Juliet'i anne ve babası Paris isimli bir soylu ile evlendirmek istemektedirler. Ancak Juliet, bu evliliği kesinlikle reddeder. Juliet, kendisine yol göstermesi için nikahlarını kıyan Rahip Lawrence'e gider. Rahip Lawrence, Juliet'e son bir kavuşma umudu olduğunu söyler. Ona bir iksir verir. Bu iksir onu 2 gün ölü gibi gösterecektir. Böylece öldü sanılan Juliet düğün günü istemediği bir evlilikten kurtulacaktır. Rahip Romeo'ya da Juliet ile hazırladıkları bu taktiği anlatan bir mektup yazar ancak mektup Romeo'ya ulaşamaz. Romeo, Juliet'in öldüğünü, bedeninin Capuletler'in mezar evinde olduğunu Mantua'ya ziyaretine gelen uşak Balthazar'dan öğrenir. Romeo Verona'ya döner.

''ROMEO

''Ne haber Veronada? Ne var ne yok Balthasar?

Rahipten mektup getirmedin mi bana?

Karım nasıl? İyi mi babam?

Juliet'im ne yapıyor? Bir daha soruyorum,

O iyiye hiçbir şey kötü olamaz çünkü.

BALTHASAR

İyi öyleyse, hiçbir şey de kötü olamaz artık,

Capulet 'lerin mezarında dinleniyor vücudu,

Meleklerle birlikte ölümsüz ruhu.

Aile mahzenine indirilirken gördüm,

Hemen at kiralayıp döndüm bunu anlatmak için.

Bağışlayın, getirdiğim için bu kötü haberi.

ROMEO

Demek böyle ha! Yıldızlarım, alacağınız olsun sizin!

Evimi biliyorsun, kağıtla mürekkep getir bana,

Sonra da at kirala: bu gece oraya gideceğim. '' s117-118

ÖLÜM HABERİ ANTONIUS VE KLEOPATRA:

Antonius sevgilisi Kleopatra'nın Actium Deniz Savaşı'nda Mısır donanmasıyla gelip

ona yardım etmesini bekliyorken; sevgilisinin donanmasının çok zayıf olduğunu gören Kleopatra kendi donanmasını riske atmayarak onlara geri çekilmelerini emrediyor. Antonius sevdiğinden böyle bir darbe beklemezken üstüne bir de yenilgisinin ardından her şeyin sorumlusu olarak Kleopatra'yı görüyor.

.....

'KLEOPATRA

*Koruyun beni, dostlar! Çıldırılmış,
Kalkanı elden giden Aias'tan beter çıldırılmış:
Teselya'nın yaban domuzları
Böylesine köpürmemiştir kıştırılınca.*

KHARMIAN

*Anıt kabire girip saklanın.
Öldünüz diye haber yollayın kendisine.
Büyükluğun elden gitmesi daha acı gelir
Canın bedenden çıkmasından.*

KLEOPATRA

*Anıta, evet! Mardian git, öldürdü kendini de.
Son sözü Antonius oldu de; dokunaklı sözler bul.
Koş, Mardian, sonra anıta gel anlat bana
Ölümünü nasıl karşıladığımı.
Çıkarlar.'*

.....

Hizmetçisi Kharmian'ın bu fikri üzerine Kleopatra sahte ölüm haberini iletmesi için diğer hizmetlisi Mardian'ı Antonius'a gönderir. Bekleyiş: Küçük gecikmelerin (randevu, mektup, dönüş) akışına göre, sevilen varlığı beklemenin yarattığı kaygı kargaşası.

.....

'MARDIAN

*İnsan can borcunu bir kez ödeyebilir ancak,
Kleopatra ödedi bitti. O yaptı, seni beklemeden,
Senin yapmak istediğini. Son sözleri de:
Antonius, yiğitler yığdı Antonius! Oldu.
Bir hıçkırık ikiye böldü Antonius adını.*

*Yüreğiyle dudakları arasında.
Adını içine gömerek kapadı gözlerini.*

ANTONIUS

Öldü demek?

MARDIAN

Öldü.

ANTONIUS

.....

*Yetiyeceğim sana Kleopatra; ağlayarak da
Bağışla beni diyeceğim sana. Olmaz başka türlü,
Her soluk bır işkence bundan sonra.
Işık söndü, yat artık, oyalanıp durma;
Ne yapsan kendini yıkar yaptığın;
Kendi gücünle kendi boğazını sıkır durursun
Bas öyleyse mühürü, olsun bitsin her şey,
Eros! Geliyorum kraliçem. ‘‘*

.....

Antonius da Kleopatranın (sahte) ölüm haberini duyunca kendi canına kıymaya karar verir, bunu gerçekleştirecek olanın da sadık hizmetlisi Eros olmasını ister.

Eros girer .

EROS

Buyurun, efendimiz?

ANTONIUS

*Kleopatra öleli, öyle şerefsiz yaşıyorum ki
Tanrılar iğreniyor alçaklığımdan.
Ben ki, dünyayı kılıcımla dörde bölmüştüm,
Neptün'ün yeşil sırtında, gemilerimle,
Şehirler kurrmuştum; suçluyorum kendimi
Bir kadın kadar bile yürekli olmamakla.
Ben daha az soyluyum o kadından, o kadın ki, ölümüyle
"Kendimin fatihi benim!" diyebildi Caesar'a.
Eros, sen yemin etmiştin bana ki,
Sırası gelince, ki geldi işte sırası,
Ben kurtaramaz olunca kendimi
Şerefsiz, iğrenç çamurlara düşmekten,*

Öldüreceksin beni. Öldür, tam zamanı işte.” S131-133

ACIMA:

Özne, sevilen nesnenin aşk ilişkisi dışında şu ya da bu nedenle mutsuz ya da tehlikede olduğunu her gördüğü, sezdiği ya da bildiğinde ona şiddetli bir acıma duyar.

Yıkım: Aşğın aşk durumundaki kesin bir çıkmaz sokağı, içinden hiçbir zaman çıkamayacağı bir tuzak gibi algılayarak kendini tam bir yokolmayabırakılmış gibi gördüğü şiddetli buhran şekli.

.....

“ANTONIUS

Kuzum Octavia, hangimize güvenin varsa

Sevgin ondan yana götürsün seni.

Şerefim yok oldu mu ben de yokum demektir.

Kolsuz kanatsız kalıp senin olmaktansa

Senin olmamak daha iyi benim için.

Ama, git aramızı bul, öyle istiyorsun madem.

Bu arada öyle bir savaş hazırlığı yapacağım ki ben

Gölgede kalacak kardeşinin hazırlıkları.

Ne kadar çabuk gidebilersen git;

İçinden ne geliyorsa geldiği gibi yap.”

GERİ DÖNÜŞ :

İlk karısı öldükten sonra, sevdiğine haber vermeden Roma’da hemen yeniden evlenen Antonius dayanamaz ve Mısır’a döner.

”Antonius ve Canidius girerler.

ANTONIUS

Şaşılacak şey, Canidius;

Nasıl Tarentum’dan, Brindisium’dan gelip

Bu kadar çabuk İyonya denizlerini aşar da

Toryne’yi alabilir? Duydun mu sen de bunu,

sevgilim?

KLEOPATRA

Çabukluk kimi şaşırtır en çok? Ağır davrananları.

ANTONIUS

Güzel bir uyarma bu; en yiğit erkeğe de

Gevşekliğe çatmak yaraşır böyle.

Canidius, denizde savaşağız onunla.

KLEOPATRA

Denizde elbette, nerde olacak?''

Hiçbir şey olmamışcasına Kleopatra onu bağrına basar. Kleopatra'nın çeşitli entrikaları karşısında, fırtınalı kıskançlıklar ve öfke krizleri geçirdikten, en ağır tacizler ve küfürlerden sonra, Antonius, Kleopatra'yı sevmeye devam eder.

Romeo, suçlu olduğu için şehre (Verona) geç vakitte gizli girer. Antonius ise haberli gelir. Romeo ve Juliet ile erkek kahramana yardım eden figürler arasında dini özellikleri olan Rahip Lawrence dikkat çeker. Eserdeki fonksiyonu sevgilileri kavuşturmadır.

Rahip Lawrence, Shakespeare'in yarattığı bir tiptir. Rahip Lawrence, aşkları kavuşturma konusunda yaptığı planın gerçekleşmesinde başarısız olur. Bu başarısızlığın sebeplerinden biri de Romeo'nun Verona'ya zamanında dönüşünü yapamaması vardır. Rahip Lawrence'ın dini bir kimlik taşıması çok önemlidir. Bu olay sevgililerin aşkının Tanrı katında kutsandığı anlamındadır.

Rahip John 'haberci' olarak sunulur. Romeo ve Juliet'te Rahip Lawrence, sürgündeki Romeo'yu gelişen olaylardan haberdar etmek ister. Bu amaçla Romeo'ya bir mektup yazar. Rahip John'u da mektubu ulaştırmakla görevlendirir. Kaldığı ev, veba salgınından dolayı karantinaya alınca Rahip John, mektubu Romeo'ya ulaştıramaz. Romeo ve Juliet'te mektubun Romeo'ya ulaşmaması eserin trajik sonunu hazırlar.

.....

“RAHİP LAWRENCE

*Bu Rahip John'un sesine benziyor.
Mantua'dan hoş geldin! Ne diyor Romeo?
Düşüncesini yazdıysa, mektubu ver bana.*

RAHİP JOHN

*Bizim tarikattan yalınayaklı rahiplerden birini
Aramaya gitmiştim bana yoldaşlık etsin diye;
Birini kentte hastaları ziyaret ederken buldum.
Onunla görüşürken sağlık memurları geldi,
Bulduğumuz evin vebalı olduğundan kuşkulandılar,
Mühürleyip kapıları bizi dışarı salmadılar.
Bu yüzden Mantua'ya gitmem de gecikti.*

RAHİP LAWRENCE

Peki ya mektubu kim götürdü Romeo'ya?

RAHİP JOHN

*Göndererndim ki - işte daha burada.
Mektubu size yollayacak birini de bulamadım.
Öyle korkuyorlardı ki salgından.*

RAHİP LAWRENCE

*Hayaksi şeytan! Rahipliğim üzerine and içerim ki,
Son derece önemli bir işle ilgili
Sorumluluğu olan bir konuya dairdi.
Felaket doğurabilir yerine varmaması -
Rahip John, acele gidip bir kol demiri bul,
Hemen hücreme getir.’’ s120-121*

İNTİHAR GİRİŞİMİ:

Aşk alanında intihar isteği çok sık duyulur. En ufak şey bu isteği getiriverir. Anne ve babası Juliet'i Paris isimli bir soylu ile evlendirmek istemektedir. Ancak Juliet, bu evliliği kesinlikle reddeder.

’’JULIET

*Kutsal peder, bırak şimdi duyduklarını
Nasıl önlenebilir bütün bunlar, onu söyle.*

*Aklınla bir çare bulamazsan buna,
Akıllıca olduğunu söyle de kararımın
Ben bulayım çaresini hemen bu hançerle.
Tanrı gönüllerimizi birleştirdi, sense ellerimizi
Ellerinde Romeo'ya bağladığın bu el
Başka bir halt karıştırmadan
Ya da bağlı gönlüm alçakça bir isyanla başkasına dönmeden
Bu hançer işini bitirsin elimin de, gönlümün de.
Onun için, uzun yılların bilgisi ve görgüsüyle,
Hemen bana akıl ver. Yoksa bak
Bu kanlı hançer, dertlerimle benim aramda
Hakem rolü oynayacak;
Uzun ömrünün ve derin bilginin
Şerefli bir sonuca götüremediği bu durumu
Bir karara bağlayacak.
Çabuk söyle. Sözlerin bu duruma çare bulamayacaksa,
Can atıyorum ben ölmeye.*

RAHİP LAWRENCE

*Dur, kızım. Bir umut görür gibiyim:
Ama bu önlemek istediğimiz şey kadar
Güç ve umutsuz bir çaba gerektirecek.
Evlenmektense Kont Paris'le
Kendi canına kıyacak istem gücü var içinde,
O zaman bu utancı defetmek için
Ölüme benzer bir şeyi göze alabilirsin:
Ölümden kaçabilmek için ölümle pazarlık edeceksin,
Gözün kesiyorsa, açıklayayım çareyi sana.*

JULIET

*Paris'le evlenmektense, söyleyin de
Atayım kendimi şu kulenin tepesinden,
Haydutlar yatağında gezineyim,
Ya da gizleneyim yılan kovuklarında;
Zincire vurun beni homurdanan ayılarla
Ya da kapatın beni geceleyin mezarlık mahzenine,
Ölülerin takırdayan kemikleriyle,
Çürümüş bacaklar, çenesiz sarı kafalarla örtün beni;
Ya da emret, yeni kazılmış bir mezara girip
Kefeni içine saklanayım bir ölünün.*

*İşitmesi bile tüyler ürpertici olan bu şeyleri,
Ben yapmaya razıyım korkmadan, duraksamadan,
Tek lekesiz bir eş olarak kalayım
Canım sevgilim için.
RAHİP LAWRENCE
Tamam öyleyse. Eve git neşeli görün,
Razıyım de Paris'le evlenmeye. Yarın çarşamba:
Bir yolunu bul, yalnız yatmaya bak yerin gece,
Senin odanda uyumasın dadın.
Bu şişeyi al. İçiver hemen yatağa girdiğinde
Bu damıtılmış şurubu:
O anda damarlarından soğuk ve uyuşukluk veren bir şeyin
Aktığını hissedecekin; duracak doğal atışı nabzının;
Ne sıcaklık, ne de soluk; yaşadığını gösteren hiçbir şey kalmayacak,
Bütün gülleri solup küle dönecek dudaklarının, yanaklarının;
Hayatın gündüzünü nasıl kaparsa ölüm,
Tıpkı onun gibi kapanacak gözlerinin panjurları;
Bedenini yumuşak tutan o hayati güç kaybolup
Soğuk ve kaskatı, ölüm gibi görünecek
Ölümden ödünç alman bu durum, tam kırk iki saat sürecek;
Derken kendine geleceksin tatlı bir uykudan uyanır gibi.
Şimdi, güveyi sebahleyin seni kaldırmaya geldiğinde,
Yatağında ölü bulacaklar seni.
Sonra ülkemizin töreleri uyarınca.
En güzel giysilerinin içinde, yüzün açık, tabuta koyacaklar seni.
Capulet'lerin aile mezarlığı olan o eski mahzene götürecekler.
Ben uyanacağın zamanı hesaplayıp bu arada,
Planımızı bildireceğim mektupla Romeo'ya.
O buraya gelecek; uyanmanı bekleyeceğiz ikimiz birlikte,
Romeo seni alıp Mantua'ya götürecek aynı gece.
Gevşetmezsen yüreğini, ancak bu yol kurtarır seni
Şimdiki bu utançtan.' S101-104*

Juliet, Rahip Lawrence'nin kendisine verdiği kırkiki saat uyutacak ilacı içerek geçici ölüme yatar. Fakat eserde zehirle intihar etmek isteyen asıl kişi Romeo'dur.

'ROMEO

Juliet'im benim, bu gece seninle yatacağım,

Bunun yolunu bulmalı şimdi

....

Kendime şöyle demiştim bu yoksulluğu görünce:

"İnsana zehir gerekirse günün birinde,

Mantua'da bunu satmanın cezası ölüm de olsa,

İşte bu zehri satacak zavallı bir sefil sana." .S117-119

Romeo, Mantua'da bir eczacıdan aldığı zehri, Verona da Juliet'in mezarı başında içerek ölmek ister.

''ROMEO

Al işte altınların - daha beter bir zehir insan ruhuna,

Şu satışı yasaklanan zavallı karışımlardan,

Daha çok cinayet işler şu rezil dünyada.

Ben sana zehir sattım; sense bana hiçbir şey.

Hoşça kal! Yiyecek al kendine, semir biraz.

Gel, sen panzehirsin, zehir değil,

Gel benimle Juliet'in mezarına,

Çünkü orada gereklisin bana.

(Çıkarlar.)''s119-120

Antoniüs Kleopatranın ölümünden sonra kendinin bu hayatta daha fazla kalamayacağını düşünür. Hizmetkarı Eros dan kılıcı ile kendisini öldürmesini ister.Eros efendisine kıyamaz bunun üzerine kendi canına kıyar.

''ANTONIUS:

Sen üç kez daha soyluymuşsun benden.

Öğrettin bana, yiğit Eros, nasıl yapacağımı

Senin yapamadığın işi. Kraliçem de Eros da

Verdikleri yiğitlik dersiyle benden daha şanlı

Bir yer alacaklar tarihte. Ama ben de

Bir güvey gibi gidiyorum ölümüne,

Bir sevgilinin yatağına koşar gibi.

Gel kılıcım; bak Eros, senin bir öğrencin

Olarak kendini öldürüyor efendin; bunu yapmayı

Kılıcın üstüne atılır ''

Başararılı olamayan Antonius yarım kalan işinin tamamlanmasını ister ama gelen haber onu şaşırır; çünkü Kraliçe Kleopatra yaşıyor ve kendisiyle görüşmek istiyordur. Yaralı Antonius'u Kraliçe'nin yanına taşırlar.

.....

''ANTONIUS

Ölüyorum, Mısırlım, ölüyorum;

Birazcık zaman dileniyorum yalnız ölümden

Binlerce öpüşümün zavallı sonuncusunu

Kondurabilmek için dudaklarına.

ANTONIUS

Ölüyorum, Mısırlım, ölüyorum.

Şarap ver bana, konuşayım biraz seninle.

ANTONIUS

Bir kelime, canım kraliçem;

Şerefini de, hayatını da Caesar'la kurtarırısın.

ANTONIUS

Yanıp yakınmayı bırak bu acıklı sonuma bakıp;

Ne olur, yaşadığım şanı günleri düşün yalnız.

En büyük sultanı oldum dünyanın, en soylusu:

Düşkünce ölüyorum şimdi, korkakça değil ama,

Yurttaşımın önünde yerlere yatarak değil:

Bir Romalı kahramanca yıkılıyor

Bir başka Romalı zafer kazanırken.

Soluğum kesiliyor, konuşamıyorum artık.''

Duyguların dengesi bozulmuş, bedeninin vezihneelektrik yükü iyice artmış, anlayış birliği dağılmış, şiddet tırmanmaya başlamıştır. Aşk kişiye var olmanın noktalarını hatırlatır ve ölüm güdüsünü devreye sokar. Gerçek de kansız aşk yoktur. Kanın akması gerekmez, bir tek kaynama noktasına ulaşması gerekir. O noktada bedeninin kimyasal dengesi değişir ve zihin takılmaya başlar. Yoğunlaşmalar, takıntılar, artık mantığın geçerli olmadığı karar politikası hakimdir. Antonius'un intihar haberini alan Kleopatra zehirli yılan ile intihar etmeye karar verir.

ZEHİR:

ANTONIUS VE KLEOPATRA

'KLEOPATRA

*Giydirin beni, tacımı koyun başıma.
Ölümsüz dünyaya can atıyor içim.
Mısır asmalarının özü ıslatmayacak artık
Bu dudakları. Haydi, canım Iras, haydi, çabuk;
Antonius'un sesini duyar gibiyim, çağırıyor beni.
Ayağa kalkıyor bak, alkışlamak için ylgitliğim.
Caesar'ın parlayan bahtıyla alay ediyor, duyuyorum.
Tanrılar niçin yükseltir insanları, diyor:
Bir gün onlara kızmaya hak kazanmak için,
Geliyorum sana, kocam benim; böyle demeye
Hakkım olduğunu gösterecek yiğit yüreğim.
Ben artık ateş ve hava olmak üzereyim:
Toprağı ve suyu daha aşağılık bir hayata bırakıyorum.
Haydi artık, bitti mi işiniz? Gelin öyleyse,
Son sıcaklığı sizin olsun dudaklarımın.
Elveda, vefalı Kharmian, Iras, gel öpeyim doyastıya.
İkisini öper. Iras düşüp ölür.
Yılan mı vardı dudaklarımda? Ne çabuk ölüm bu!
Böyle tatlılıkla aynlıyorsa can bedenden,
Bir sevgili çimdigi demektir ölümün şamrı.
Acıtan, ama özlenen bir şey! Ne rahat yatış bu;
Böyle birden yok oluveriyorsa insan, ey dünya,
Vedalaşmak bile gerekmez seninle.*

KHARMIAN

*Eriyin kara bulutlar, yağmurlar yağın,
Yağın da tanrılar bile ağlıyor dlyebileyim!*

KLEOPATRA

*Ölmekle küçük düşürdü beni: Ya rastlarsa
Saçları büklüm büklüm Antonius'uma benden önce?
Benden haber sorarken sevgilim ona verirse
Benim cennetimm olacak öpüşüşü
Gel, öldüren yaratık!*

*Bir yılan çıkarır; göğsüne kor.
Çözüver keskin dişlerinle hayatın kördüğümünü.
Zehirli aptal ufaklık, kudur öfkeden de tez gör işini.
Ah, konuşmasını bilsen de duysam koca Caesar'a
Eşek, koca öküz, diye bağırdığını.*

KHARMIAN

Ah, güzelim Doğu yıldızı!

KLEOPATRA

Sus, sus! Görmüyor musun bebeğimi göğsümde?

Eme eme uyutacak süt ninesini.

KHARMIAN

Ah, yarıl, yarılısana yüreğim

KLEOPATRA

Balsamler gibi tatlı, hava gibi yumuşak, hafif..

Ah Antonius! Daha, daha .. , Gel, seni de alayım.

Bir yılan daha çıkarıp koluna korken:

Ne diye kalayım bu.Ölür.”

Romeo Verona'ya döner. Paris'i Juliet'in başucunda görür ve onu öldürür.

Juliet'i son kez öperek bir eczacıdan aldığı zehiri içip intihar eder.

, 'ROMEO

Hakkın varmış eczacı,

Bana verdiğin ilaç hakikaten keskinmiş!

İşte bir buse ile ölüyorum (Shakespeare 1989: 166).”

Romeo, Juliet'in ölüm (sahte ölüm) haberini yardımcısı Balthasar'dan alır.Bu gerçek olmayan haber, Romeo'yla birlikte Kont Paris ve Juliet'in de trajik sonunu hazırlar.

RAKİPLE KARŞILAŞMA:

Aşık sevgilisinin gözünde hiç kimsenin kendisinden üstün ya da kendisine eşit olmasına katlanamaz ve her türlü rakibi alçaltmaya çalışır; Sevgiliyi bir yığın ilişkiden uzak tutar, sevgili yalnızca aşkıtan geleni bilsin diye incelikten uzak binlerce dolap çevirerek onu bilgisizlik içinde tutmaya çabalar; gizliden gizliye sevgili için en değerli varlıkların babasının, annesinin, akrabalarının, dostlarının yok

olmasını diler. Sevgilinin ne yuvası, ne çocukları olsun ister. Her gün çevresinde dönmesi bıktırıcıdır. Ne gündüz bırakılmak ister ne gece. Yaşlı olmakla birlikte bir zorba gibi davranır ve kendisi daha sonra sadakatsiz ve nankör davranmaktan çekinmezken, sevgiliyi sürekli olarak kötü kuşkuyla gözetler. Öyleyse kendisi ne düşünürse düşünsün aşğın yüreği kötü duygularla doludur.

Aşkı yüce gönüllülükten uzaktır. Romeo ile Kont Paris, mezarlıkta Juliet'in sözde mezarının başında karşılaşır ve ölümüne bir kavgaya girerler. Kont Paris, Juliet'in mezarı başında Romeo ile kavgaya girmekten çekinmez. Kont Paris, Juliet'in uğruna ölümü göze alır. Hatta Kont Paris, aşkı uğruna canından olur, Juliet'in mezarının yanında Romeo tarafından öldürülür. Dolayısıyla her iki rakibin sevgilerine sadakatleri ve samimiyetleri mukayese edildiğinde Kont Paris daha olumlu tavırlar sergiler. Romeo ve Juliet'te Kont Paris'in ve diğer ölümün (Romeo ve Juliet'in ölümü) gerçekleşmesiyle olumsuz sonuçlanır.

''ROMEO:

*Çoğu kez ölüm yaklaşırken
Amma da neşeli oluyor insanlar!
İdamlıkların gardiyanları buna,
Ölümden önce çakan şimşek dermiş.
Buna nasıl şimşek diyebilirim ama?
Ah sevgilim! Karım benim!
Soluğunun balını çeken ölümün gücü
Yetmemiş güzelliğini almaya.
Sen yenilmemişsin; güzellik sancağı
Hala kıpkızıl duruyor dudaklarında, yanaklarında;
Ve ölümün solgun bayrağı çekilmemiş oraya.
Ah, sevgili Juliet,
Neden böyle güzelsin hala? Yoksa
Ele avuca sığmayan ölüm mü aşık oldu sana?''*

.....

ÖLÜM:

Romeo ve Juliet'te Tybalt, Mercutio, Kont Paris, Romeo ve Juliet'in ölmesiyle birlikte beş ölüm gerçekleşir. Antonius ve Kleopatra da ise Fulvia söylem olarak, sahnede gördüğümüz Enobarbus, Antonius, Iras, Kleopatra, Kharmian 5 kişi ölür.

Sahte ölüm uykusundan uyanan Juliet sevgilisi Romeo yu canlı canlı karşısında bulacakken uyandığında onun cansız bedeni ile karşılaşır ve

''JULIET:

.....

*Bu da ne? Canım sevgilimin avucunda bir şişe!
Demek ki, zehirden sevgilinin bu vakitsiz ölümü.
Cimri! Hepsini içmiş; bir damla bile
Bırakmadın demek kavuşabilmem için sana?
Öyleyse dudaklarından öperim,
Orada bir parça zehir kalmıştır belki;
Bir zamanlar hayat veren dudakların
Bu kez son versin hayatıma.*

(Öper.)

Sıcakmış dudakların hala.

JULIET:

*Gelen var! Elimi çabuk tutmalıyım.
Ey hızır gibi yetişen hançer! (Romeo'nun hançerini kapar.)
Senin kının burası. Orada paslan,
Ben de öleyim.''*

.....

Kleopatra ise, kullanacağı zehri önceden hazırlamıştır. Juliet, çeşitli ihtimalleri aklından geçirerek kendisine hazırlanan iksiri içmekte tereddütlü davranır. Oysa Kleopatra zehirli yılan ile intihar etme düşüncesini kesin bir kararlılıkla söyler. Zehirle intihar etme, Antonius ve Kleopatra da Romeo ve Juliet'te de ölümlesonuçlanır.

ESERLERİN "SONUÇ" BÖLÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI:

''RAHİP LAWRENCE

*Şiddetle başlayan hazlar, şiddetle son bulurlar,
Ölümleri olur zaferleri,
Öpüşürken yok olan ateşle barut gibi.*

ROMEO VE JULIET

PRENS

*Hüzünlü bir barış bu sabahın getirdiği.
Güneş, kederinden göstermiyor yüzünü.
Gidip uzun uzun konuşalım bu üzücü şeyleri,
Kimi başıslanacak,cezalanacak kimi.
Daha acıklı bir öykü yoktur,bunu böyle bilin
Bu öyküsünden,talihsiz Romeo ile Juliet'in.''*

Romeo ve Juliet sonuç bölümü aşıkların ölümüyle olumsuz neticelenmiş olsa da, ailelerin barışması bir anlamda eserin olumlu neticelendiğini gösterir.

Eser de, çekilen ızdıraplar, çok ağır bir bedel karşılığı alınan sukunetle noktlanır. Shakespeare'nin bazı komedilerinde olduğu gibi aşıkların birleşmesi, yaşlı kuşağın kişileri arasındaki kırgınlıkların yok olmasınasebep olur. (Wells 1992: 42) Shakespeare'in eserinde kahramanlar, trajedinin gerektirdiği özelliklere sahiptir.(Hibrard 1973: 134).

'ANTONIUS VE KLEOPATRA

CAESAR

*Evet, öyle öldürmüş olacak kendini.
Hekimi söylüyordu: Bir sürü denemeler yaptırmış
Kolay ölmenin yolunu bulmak için.
Alın götürün onu yatağı üstünde,
Kadınlarını da çıkarın bu anıttan
dışarı.Antonius'unun yanına gömülsün
Kleopatra.Böylesine ünlü bir çifti, hiçbir
mezar Birleştirmemiştir yeryüzünde.
Sebep olanların da içini sarsan
Büyük olaylardan biri bu yaşadığımız:
Onların hikayesinin insanlara duyuracağı
AcıDaha küçük olmayacak
Onları acıyacak hale düşürenin zaferinden.*

*Ordumuz bu ölüm törenine saygıyla katılacak,
Sonra Roma'ya döneceğiz. Gel Dolabella,
Bu töreni sen düzenleyeceksin bütün alaylarınla.”*

Sonuç ölmek ya da öldürmek olsa da Romeo kavgaya girmekten çekinmez, girdiği kavgaların öncesinde mutlaka barış yolunu bulmaya çalışır. Romeo'nun karakterinde görülen tek çelişki, Rosaline'e deliler gibi sevdalıyken Juliet'i gördükten sonra bu sevdasından bir anda vazgeçmesidir. Halbuki, Romeo, Rosaline'in yanında Helen, Thisbe ve Diana gibi çağlar boyunca güzellik ve aşkın sembollerini küçümser. Her iki kadın kahraman da zehiri çip ölümü göze alacak kadar cesur ve sevgilerine sadıktır. Shakespeare dili her oyununda olduğundan çok daha etkili kullanarak Kleopatra'ya kıvrak bir anlatım kazandırmış ama sonunda imparatorluğun bölünmesine izin vermeyerek, sonunda Kleopatra'nın cesaretini ve aklını elinden alarak, onu intihara sürüklemiştir. Önce ortaya cesur ve akıllı bir kadın çıkarmış bu cesur kadının kendi kendini öldürmesini sağlamıştır.

Juliet, aşkı sadece sevgi ya da beraberinde gelen seks olarak değil, yaşamın bir ışığı olarak görüyor. Juliet burada ailesinin tüm ısrarlarına rağmen sevdiğinden vazgeçmeyen, bu konuda ödün vermeyen biri. Ölmekten bile çekinmiyor Juliet. Ölüm o dönemde aileye, otoriteye, kamusal alanda ortaya çıkıp itaat etmesi gereken güçlere “hayır” diyebilmenin bir sonucu. Juliet on dört yaşını henüz bitirdiği halde kendi kendine Romeo ile evlenme cesaretini gösterebilen ama yanlış anlaşma yüzünden bile olsa, sonu ölümle biten bir kahramandır. Çünkü kadın olduğu halde toplumun değer yargılarını hiçe sayan, onlara kafa tutan biridir.

Romeo ve Juliet, iletişimsizliği, yanlış anlamaları simgeleyen bu çatışma ortamı içinde, her şeye karşın birlik ve uyuma varmayı başaran sevgililer, aşkın temsil ettiği değerler uğruna her şeyi göze alır ve her şeyi yitirirler.

YEDİNCİ BÖLÜM

AŞK

7.1 GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE AŞK ÜZERİNE SÖYLEMLER

Batmak: Umutsuzluk ya da ergi sonucu aşık öznenin kapıldığı yokoluş esintisi.

Werther: İster incinmeden olsun, ister mutluluktan bazı bazı batma isteğine kapıldığım olur. Bu sabah (kırdada) hava kapalı ve yumuşak. Acı çekiyorum (hangi enedenle, bildiğim yok). Bir intihar düşüncesi doğuyor içime, her türlü hınçtan uzak (hiç kimseye şantaj yapmam söz konusu değil). Yavan bir düşünce bu; hiçbirşeyi koparmıyor (hiçbirşeyi kırmıyor). Bu sabahın rengine (sessizliğine, bırakılmışlığına) çok uygun.⁹⁰

---

⁹⁰ Roland BARTHES, **BİR AŞK SÖYLEMİNDEN PARÇALAR**, Çev: Tahsin YÜCEL, Metis Yayınları, 1993, s.17.

Yokluk: Nedeni ve süresi ne olursa olsun sevilen nesnenin yitikliğini sahneleyen ve bu yokluğu terketmişliktecrübesine dönüştürmeye yönelik her türlü dil oluntusu.

Hugo: “Zamansal olarak uzaklık söylemini kadın gerçekleştirir. Kadın oturgandır. Erkek avcıdır, yol alır; kadın sadıktır (bekler). Erkek hovardalık yapar (gezer, tavlar). Uzaklığa şekil veren, onun düşlerini süsleyen kadındır. Buna imkan tanır; örtüsünü serer şarkılar söyler; iplik eğiren kadınların söylediği şarkılar hem durağanlığı (çıkırığın mırıltısı) hem uzaklığı dile getirir (uzakta, yolculuğun uyumları, denizin dalgaları, nal sesleri). Bunun sonucu olarak ötekinin mesafesinden söz açıldı mı her erkekte dişilik görülür; Bekleyen ve bunun acısını yaşayan bu adam mucize bir şekilde dişi olmuştur. Cins değiştirdiği için değil aşık olduğu için dişileşmiştir.”⁹¹

Tapılası:Aşık özne, sevilen yaratığa duyduğu isteğin özgüllüğünü adlandıramayınca, şu biraz budalaca söze başvurur: Tapılası.

Nietzsche: “Tapılacak olana tapılır. Sana tapıyorum. Çünkü tapılacak birisin. Seni seviyorum çünkü seviyecek birisin ben de seviyorum. Aşk dilini susturan şey onu kuran şeyin ta kendisidir: Büyüleyici. Büyülenmeyi betimlemek, sonuçta hiçbir zaman şu sözcükten öteye gidemez: “*Büyüledim*”⁹²

Bozulma: Aşk alanında, kısacık bir sürede, sevilen nesnenin karşı imgesinin oluşması. Küçük olayların, incecik çizgilerin akışına göre özne iyi imgenin birden bozuluvererek tersine çevrildiğini görür.

Şölen: Phaidros’a bakılırsa herkes ötekinin bakışı altında kendi imgesine dikkat etmek zorunda olduğundan, bu utancın korkusu Yunanlı aşıkları iyinin yolunda tutmaktaydı.

Heine: Öteki, insanların aşkı değerden düşürmek amacıyla savurduğu bayağılıklara uyarsa, bozulur: Öteki, sürüden biri olur.⁹³

---

⁹¹ A.e., ss: 20-21.

⁹² A.e., s. 27.

⁹³ A.e., ss: 31-32.

Kaygı:Aşık özne rastlantıya göre bir tehlike, bir incinme, bir bırakılma, bir değişme korkusuna kapılır. Bu duyguyu kaygı sözcüğüyle dile getirir.

Winnicott: Ruh hastası çöküş korkusu içinde yaşar (belki de saplantıları bu çöküşe karşı savunulardır yalnızca). Ama klinik çöküş korkusu, daha önce yaşanmış bir çöküşün korkusudur (Primitive agony). Bazen hasta, korkusu yaşamını yiyip bitiren çöküşün daha önce yaşanmış olduğunun söylenmesine gereksinim duyar. Görünüşe bakılırsa aşk kaygısı da böyledir. Daha önce, daha aşkın kaynağında, daha büyülendiğim anda yaşanmış olan bir yasin korkusudur. Biri çıkıp“*sıyrılın artık bu kaygıdan, onu çoktan yitirdiniz*” diyebilmeli.’’⁹⁴

Hiçleme: Öznenin sevilen nesneyi aşkın kendisinin oylumu altında hiçleme durumuna geldiği dil esintisi: Tümüyle aşka özgü bir sapmayla, özne nesneyi değil, aşkı sever.⁹⁵

Çile:“*Sevilen varlığa karşı kendini suçlu hissettiğinden, mutsuzluğunu sergileyerek onu etkilemek istediği ile, aşık çileci bir öz cezalandırım davranışını (yaşama düzeni, giyim, vb.) kabullenir.*”⁹⁶

Atopos:Aşık özne sevilen varlığı “*Atopos*”(Sokrates’e söyleştiği kişilerin verdiği nitelik) yani sınıflandırılmaz olarak, hep beklenmedik bir özgünlük olarak benimser.⁹⁷

Bekleyiş: Küçük gecikmelerin (randevu, telefon, mektup, dönüş) akışına göre, sevilen varlığı beklemenin yarattığı kaygı kargaşası.

Schönberg:“*Bir geliş, bir dönüş, vadedilmiş bir gösterge bekliyorum. Anlamsız da olabilir, alabildiğine dokunaklı da olabilir. Bir kadın gece ormanda sevgilisini bekler;*

---

⁹⁴ A.e., s. 35.

⁹⁵ A.e., s. 36.

⁹⁶ A.e., s. 38.

⁹⁷ A.e., s. 39.

Ben bir telefon beliyorum ama kaygı aynı kaygı. Herşey abartılı. Oran duygusu yok bende.’’⁹⁸

Gizlemek: Tartıştı betisi; Aşık özne, sevilen varlığa kendisini sevdiğini bildirmesi gerekip gerekmediği sorusuna değil (bir açılma betisi değildir bu) tutkusunun sıkıntılarını (kargaşalarını), arzularını, üzüntülerini, kısacası aşırılıklarını (Racine’in diliyle taşkınlığını) ondan ne ölçüde gizlemesi gerektiği sorusuna yanıt arar.

Balzac: Tutkuma sıkı ağızlılığın (duyarsızlığın) maskesini giydirmek. Tam anlamıyla bir kahramanlık değeridir bu. Balzac’ın kahramanı Yüzbaşı Paz, en iyi dostunun ölesiye sevdiği karısından aşkını daha iyi gizlemek için bir sahte metres uydurur. Bununla birlikte bir tutkuyu tümünden gizlemek tasarlanmaz bir şeydir.

İnsan zayıf olduğundan değil, tutku özü nedeniyle görülmeye adanmış olduğundan gizleme görülmelidir. Bilin ki sizden bir şey gizliyorum, çözmeme gereken etkin çelişki budur. Aynı zamanda hem bilinmesi, hem bilinmemesi gerekir. Bunu göstermek istemediğim bilinmelidir. İşte ötekine yönelttiğim bildiri. Her tutkunun bir izleyecesi vardır sonunda. Yüzbaşı Paz öleceği sırada gizlice sevmiş olduğu kadına bir mektup yazmaktan kendini alamaz. Gösterge her zaman baskın çıkar.⁹⁹

Yıkım: ‘‘Öznenin içinde bulunduğu durumu kesin bir çıkmaz sokak, içinden hiçbir zaman çıkamayacağı bir komplo gibi algılayarak kendini tam bir ortadan kaldırmaya adanmış gördüğü şiddetli buhran.’’¹⁰⁰

Yürek: ‘‘Her türlü ruh durumundan başka bir ruh durumuna geçtiği gibi arzuları için gerekçesi vardır. Ama değişilmez olan yürek bir sunakobjesidir. Kıymeti bilinmeyen ya da rededilen bir sunak objesi.’’¹⁰¹

---

⁹⁸ A.e., s. 341.

⁹⁹ A.e., ss: 44-45.

¹⁰⁰ A.e., s. 49.

¹⁰¹ A.e., s. 53.

Acıma: “Özne, sevilen nesnenin aşk ilişkisi dışında şu ya da bu nedenle mutsuz ya da tehlikede olduğunu her gördüğü, sezdiği ya da bildiğinde ona şiddetli bir acıma duyar.”¹⁰²

Anlamak: Aşk oluntusunu birden bire bir açıklamaz nedenler ve tıkanmış çözümler düğümü gibi algılayınca özne haykırır: Anlamak istiyorum başıma geleni.¹⁰³

Bağımlılık: İnsanların sevilen nesneye tutsak olmuş, aşık öznenin durumunun ta kendisi olarak gördüğü beti. “Bağımlılığımı üstleniyorsam, benim için isteğimi belirtme yolu olduğu için üstleniyorum. Aşk alanında saçmalık bir zayıflık ya da gülünçlük değildir. Güçlü bir göstergedir. Ne denli saçmaysa o denli anlam iletir ve o denli güç olarak kesinlenir.”¹⁰⁴

Dolaşı: “Her aşkın tek olarak yaşanmasına ve öznenin onu ileride başka yerde yineleme düşüncesini yadsımasına karşın, bazı bazı aşk arzusunun bir tür dağılımını sezinler birden kendi kendine; o zaman ölünceye dek aşktan aşka dolaşmaya yargılı olduğunu anlar. Aşk nasıl biter? Ne biter mi ki? Gerçekte hiç kimse, ötekiler dışında hiç kimse hiçbir şey bilmez bu konuda. Bir tür günahsızlık. Bu sonsuzluğa göre tasarlanmış, kesinlenmiş, yaşanmış şeyin sonunu gizler. Sevilen nesne ne olursa olsun ister silinsin, ister dostluk bölgesine geçsin onun ortadan silindiğini görmem. Bitmiş aşk artık ışıdamayan bir uzay gemisi gibi bir başka dünyaya uzaklaşır. Sevilen çın çın çınıyordu, ister birden bire boğuklaşmıştı. Öteki, hiçbir zaman beklendiği zaman ve beklendiği gibi silinmez. Bu olgu aşk söyleminin bir zorunluluğundan kaynaklanır. Ben kendim (aşık özne) aşk öykümü sonuna dek kuramam. Ancak başlangıç için ozanım (anlatıcıyım). Bu öykünün sonu tıpkı kendi

---

¹⁰² A.e., s. 56.

¹⁰³ A.e., s. 58.

¹⁰⁴ A.e., s. 79.

ölümüm gibi başkalarınındır. Onun dış, söylensel öyküsünü yazmak başkalarına düşer.”¹⁰⁵

Kucaklaşma : Aşk kucaklaşması devinisi, bir süre, özne için, sevilen varlıkla tam bir birleşme düşünüyü gerçekleştirir gibi olur.

Duparc: Çiftleşme dışında (o zaman imgelik kimin umurundadır) şu öte kucaklaşma vardır. Kımiltısız sarılış. Kendimizden geçmiş, büyülenmiş, uykudayız. Uyumadan uyuklamanın çocuksu şehveti içindeyiz. Öyküler anlatmanın zamanıdır. Sesin zamanıdır. Gelip beni kımiltısızlaştırır. Dondurur. Anneye dönüştürür bu. Bu yenilenen akraba sevişmesinde herşey askıdadır. Zaman, yasa, yasak, hiçbir şey tükenmez. Hiçbir şey istenmez. Bütün arzular yok olmuştur. Çünkü hepsi de kesinlikle doyurulmuş görünür artık.

Sürgün: Aşk durumundan vazgeçmeye karar verince özne hüznün içinde imgelikten sürgün olduğunu görür.

Hugo:“Sürgün bir tür uzun uykusuzluktur.” (Pierres 62)”¹⁰⁶

Bayram:Aşık özne sevilen varlıkla her karşılaşmayı bir bayram gibi yaşar

Jean Louis Bouttes:“Bayram aşık için bir sevinmedir. Bir patlama değildir. Yemeğin, konuşmanın, sevginin, kesin haz vaadinin tadını çıkarırım.”¹⁰⁷

Deli:Aşık özne deli ya da delirmekte olduğu düşüncesine kapılır.

---

¹⁰⁵ A.e., s. 95.

¹⁰⁶ A.e., s. 99.

¹⁰⁷ A.e., s. 110.

Saint Augustin: ‘‘Deli her türlü erkten arı olandır. Nasıl aşık erk kışkırtmasını bilmez mi? Oysa bağlama benim işimdir. Bağlanmışım. Kendime bağlamak isterim. Ben de kendime göre erk isteğini, libido dominandiyi duyarım. Benim de siyasal dizgilere denk, iyi kurulmuş, yani güçlü, işlek, eklemlemeli bir söylemim yok mu? Şu var ki benim libidom tümünden kapanmış durumda. Benzersizliğim de burada. Aşk ikililiğinden başka hiçbir uzamda yaşayamam. Dışarıda tek bir zerre yok. Öyleyse tek bir sürüsellik zerresi de yok. Deliyim ben. Özgün olduğumdan değil. Her türlü toplumsallıktan kopmuş olduğumdan.’’¹⁰⁸

Kıskançlık: ‘‘Aşkta doğan ve sevilenin başka birini tercih etmesi korkususunucu ortaya çıkan duygu. (Littré)Kıskançken dört defa acı çekerim: Kıskanç olduğum için, kıskançlığımdan ötürü kendimi suçladığım için, kıskançlığımın diğerini incitmesinden ürktüğüm için, bir basitliğin beni tutsak etmesine boyun eğdiğim için: Dışarıda tutulduğum, agresif, çılgın ve alelalade olduğum için acı çekerim.’’

Hölderlin: ‘‘Kederim gerçekten sınırsızdı. Uzlaşmak zorunda kaldım.’’ Böylece iki kez acı çekerim. Bölüşmenin kendisinden, bir de bunun soyluluğuna katlanamayışından.’’¹⁰⁹

İğrenç: ‘‘Özne birden bire sevilen nesneyi bir zorbalıklar ağında sıkıştırdığını anlar. Acıklı durumdayken iğrenç olmaya başladığını duyar. Platon’un Phaidros’unda Sofist Lysias’ın söylemi de Socrates’in söylemi de aşığın sevgili için (ağırlığıyla) katlanılmaz olduğu ilkesine dayanır. Sonra bıktırıcı özelliklerin dökümü gelir. Aşık sevgilisinin gözünde hiç kimsenin kendisinden üstün ya da kendisine eşit olmasına katlanamaz ve her türlü rakibi alçaltmaya çalışır; Sevgiliyi bir yığın ilişkiden uzak tutar, sevgili yalnızca aşıktan geleni bilsin diye incelikten uzak binlerce dolap çevirerek onu bilgisizlik içinde tutmaya çabalar; gizliden gizliye sevgili için en değerli varlıkların babasının, annesinin, akrabalarının, dostlarının yok olmasını diler. Sevgilinin ne yuvası, ne çocukları olsun ister. Her gün çevresinde dönmesi bıktırıcıdır. Ne gündüz bırakılmak ister ne gece. Yaşlı olmakla birlikte bir zorba gibi

---

¹⁰⁸ A.e., s. 111-112.

¹⁰⁹ A.e., s. 134-135.

davranır ve kendisi daha sonra sadakatsiz ve nankör davranmaktan çekinmezken, sevgiliyi sürekli olarak kötü kuşkularla gözetler. Öyleyse kendisi ne düşünürse düşünsün aşığın yüreği kötü duygularla doludur. Aşk yüce gönüllülükten uzaktır.”¹¹⁰

İntihar: Aşk alanında intihar isteği çok sık duyulur. En ufak şey bu isteği getirir.

Heine:“*Mezara ineceğim. Koynuna sokulmak için.*”¹¹¹

Karşılıklı hislerin ölçüsü kaçmış, akıl ve beden elektrik yükü iyiden iyiye çoğalmış, anlayış terbiye çerçevesi dağılmış, kaba kuvvet tırmanmaya başlamıştır. Aşk kişiye varlığını sınırlarını hatırlatır ve ölüm dürtüsünü uyandırır. Çiftlerden biri, kendi (Pavese) eşini (Carmen), kendi ve eşini (Kleist) yok etme noktasına gelmiştir.

“Belki nokta her zaman sonlanmaz; Ama sona doğru dayanılır. Kansızsız aşk olmaz. Kanın akması gerekmez, sadece kaynama noktasına ulaşması yeterlidir. O anda beden kimya dengesi değişir ve akıl takılmaya başlar. Sabit fikirler, takıntılar, artık akli ters yüz eden bir sonuç politikası hakimdir. Aşkın, aşığın gözünün görmediği doğru değildir. Onun başka bir şey göremeyişi, başka bir noktaya bakmadığındandır.”¹¹²

“İktidar ilişkisinin en fazla sivrildiği, yıpratıcı yanlarının en belirgin formları aldığı alanların başında gelir aşk. Görünüşte bir efendi-kul kutuplaşmasında yol alınmaktadır, oysa efendinin her an kula, kulun her an efendiye dönüşebileceği bir eksen üzerinde iniş çıkış eğrisini çizer kahramanlar.”¹¹³

---

¹¹⁰ A.e., s. 151.

¹¹¹ A.e., s. 198.

¹¹² COGITO, AŞK, Yapı Kredi Yayınları, 1995. s. 6.

¹¹³ A.e.

‘‘Mutsuz aşkın tarihçesi, aşkın platonikliğine değil, engelleme ile karşılıklılığının gerçekleşmemesine dayanır, karşımıza kavuşamamanın, yanyana gelemeyişin, birlikte olamamanın, binbir çeşitlemeleri çıkar. Eser her zaman gerilim ister. Öykünün sonuca eremeyişi, buluşmanın ertelenmesi ya da kaybolması için durmadan yeni engeller sorular öne sürülür. Bireyin hayat akışını iki trajik merkez belirler aşk ve ölüm. İkisinin de ayırması beklenir. Bu yüzyıllar boyu aşka bakışın temel kuralı olarak belirlenmiştir: Aşk biraraya gelindiğinde ölmeye başlar.’’¹¹⁴

‘‘Mutlu aşk aşkın ölümünü hazırlar. Mutsuz aşk, aşk olarak yaşayıp gitme şansını taşır; Mutsuz aşkın efsaneviliği özünde trajik gereklerle bağlantılı biçimde öne çıkar. Gene de ayrıntıları atlamamak lazım. Ayrılık simgesi ağır bastığına göre semboller etkili olacaktır (Mesafe aşkın en sağlam sigortasıdır.).’’¹¹⁵

‘‘Cinsellik boyutunda de erkek arayan, kadın da aranılan olmaktadır. Beden(ler) çalışmaz, durdurulur. Zevk zamanı gelecektir. Arzulama süreci yaşanır; Kıskanarak yanar, tutuşmaya başlar, an gelir kavrulur, ateşler. İmgelem atlı karıncamisali hızlı bir şekilde etrafında dönmeğe başlar. Yorulur bitkin düşer. Burada da mesafe simgeleri işler. Aşık fetişlerden medet umar. Saç teli, mendil, el yazısı mıknatıs gibi çeker onu.’’¹¹⁶

Enis Batur: Aşk erotizmi gösterir. İsteğin istek olarak kalabilmesi için doyumdan mümkün olduğunca uzak tutulur. Şüphesiz zor olan kişinin kendi içindeki aşkı yaşatabilmeyi bilmesidir. En zorlu olanı da iki aşığın karşılıklı olarak günden güne tutku ile aşkı büyütmeleleri, tutkuya yaşama hakkı verebilmeleridir.¹¹⁷

Artun Ünsal: ‘‘Kırsalda aşk yoktur; Cinsellik, akıl vardır. Aşk mitosu kentleşmeyle ortaya çıkar. Ailelerden ayırılma ile birlikte sınıfsal akışkanlık, gelir

---

¹¹⁴ A.e.

¹¹⁵ A.e., s. 7.

¹¹⁶ A.e.

¹¹⁷ A.e.

ve eğitim düzeylerinin yükselmesi, toplumsal hareketlilik, mesleki farklılaşma kişilerin arzularını özgürleştirir. Eşleşmenin ve sevmenin akli değişir, aşk olur. Artık kişi ön plandadır. Tabii ki özgür seçimler, aşklar, evlilikler çok daha kolay bitebilir.’’¹¹⁸

Stendhal: Dört değişik aşk vardır: Tutku aşkı- Zevk aşkı- Fiziksel aşk- Övünme aşkı¹¹⁹

Paul Eluard: ‘‘Güzelim, taparcasına sevdiğim, özlüyorum seni ölesiye. Bedenini, gözlerini, ağzını, bütün varlığını özlüyorum senin.’’¹²⁰

Aşk dostluğu, dostluk da aşkı uzaklaştırır. Aşk, aşkla başlar. En güçlü bir dostluktan sonra ancak zayıf bir aşk başlayabilir, Aşklar tiksiniyle ölür; Unutmakla da gömülürler. Aşk yalnızlık duygusuyla başlar. Sona erdiği zaman gene yalnızsındır. Tutku, kolayca aşkı yener. En büyük başarısı da onun çıkarlarından üstün olmasıdır.

Aşk denen şey arzulanan varlıkta bulunan tada susamaktır. Venüs’ün insanlığa verdiği şey nihayet bir rahatlama hazzıdır. Tıpkı doğanın başka taraflarımızın rahatalamasına kattığı haz gibi. Bu haz, aşırılık ya dautanmazlık yüzünden zarar verir hale dönüşüyor. ‘‘Socrates’’ Aşk güzellik aracılığıyla çoğalma arzusudur.’’ der. İnsana verdiği nedir bu hazzın tanımı nedir ? Zenon’u Kratippos’u düşürdüğü o haz nedir? Budalaca, delice, saçma sapan haller. Sürüklenen münasebetsiz aşırılık, aşkın en güzel en naif anında o ateş kusan, kudurmuş, zalim suret, sonra birdenbire övünerek üstünlük taslama, bu kadar aşırı bir işin içinde o ağırbaşlı bir şekilde kendinden geçme halleri? Hem ne diye pisliklerimizle hazlarımızı sarmalayıp aynı yere koymuşlar? Ne diye insan zevkin son anında acı çekercesine, ölecekmiş gibi inilti duruma düşüyor? ‘‘¹²¹

---

¹¹⁸ A.e., s. 25.

¹¹⁹ A.e., s. 251.

¹²⁰ A.e., s. 255.

¹²¹ La Bruyere, **KARAKTERLER**, Çev: Bedia KÖSEMİHAL, Sosyal Yayınları, 1985, ss: 80-89

‘İnsanın Palton’un dediği gibi, tanrıların insanı kendilerine oyuncak diye yarattığına inanası geliyor. İnsanların en karışık işinin bu en bulanık, en ortak işi olması da doğanın garip bir cilvesidir. Böylelikle akıllılarla delileri, insanlarla hayvanları, bizi denkleştirmek birleştirmek istemiş. En ağır başlı insanı malum hal içinde bir düşün, bütün ağır başlılığı bir andasahtelişiverir. Tavus kuşuna haddini bildiren ayaklarıdır.’¹²²

7.2 BİLİMSEL AŞK

Bilim aşkın, beynimizde oluşan bir takım kimyasal değişimler sonucu ortaya çıktığını söylüyor . Cinsel arzular; acıkmak, susuzluk gibi yaşam güdüsüne bağlı bir duygu. Aşk ise tek başına bir güdü olarak kabul edilmiyor. Aşk olmadan cinsellik yaşanabilir, cinsellik olmadan da aşk dayananabilir. Nörologlar Aşk’ın bir hormon salgısı olduğunu söylüyor, çok yönlü kimyasal değişimlerin etkisinde kaldığını savunuyorlar. Bir bakıma Aşk insanda ruhsal bir şok yaratıyor. Psikologlar bir depresyon hali olarak tanımlanabileceğini de kabul ediyor.

İnsanı aşık olmaya iten kimyasallar ne? Beyin de, **Dopamine, Liluberin, Serotonin** adlı hormonal salgılar var. Aşkın mimarları bunlar. Arzuları kamçılayan cinsel isteği arttıran: **Dopamine**. Sevişme içgüdüğü üzerinde uyarılar yaratan: **Libertin**. Mutluluk ve heyecanı arttıran da: **Serotonin**. Eksikliği ise depresyona yol açıyor.

Psikolojik bozukluk belirtisi kabul edilen kalp çarpması, soluk hızlanması, göğüs sıkışması, boğaz da yumruk tıkanması, ellerde terleme ve titreme, yanakların al al olması psikonörotik hastalıklarda olduğu gibi aşklarda da rastlanan işaretler. Beyinde artış gösteren salgılar sonucu bunlar ile karşılaşıyoruz.

---

¹²² Montaigne, **DENEMELER**, Çev: Sabahattin EYÜBOĞLU, Cem Yayınevi, 1999, s. 47.

Aşkın yaşatmış olduğu sevinç, mutluluk, heyecan, çılgınlık hali, aşırı sevinç; beyin tarafından üretilen hormonal salgıdan kaynaklanır. Organların üzerinde etkili olan hipofiz bezleri bu aşamada önemli bir görev üstleniyor. Aşkın sembolü kalpgösterilse de aşkta kalbin pek bir rolü olmadığı aşikar. Aşk dendi mi karşımıza tek söz sahibi olan organ beyin çıkıyor.

SONUÇ

Tüm unutulmaz aşk öykülerinde kavuşamamak anafikirdir.

Aşık olduğumuz kişiyi gördüğümüzde ona büyük bir hayranlık ve ilgi duyarız. Onu tanımaya çalışırız. Aşk ; aşık olunana kavuşmadığında yangın büyür. Aşık olunanve aşıkyanıp kavrulur . Yangın ne kadar ateşli ve büyük olursa insanlar içinde etkisi kalıcı olur.Zaman ilerlesede şairlerin dizelerine, yazarların eserlerine tutkulu ve coşkulu bir şekilde konu olmaya devam eder. Tüm aşk hikayelerinde ortak tek bir şeybulunur. Aşk ve ızdırapeleledir.Unutulmaz ve etkileyici tüm eserlere konu olan aşk öykülerinde kavuşamayanların hikayesi anlatılır , sonunda kavuşulan aşklar ise unutulur yada zamana yenilir.

Aşıkda duygular hakimdir, mantıkaranmaz. İhtiraslıtutkulu seven kişiler, çıkarlarını terk eden kişilerdir. Tek arzusu aşığınımutlu etmektir. Fedakarlığa hazırdır. Mantık

yok denecek kadar geri planda kalır, tutku ile başka bir boyut da yaşanır.İçimizdeki sessizlikten sıyrılıp cesur bir kahraman gibi davranırız.

İnsan, aşğının parıdayan güzel gözlerinin yansıttığı ışığaaşık olur. Dudaklara, gülümsemeye, gülüşe, sese, aşğının konuşma ahengine, düşüncelerine, yürüyüşüne, oturuşunaaşık olur.Kendisinde bulunan veya bulunmayan meziyetleri gördüğünde aşık olur.Yaşadığı aşkta tek bir ruh, tek bir beden olmak arzusundadır. Her zaman yanında bulunmasını ister.

Günümüz koşullarında, Kerem ile Aslı, Romeo ve Julyet ve Leya ile Mecnun'un yaşadığı aşklarda olduğu gibi, beyin sürekli hayallerle meşgul edilirse ızdırap verir. Aşk yaşanılır. O zaman da aşkın ömrü kısalmır. Yaşandıktan bir süre sonra biter.

"Olgun Aşk" vardır. Bunun lezzeti bambaşkadır. Aşkhayat tecrübelerinden kaynaklanan olgunlukla yaşanır. Bilinçli ve derin yaşanır ve yaşatılır.

Sevince,üzüntüye ortak olunur, çocuklaşılır. Ruhunu, duygularını, düşüncelerini sen Konuşmadan duygular,düşünceler hissedilir.Kimileri buna sevgi de diyebilir. Aşk dengenin uyumun haz'ıdır.

Aşık olanlar da Serotonin miktarı, saplantılı (obsesif kompulsif bozukluğu) kişilerinSerotonin miktarıile aynı seviyede bulunuyor.Bir yandan kişiye huzur ve güven veren aşk, diğer yandan insanın ayaklarını yerden kesiyor.

Aşk iktidar ilişkisinin en fazla hissedildiği, yorucu ve yıpratıcı yanların en belirgin özelliklerini gösterdiği alanların başında gelir. Bir efendi-köle resmi vardır, ama efendinin her an köleye, kölenin de her an efendiye dönüşebileceği bir merkeziçinde, yaşayanlar inişli çıkışlibir grafik çizer. Aşkın cazibeli tarihi, karşılıklılığın gerçekleşmesinin engellenmesi ilebeslenir, kavuşamamak, buluşamamak, yanyana gelemeyişin çokça çeşitleri ile gözlerimizin önüne serilir.

Gerilimli olayların, öykülerin askıda kalması, kavuşma zamanının ertelenmesi ya da yok olması, durmadan sürprizlerle karşılaşılması sürekliliği sağlar.

İnsanın hayat grafiğini iki trajik madde belirler: Aşk ve Ölüm. İkisinden de ayırması beklenir. Bu tarihsel süreç boyunca aşk'ın temel yasası olarak yazılmıştır.

Kavuşulduğunda, biraraya geldiğinde, yaşanıldığında aşk ölmeye mahkumdur.

KAYNAKÇA

HAMILTON, E.:1994**MİTOLOGYA**, Çev: Ülkü TAMER
İstanbulVarlık Yayınları.

KOZANOĞLU, M. T.: 1992**YUNAN MİTOLOJİSİ**, İstanbul
MitologyaYayınları.

EFLATUN: 1985.

ŞÖLENPLATO SIMPOSIUM,Çev: Azra
ERHAT S. EYÜBOĞLU, İstanbul, Remzi
Kitabevi.

HESIOD:

THEGONY.

CAMPBELL, J.: 1995.

BATI MİTOLOJİSİ, Çev: Kudret

EMİROĞLU, İstanbul, İmge Kitabevi.

MICHELET, J: 1996

RÖNESANS.Çev: Kazım BERKER, Ankara
M.E.B. Yayınları.

NUTKU, Ö.: 1985.

DÜNYA TİYATROSU TARİHİ 1,
İstanbul, Remzi Kitabevi.

ŞENER, S.:1995.

**DÜNDEDEN BUGÜNE TİYATRO
DÜŞÜNCESİ**, Ankara, Adam Yayıncılık.

OFLAZOĞLU, T.: 1999.

SHAKESPEARE, İstanbul, Cem Yayınevi.

ŞENER, S.:1997.

**YAŞAMIN KIRILMA NOKTASINDA
DRAM SANATI**, İstanbul, Yapı Kredi
Yayınları.

SHAKESPEARE, W.:2011.

ROMEO VE JULIET,Çev: Sevin
Okyay,İstanbul, NTV Yayınları.

ÇALIŞLAR, A.: 1993.

TİYATRO ADAMLARI SÖZLÜĞÜ,
İstanbul, Mitos Boyut yayınları.

SHAKESPEARE, W.:1993.

ROMEO VE JULIET, Çev: Özdemir
NUTKU, İstanbul, Remzi Kitabevi.

ÇALIŞLAR, A.: 1993

TİYATRO OYUNLARI SÖZLÜĞÜ,
İstanbul, Mitos Boyut Yayınları.

URGAN, M.:1984.

SHAKESPEARE VE HAMLET,
İstanbul,AltınKitaplar.

- SHAKESPEARE, W.:2010. **ANTONIUS VE KLEOPATRA**, Çev: Sabahattin EYÜBOĞLU, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- ÇALIŞLAR, A.:1994. **SHAKESPEARE SÖZLÜĞÜ**, İstanbul, Mitos Boyut Yayınları.
- BARTHES, R.:1993. **BİR AŞK SÖYLEMİNDEN PARÇALAR**, Çev: Tahsin YÜCEL, İstanbul, Metis Yayınları.
- COGITO.:1995 **AŞK**,İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- LA BRUYERE;,1985. **KARAKTERLER**Çev: Bedia KÖSEMİHAL, Ankara, Sosyal Yayınları.
- Montaigne, D.M.: 1999. **DENEMELER**, Çev: SabahattinEYÜBOĞLU, İstanbul, Cem Yayınevi.
- SHAKESPEARE, W.:2002. **ANTONIUS VE KLEOPATRA**, Çev: Bülent BOZKURT, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- SHAKESPEARE, W.: 2013. **ROMEO VE JULIET**, Çev: Adli MORAN, İstanbul, Sis Yayıncılık.
- SHAKESPEARE, W.:2011. **ROMEO VE JULIET**, Çev: Safiye Gül Avcı, İstanbul, Paraf Yayınları.